În Țara Ultimelor Lucruri

Paul Auster

Paul Auster

În ţara ultimelor lucruri

In the country of last things

Nu cu mult timp în urmă, intrând pe poarta viselor, am vizitat acea regiune a pământului în care se află faimoasa Cetate a Pierzaniei.

Nathaniel Hawthorne, acestea sunt ultimele lucruri. Unul câte unul, ele dispar şi nu se mai întorc. Pot să-ţi povestesc despre lucrurile pe care le-am văzut, despre cele care nu mai sunt, dar mă îndoiesc că mai e timp. Totul se întâmplă prea repede acum şi nu pot să ţin pasul.

Nu mă aştept să înţelegi. N-ai văzut nimic din toate astea şi chiar dacă ai încerca, n-ai putea să-ţi închipui. Astea sunt ultimele lucruri. O casă e aici azi, iar mâine a dispărut. O stradă pe care ai mers ieri, azi nu mai e. Chiar şi vremea se schimbă mereu. O zi cu soare e urmată de una ploioasă, o zi în care ninge de o zi cu ceaţă, căldură apoi răcoare, vânt apoi calm, o perioadă de frig cumplit şi apoi azi, în miezul iernii, o după-amiază cu lumină înmiresmată, caldă, de poţi ieşi doar în pulover. Când trăieşti în oraş, înveţi să nu iei nimic de-a gata. Închide ochii pentru o clipă, întoarce-ţi privirea în altă parte şi lucrul care se afla în faţa ta a şi dispărut. Nimic nu durează, înţelegi, nici măcar gândurile dinăuntrul tău. Şi nu trebuie să-ţi pierzi timpul căutându-le. Odată ce un lucru a dispărut, s-a terminat cu el.

În felul ăsta trăiesc, continua scrisoarea ei. Nu prea mănânc. Doar cât să-mi ajute să fac următorul pas, nu mai mult. Uneori slăbiciunea e atât de mare, încât simt că nu voi mai face niciodată următorul pas. Dar mă descurc. În ciuda căderilor, mă menţin în mişcare. Ar trebui să vezi ce bine mă descurc.

Străzile oraşului mă înconjoară din toate părţile şi nu există două care să semene. Pun un picior în faţa celuilalt, celălalt picior în faţa primului şi apoi sper să o pot face din nou. Nimic mai mult de-atât. Trebuie să înţelegi cum trăiesc acum. Mă mişc. Respir ce aer mi se dă. Mănânc cât de puţin pot. Indiferent ce ar spune alţii, singurul lucru care contează e să rămâi

în picioare.

Îți aminteşti ce mi-ai spus înainte să plec. William a dispărut, ai spus, şi oricât l-aş căuta, n-am să-l mai găsesc niciodată. Chiar astea au fost cuvintele tale. Iar eu ți-am spus că nu-mi pasă ce crezi, că o să-mi găsesc fratele. Şi apoi am luat vaporul acela îngrozitor şi te-am părăsit. Acum cât timp a fost asta? Nu-mi mai amintesc. Cred că sunt ani şi ani de-atunci. Dar e doar o presupunere. Nu mă jenez s-o spun. Am pierdut şirul, iar pentru mine lucrurile nu vor mai intra nicicând în normal.

Asta e sigur. Dacă n-ar fi foamea, n-aş mai fi în stare să continui. Trebuie să te obişnuieşti să te descurci cu minimum posibil. Dacă vrei mai puțin, te mulțumeşti cu mai puțin, şi cu cât mai puțin ai nevoie, cu atât mai bine pentru tine. Asta îți face oraşul. Îți întoarce gândurile pe dos. Te face să-ți doreşti să trăieşti şi în acelaşi timp încearcă să-ți ia viața. N-ai cum să scapi de asta. Ori da, ori ba. Dacă accepți, s-ar putea să n-o mai faci şi a doua oară. Dacă refuzi, cu siguranță n-o s-o mai faci niciodată.

Nu ştiu de ce îți scriu tocmai acum. Ca să fiu sinceră, abia dacă m-am gândit la tine de când am ajuns. Dar, dintr-odată, după atâta timp, simt că am ceva de spus şi dacă nu-l pun repede pe hârtie, îmi plesneşte capul. Nu contează dacă citeşti sau nu. Nu contează nici măcar dacă o să trimit scrisoarea – presupunând că aş putea. Poate că la asta se reduce totul. Îți scriu ție pentru că nu ştii nimic. Pentru că eşti departe de mine şi nu ştii nimic.

Unii oameni sunt atât de costelivi, scria ea, încât adeseori sunt luați pe sus. Vânturile oraşului sunt sălbatice, mereu răbufnind de deasupra râului şi cântându-ți în urechi, mereu împingându-te încoace şi-ncolo, mereu rotind în calea ta vârtejuri de hârtii şi gunoi. Se întâmplă destul de des să-i vezi pe cei mai slabi înaintând în grupuri de câte doi sau trei, uneori chiar familii întregi, legați unul de altul cu funii sau cu lanțuri, ca să se sprijine împotriva rafalelor. Alții renunță cu totul la a mai ieşi afară, strângându-se pe lângă uşi sau firide, până când şi

cerul cel mai senin li se pare amenințător. Mai bine aştepți în linişte în colțul tău, îşi spun, decât să fii izbit de pietre. De asemenea, e posibil să ajungi atât de priceput la nemâncare, încât în final să nu mai mănânci absolut nimic.

Pentru cei care se luptă cu foamea, e chiar mai rău. Gânditul exagerat la mâncare nu-ți poate aduce decât necazuri. Ăştia sunt obsedații, cei care refuză să vadă realitatea. Cei care bântuie străzile după pradă, fără răgaz, scurmând după orice fărâmiță, riscând enorm pentru cea mai mică îmbucătură. Oricâtă hrană ar găsi, nu va fi niciodată de ajuns. Mănâncă fără să se sature vreodată, sfâşiind mâncarea în bucăți cu o grabă sălbatică şi culegând-o cu degetele scheletice, cu fălcile tremurânde, niciodată în repaus. În mare parte, hrana li se prelinge pe bărbie, iar ceea ce reuşesc să înghită de cele mai multe ori varsă în câteva minute. E o moarte înceată, ca şi cum hrana ar fi o vâlvătaie, o demență, arzându-i pe dinăuntru. Sunt convinşi că se hrănesc ca să rămână în viață, dar de fapt chiar ei sunt cei folosiți drept hrană. După cum se vede, mâncarea e o afacere complicată şi dacă nu înveți să accepți ce ți se dă, n-o să fii niciodată împăcat cu tine. Crizele sunt frecvente şi hrana care ți-a adus plăcere astăzi mai mult ca sigur că va fi dispărut mâine. Piețele orăşeneşti sunt, probabil, cele mai sigure şi de încredere locuri de unde poți cumpăra, dar prețurile sunt mari şi selecția dubioasă. Într-o zi nu găseşti decât ridichi, în alta numai prăjituri cu ciocolată, râncede. Să-ți schimbi meniul atât de des şi de radical poate face foarte rău la stomac. Dar piețele orăşeneşti au avantajul de a fi păzite de poliție, aşa că ştii cel puțin că ceea ce cumperi va sfârşi în stomacul tău şi nu al altuia. Furtul de mâncare este ceva atât de obişnuit pe străzi, încât nici măcar nu mai e considerat un delict. Pe deasupra, piețele orăşeneşti sunt singura formă de distribuire a hranei reglementată prin lege. Sunt mulți vânzători de mâncare independenți prin oraş, dar bunurile lor pot fi confiscate oricând. Chiar şi cei care îşi permit să le dea polițiştilor mita necesară ca să rămână în afaceri tot se confruntă cu permanenta amenințare a atacu-

rilor hoților. De molima furturilor sunt prinse şi piețele private, şi s-a dovedit statistic că, la una din două cumpărături, eşti victima unui jaf. Nu merită deloc, cred eu, să rişti atât de mult pentru plăcerea efemeră a unei portocale sau a gustului de jambon fiert. Dar oamenii sunt nesățioşi: foamea e un blestem de zi cu zi, iar stomacul un puț fără fund, o gaură cât lumea. Aşa că piețele private fac treabă bună, în ciuda greutăților – iau dintr-o parte şi desfac în alta, mereu în mişcare, stau o oră sau două într-un loc şi apoi dispar fără urmă. Totuşi, un cuvânt de avertizare. Dacă insişti să-ți cumperi mâncarea din piețele private, trebuie să fii cu ochii-n patru la escroci, căci frauda e la ea acasă şi sunt mulți oameni care ar vinde orice ca să scoată un profit: ouă şi portocale umplute cu rumeguş, sticle de bere pline de urină... Hotărât lucru, oamenii nu se dau înapoi de la nimic şi cu cât înveți asta mai repede, cu atât o să-ți fie mai bine.

Când mergi pe stradă, continuă ea, trebuie să-ți aminteşti să faci fiecare pas la timpul lui. Altfel, n-ai cum să nu cazi. Trebuie să ții tot timpul ochii larg deschişi, să te uiți în sus, în jos, înainte, înapoi, ferindu-te de alte trupuri, în gardă împotriva neprevăzutului. Să te loveşti de cineva poate fi fatal. Doi oameni care se lovesc unul de altul se iau la pumni. Sau cad la pământ şi renunță să se ridice. Mai devreme sau mai târziu, vine şi momentul în care renunți să te ridici. Trupurile dor, vezi tu, şi pentru asta nu există leac. Iar aici dor mai rău decât oriunde.

Cu pietrişul, îndeosebi, e o problemă. Trebuie să înveți cum să treci de şanțurile ascunse, de mormanele neaşteptate de stânci, de jgheaburile de suprafață, ca să nu te împiedici şi să nu te răneşti. Şi apoi mai sunt şi vămile de drum, poate cel mai nesuferit lucru, pe care îți trebuie multă pricepere să le eviți. Oriunde au căzut clădiri sau s-a adunat gunoi, au fost înălțate stive uriaşe în mijlocul străzii, blocând trecerea. Oamenii construiesc baricade de felul ăsta oricând au materiale la îndemână, iar apoi se cațără pe ele, cu bâte, puşti sau cărămizi şi îi aşteaptă, cocoțați pe stinghiile lor, pe trecătorii de dedesubt. Ei

controlează strada. Dacă vrei să treci, trebuie să le dai gardienilor orice îți cer. Uneori vor bani; alteori vor mâncare; alteori vor sex. Bătăile sunt la ordinea zilei, iar din când în când mai auzi şi de câte-o crimă.

Mereu sunt puse vămi noi, iar cele vechi dispar. Niciodată nu poți şti sigur pe ce străzi s-o iei şi pe care să le eviți. Pas cu pas, oraşul îți fură şi cea mai mică certitudine. Nu există nicio cale sigură şi poți supraviețui numai dacă nu ți-e nimic absolut necesar. Brusc, trebuie să fii gata de schimbare, de abandon, de revers. În final, se poate întâmpla absolut orice. Aşa că trebuie să înveți să citeşti semnele. Când îți obosesc ochii, în multe situații te poți servi de nas. În ceea ce mă priveşte, simțul mirosului mi-a devenit neobişnuit de ascuțit. Lăsând la o parte efectele secundare – senzația bruscă de greață, amețeala, teama care mă cuprinde când aerul putred îmi invadează corpul – el mă protejează la fiecare colț de stradă, unde e cel mai periculos. Şi asta fiindcă barierele au o duhoare specifică, pe care înveți s-o recunoşti chiar de la mare distanță. Construite din pietre, ciment şi lemn, mormanele astea mai ascund şi gunoaie sau aşchii de ghips. Dacă soarele lucrează asupra gunoaielor, provocând o putoare mult mai intensă decât oricare alta, ploaia lucrează asupra ghipsului, umflându-l şi topindu-l, aşa încât şi el emană un miros propriu; iar când cele două mirosuri acționează unul asupra celuilalt, amestecându-se în izbucnirile intermitente de arşiță şi umezeală, damful barierei începe să se răspândească. Lucrul esențial e să nu devii imun. Pentru că obişnuința e fatală. Chiar dacă e pentru a mia oară, trebuie să întâmpini fiecare lucru ca şi cum nu l-ai fi cunoscut niciodată. Indiferent cât îți e de familiar, trebuie să fie mereu ca prima oară. Ceea ce e aproape imposibil, îmi dau seama, dar e regula numărul unu.

Ai crede că, mai devreme sau mai târziu, totul se va sfârşi. Lucrurile se dezmembrează şi dispar, şi nu se construieşte nimic nou în loc. Oamenii mor, iar copiii refuză să se nască. În toți anii de când sunt aici, nu-mi amintesc să fi văzut un singur

nou-născut. Şi totuşi, întotdeauna există oameni noi, care să-i înlocuiască pe cei dispăruți. Vin cu duiumul de la țară sau din oraşele învecinate, trăgând căruțe încărcate până la refuz cu catrafuse sau împroşcând cu maşinile lor stricate, toți flămânzi, toți fără adăpost. Până când învață regulile oraşului, nou-veniții sunt victime uşoare. Mulți dintre ei sunt traşi pe sfoară şi rămân fără niciun ban înainte să se termine prima zi. Unii cumpără apartamente care nu există, alții sunt ademeniți să dea comisioane pentru slujbe care nu se vor materializa vreodată, iar alții chiar îşi pun la bătaie toate economiile ca să cumpere de mâncare, ceea ce se dovedeşte a fi de fapt mucava vopsită. Iar astea sunt doar şmecheriile cele mai obişnuite. Ştiu un om care îşi câştigă traiul stând în fața vechii primării şi cerând bani fiecărui nou-venit care aruncă o privire spre ceasul din turn. Dacă se iscă vreo dispută, acolitul lui, prefăcându-se abia sosit în oraş, se face că parcurge ritualul de a se uita la ceas şi de a plăti, astfel încât străinul înțelege că aşa se procedează. Nu e alarmant că există şarlatani, ci că le e atât de uşor să-i facă pe oameni să-şi dea banii. Pentru cei care au o locuință, există în permanență pericolul de a o pierde. Cele mai multe clădiri nu au proprietar şi prin urmare nu ai drepturi de locatar: nu există chirie, deci niciun sprijin legal în caz că lucrurile se întorc împotriva ta. Se întâmplă frecvent ca oamenii să fie evacuați din apartamentul lor şi aruncați în stradă. O bandă intră peste tine cu puşti şi bâte şi te somează să ieşi afară: dacă nu cumva îți închipui că li te poți opune, ce-ți rămâne de făcut? Practica asta e cunoscută ca „spargerea locuinței" şi puțini sunt oameni din oraş ce nu şi-au pierdut casele în acest fel la un moment dat. Dacă eşti chiar atât de norocos încât să scapi de această formă tipică de evacuare, poți cădea oricând în ghearele unuia dintre proprietarii-fantomă. Ăştia sunt speculanți care terorizează aproape toate cartierele din oraş, obligându-i pe oameni să plătească taxă de protecție ca să rămână pur şi simplu în propriul apartament. Se autoproclamă proprietari ai clădirii, îi escrochează pe ocupanți şi foarte rar

întâmpină rezistență.

Totuşi, pentru cei care nu au deloc locuințe, situația e fără speranță. Nu există spații vacante. Cu toate astea, agențiile imobiliare au pus pe roți un soi de afacere. În fiecare zi agenții dau anunțuri în ziare, promovând apartamente frauduloase, ca să atragă lumea în birourile lor şi să colecteze taxe. E o tactică prin care nu mai poți prosti pe nimeni, şi totuşi, mulți sunt dispuşi să îşi îngroape şi ultimul bănuț în asemenea promisiuni goale. Sosesc în fața birourilor dimineața devreme şi stau la coadă răbdători, uneori ore întregi, doar ca să petreacă zece minute cu un agent şi să se uite la poze cu clădiri, înşirate pe străzi mărginite de copaci, cu camere confortabile şi apartamente mobilate cu scaune din piele fină şi covoare – scene paşnice, care evocă mirosul cafelei din bucătărie, aburii unei băi fierbinți, culorile strălucitoare ale ghivecelor cu plante adăpostite pe pervaz. Pentru nimeni nu pare să conteze că aceste fotografii au fost făcute cu mai bine de zece ani în urmă.

Mulți dintre noi se poartă ca şi cum ar fi iarăşi copii. Nu-i vorba că facem vreun efort sau că cineva ar fi într-adevăr conştient de asta. Dar, vezi tu, când îți piere speranța, când îți dai seama că ai renunțat să speri chiar şi la posibilitatea de a mai spera, încerci să umpli spațiile goale cu vise, cu mici gânduri copilăreşti şi cu poveşti care să te țină în viață. Chiar şi celor mai înăspriți le e greu să se oprească. Fără nicio tevatură sau introducere, se întrerup din lucru, se aşază şi încep să-ți povestească despre dorințele care s-au acumulat înăuntrul lor ca într-o fântână. Hrana, desigur, e unul dintre subiectele preferate. Adeseori auzi câte-un grup descriind o masă în cele mai mici detalii, începând cu supe şi aperitive şi ajungând treptat la desert, zăbovind asupra fiecărui gust şi fiecărei mirodenii, asupra tuturor aromelor şi savorilor, concentrându-se când asupra modului de preparare, când asupra efectului mâncării în sine, de la primul spasm gustativ al limbii până la senzația liniştitoare care ți se răspândeşte treptat în trup când hrana îți alunecă din gât până în stomac. Astfel de discuții durează uneori ore

întregi şi au un protocol extrem de riguros. Nu trebuie să râzi niciodată, de exemplu, şi nu trebuie să laşi foamea să-ți ia mințile. Fără izbucniri, fără suspine necontrolate. Ultimele duc la lacrimi şi nimic nu strică o conversație despre mâncare mai repede decât lacrimile. Pentru a obține cele mai bune rezultate, trebuie să-ți laşi mintea să facă un salt în cuvintele care ies de pe buzele celorlalți. Dacă laşi cuvintele să te consume, poți uita de foamea prezentului şi poți intra în ceea ce se numeşte „arena nimbului de subzistență”. Chiar sunt şi oameni care spun că aceste discuții despre mâncare au valoare nutritivă – asta dacă beneficiază de concentrația potrivită şi de o dorință la fel de mare de a crede în cuvinte din partea tuturor participanților.

Toate astea țin de o limbă a fantomelor. Mai sunt şi alte feluri de a vorbi în această limbă. Cele mai multe încep când o persoană i se adresează alteia cu „mi-aş dori”. Ce-şi doreşte persoana poate fi absolut orice, atâta timp cât nu se poate întâmpla. Mi-aş dori ca soarele să nu apună niciodată. Mi-aş dori să-mi crească bani în buzunar. Mi-aş dori ca oraşul să fie ca altădată, înțelegi ce vreau să spun. Lucruri absurde şi infantile, fără înțeles şi fără legătură cu realitatea. În general, oamenii continuă să creadă că oricât de rău ar fi mers lucrurile ieri, tot era mai bine decât azi. Şi că acum două zile era chiar mai bine decât ieri. Cu cât te întorci mai mult în urmă, cu atât mai frumoasă şi mai atrăgătoare devine lumea. Te smulgi din somn în fiecare dimineață ca să te confrunți cu ceva mai rău decât în ziua precedentă, dar, vorbind de lumea care a existat înainte să adormi, poți să te amăgeşti spunându-ți că ziua de azi e doar o fantomă, cu nimic mai mult sau mai puțin reală decât amintirea tuturor celorlalte zile, pe care o porți pretutindeni înăuntrul tău.

Înțeleg de ce joacă oamenii acest joc, dar în ceea ce mă priveşte nu e pe gustul meu. Refuz să vorbesc limba fantomelor şi ori de câte ori îi aud pe alții vorbind-o, mă îndepărtez sau îmi astup urechile. Da, lucrurile s-au schimbat pentru mine.

Îți aduci aminte ce fetiță jucăuşă eram. Nu te săturai nicioda-

tă de poveştile mele, de lumile pe care le inventam ca să ne jucăm înăuntrul lor. Castelul fără întoarcere, Tărâmul Tristeţii, Pădurea Cuvintelor Uitate. Îţi aduci aminte de ele? Cât îmi plăcea să-ţi torn minciuni, să te duc de nas cu poveştile mele şi să-ţi văd faţa devenind serioasă pe când te purtam de la o scenă fantastică la alta. Apoi îţi spuneam că totul a fost o invenţie şi începeai să plângi. Cred că îţi iubeam lacrimile alea la fel de mult ca zâmbetul. Da, eram probabil puţin diabolică, încă de pe atunci, cu rochiţele minuscule în care mă îmbrăca mama, cu genunchii jupuiţi şi acoperiţi de cruste şi pubisul de copil mic, fără un fir de păr. Dar m-ai iubit, nu-i aşa? M-ai iubit până era să înnebuneşti de dragoste.

Acum n-a mai rămas din mine decât cumpătare şi simţ practic. Nu vreau să fiu ca ceilalţi. Văd încotro îi duc închipuirile lor şi n-o să las să mi se întâmple acelaşi lucru. Oamenii-fantomă mor întotdeauna în somn. Cu o lună sau două înainte, umblă cu un zâmbet straniu pe faţă şi o aură a distanţării de ceilalţi pluteşte deasupra lor, de parcă ar fi început deja să dispară. Semnele sunt imposibil de confundat, chiar şi primele indicii: roşeaţa uşoară a obrajilor, ochii măriţi dintr-odată în orbite, târşâitul ţeapăn al picioarelor, duhoarea pe care o emană în partea de jos a corpului. Totuşi, probabil că e o moarte fericită. Asta recunosc. Câteodată aproape că i-am invidiat. Dar, în final, nu mă las să alunec, nu-mi permit. O să rezist cât de mult pot, chiar dacă asta o să mă omoare.

Alte morţi sunt mai spectaculoase. Un exemplu sunt *Alergătorii*, o sectă ai cărei adepţi aleargă pe străzi cât pot de tare, fluturându-şi sălbatic braţele, lovind aerul şi ţipând cât îi ţin plămânii. Cel mai adesea călătoresc în grupuri: câte şase, zece sau chiar douăzeci de oameni iau cu asalt strada, fără să se oprească din drum sub niciun motiv, continuând să alerge până cad jos vlăguiţi. Ideea e să mori cât mai repede posibil, să te forţezi în asemenea hal încât să-ţi cedeze inima. Alergătorii spun că nimeni nu ar avea curajul să facă asta de unul singur. Dar alergând împreună, fiecare individ este înghiţit de iureşul

grupului, încurajat de urletele din jur, biciuindu-se până la limita rezistenței, până la delirul total al autoflagelării.

Asta e ironia. Ca să te poți ucide alergând, mai întâi trebuie să te antrenezi să fii un bun alergător. Altfel, nu vei avea puterea să forțezi până la capăt. Oricum, *Alergătorii* fac pregătiri intense ca să-şi împlinească destinul, şi dacă se întâmplă să cadă în drumul lor spre acel destin, ştiu cum să se ridice imediat şi să continue cursa. Presupun că e un fel de religie. Asemenea servicii se oficiază în mai multe părți din oraş – există câte un loc în fiecare dintre cele nouă zone de recensământ – iar ca să li te alături, trebuie să treci printr-o serie de probe complicate: să-ți ții respirația sub apă, să posteşti, să-ți plimbi mâna prin flacăra unei lumânări, să nu scoți o vorbă timp de şapte zile. Odată ce ai fost acceptat, trebuie să te supui codului din grupul respectiv. Asta înseamnă între şase şi douăsprezece luni de trai în comun, cu un regim strict de exerciții şi antrenamente şi reducerea progresivă a consumului de hrană. Când vine timpul ca un alergător să pornească în cursa finală, el atinge simultan punctul de forță şi de slăbiciune supremă. Teoretic, poate alerga la nesfârşit, dar în acelaşi timp corpul lui şi-a epuizat toate resursele. Combinația asta e cea care produce rezultatul aşteptat.

În dimineața zilei stabilite, porneşti cot la cot cu tovarăşii tăi şi alergi şi încerci să-ți laşi trupul în urmă, tot fugind şi țipând, până când îți iei zborul afară din trup. În cele din urmă, sufletul tău se smulge şi se răsuceşte eliberat, trupul cade la pământ şi eşti mort. Alergătorii îşi fac reclamă spunând că această metodă e sigură în proporție de peste nouăzeci la sută – ceea ce înseamnă că nimeni, aproape niciodată, nu ajunge să pornească într-o a doua cursă finală.

Mai des întâlnite sunt totuşi morțile solitare. Însă şi ele au fost transformate într-un fel de ceremonie publică. Oamenii urcă la înălțimi cât mai mari, numai ca să se arunce apoi în gol.

Ultimul Salt, aşa se numeşte, şi recunosc că e ceva incitant în acest spectacol, ceva care parcă deschide înăuntrul tău o lume

nouă şi liberă: să vezi trupul balansându-se pe buza acoperişului şi apoi, fără excepţie, acelaşi uşor moment de ezitare, ca dintr-o dorinţă de a savura acele ultime secunde, felul în care propria viaţă pare să ţi se adune în gât, şi apoi, pe neaşteptate (căci niciodată nu poţi fi sigur de ce-o să se-ntâmple), trupul se aruncă în gol şi ajunge, în zbor, pe asfalt. Ai fi uimit de entuziasmul oamenilor: să le auzi uralele frenetice, să le vezi încântarea de pe feţe. E ca şi cum violenţa şi frumuseţea spectacolului i-ar fi desprins până şi pe cei din mulţime de ei înşişi, ca şi cum i-ar fi făcut să uite de mizeria propriei existenţe. *Ultimul Salt* e ceva ce toată lumea poate înţelege şi coincide cu dorinţa cea mai intimă a tuturor: să moară fulgerător, într-o secundă, să-şi şteargă orice urmă într-un scurt moment glorios. Uneori, cred că moartea e singurul lucru care ne creează vreo emoţie. E forma noastră de artă, unicul mod prin care ne putem exprima.

Totuşi, mai sunt printre noi şi unii care reuşesc să trăiască. Pentru că şi moartea a devenit o sursă de supravieţuire. Când atât de mulţi oameni se gândesc cum să-şi pună capăt zilelor, meditând la diverse moduri de a părăsi această lume, îţi poţi imagina ce prilejuri de a scoate un profit se deschid.

Un tip deştept poate să trăiască binişor de pe urma morţii celorlalţi. Nu toată lumea are curajul *Alergătorilor* sau *Săritorilor*, şi mulţi trebuie ajutaţi în luarea acestei hotărâri. Întrucât prima condiţie este, desigur, să poţi plăti pentru aceste servicii, de cele mai multe ori numai bogătaşii şi le pot permite. Şi totuşi, asemenea afaceri merg destul de bine, în special *Clinicile de Eutanasiere*, care sunt de diverse feluri, în funcţie de cât eşti dispus să plăteşti. La modul cel mai simplu şi ieftin, cunoscut sub numele de *Călătoria de Întoarcere*, totul durează o oră, poate două. Te prezinţi la Clinică, îţi plăteşti biletul la casă şi apoi eşti dus într-o cameră mică, izolată, cu patul proaspăt făcut. O asistentă te înveleşte şi îţi face o injecţie, iar apoi aluneci într-un somn profund şi nu te mai trezeşti niciodată. Pe scara preţurilor, următoarea este *Călătoria Minunilor*, care poate dura între una şi trei zile; ea constă într-o serie de injecţii, efectuate

la intervale regulate, care îi dau clientului o senzație euforică de fericire şi abandon, înaintea administrării unei ultime doze, de data asta fatală. Apoi mai există şi *Călătoria de Plăcere*, care poate dura şi două săptămâni. Clienților li se oferă o viață opulentă şi beneficiază de servicii ce rivalizează cu splendoarea fostelor hoteluri de lux. Acestea includ mâncăruri rafinate, vinuri, distracție, chiar şi un bordel, care serveşte atât nevoile bărbaților, cât şi ale femeilor. Pentru asta ai nevoie de ceva bani, însă pentru unii şansa de a trăi bine, fie şi pentru un timp atât de scurt, e o tentație irezistibilă. *Clinicile de Eutanasiere* nu sunt singura modalitate de a-ți cumpăra propria moarte. Mai sunt şi *Cluburile de Asasinate*, a căror popularitate e mereu în creştere. Cineva care vrea să moară, dar de frică nu poate duce totul la bun sfârşit, intră în *Clubul de Asasinate* din zona în care locuieşte, în schimbul unei cotizații relativ modeste. Aici i se repartizează un asasin. Clientului nu i se divulgă nimic din ceea a fost aranjat şi toate detaliile morții sale rămân un mister: data, locul, metoda folosită, identitatea asasinului. Într-un fel, viața continuă la fel ca înainte. Moartea rămâne pe linia orizontului, o certitudine absolută şi totuşi de nedescifrat ca formă concretă. În locul bătrâneții, bolii sau accidentelor, un membru al *Clubului de Asasinate* se poate aştepta la o moarte rapidă şi violentă, în viitorul nu prea îndepărtat: un glonț în cap, un cuțit în spate, două mâini ştrangulându-l în puterea nopții. Efectul acestei strategii este, după părerea mea, faptul că devii mai vigilent. Moartea nu mai e o abstracțiune, ci o posibilitate care te bântuie şi care poate deveni reală în orice moment. În loc să se supună pasiv inevitabilului, cei marcați pentru asasinat tind să devină mai vioi, mai siguri în mişcări, mai plini de vitalitate – de parcă ar fi fost transformați de o nouă înțelegere a lucrurilor. Mulți dintre ei retractează angajamentul luat şi optează din nou pentru viață. Dar asta e o treabă complicată. Pentru că, odată ce ai intrat într-un *Club de Asasinate*, nu mai poți renunța. Pe de altă parte, dacă reuşeşti să îți omorî propriul asasin, poți fi dezlegat de obligație – şi, dacă vrei, poți intra tu însuți în breas-

la lor. Ăsta e pericolul unei astfel de slujbe şi, de asemenea, motivul pentru care asasinii sunt atât de bine plătiţi: se întâmplă rar ca unul să fie ucis, pentru că e cu siguranţă mult mai experimentat decât presupusa victimă, dar uneori se întâmplă. Printre cei săraci, mai ales printre tinerii săraci, sunt mulţi care strâng bani luni de zile sau chiar ani întregi ca să poată fi primiţi într-un *Club de Asasinate*. Ideea e să fie angajaţi ca asasini şi astfel să se ridice la o viaţă mai bună. Puţini reuşesc. Dacă ţi-aş spune măcar una-două dintre poveştile acestor băieţi, n-ai mai dormi o săptămână.

Toată povestea asta indică o mulţime de probleme de ordin practic. De exemplu, problema cadavrelor. Aici oamenii nu mor cum mureau înainte, dându-şi sufletul liniştiţi la ei în pat sau în sanctuarul aseptic al unui salon de spital – mor unde îi trăsneşte şi, de cele mai multe ori, asta înseamnă pe stradă. Nu vorbesc acum doar de *Alergători*, de *Săritori* şi de membrii *Cluburilor de Asasinate* (pentru că ei sunt doar o părticică din întreg), ci de largi segmente de populaţie. Mai mult de jumătate dintre oameni nu au locuinţe şi nici cea mai mică idee încotro s-o apuce. Prin urmare, oriunde te uiţi găseşti cadavre – pe trotuar, în uşile caselor, pe stradă pur şi simplu. Nu mă pune săţi dau detalii. E suficient ceea ce îţi spun – chiar mai mult decât suficient. Orice ai fi tentat să crezi, adevărata problemă nu e niciodată lipsa milei. Nimic nu se rupe aici mai mult decât inima.

Cele mai multe trupuri sunt goale. Prădătorii de cadavre patrulează permanent pe străzi şi nu durează decât foarte puţin până când un mort e jefuit de toate bunurile. Primii care dispar sunt pantofii, pentru că cererea e mare şi sunt foarte greu de găsit. Buzunarele sunt următoarele care trezesc interesul, apoi vine restul, hainele şi ce se mai găseşte prin ele. Ultimii vin oamenii înarmaţi cu dălţi şi cleşti, care le smulg din gură dinţii de aur şi de argint. Pentru că n-ai cum să împiedici asta, de multe ori se întâmplă ca rudele să se ocupe chiar ele de „curăţarea” celui mort, ca să nu lase totul pe seama străinilor. În

unele cazuri e vorba de păstrarea demnității celui mult iubit; în altele e vorba pur şi simplu de egoism. Dar diferența e, poate, prea subtilă. Dacă dintele de aur al soțului tău poate hrăni toată familia timp de o lună, cine te poate învinovăți că l-ai recuperat? Ştiu, ți se pare împotriva firii, dar dacă vrei să supraviețuieşti aici, trebuie să înțelegi să renunți la unele chestiuni de principiu.

În fiecare dimineață, pe străzile oraşului îşi fac apariția camioane care adună cadavrele. Asta e principala funcție îndeplinită de cei care guvernează şi costă mai mulți bani decât orice altceva. Peste tot în jurul oraşului sunt crematorii – aşa-numitele Centre de Transformare – iar fumul se ridică deasupra lor zi şi noapte. Dar cu străzile într-o asemenea stare deplorabilă, multe dintre ele ajunse în stadiul de pietriş, treaba asta devine din ce în ce mai grea. Oamenii sunt nevoiți să lase camioanele şi să continue vânătoarea pe jos, ceea ce încetineşte considerabil întregul proces. Pe deasupra, mai sunt şi defecțiunile camioanelor, foarte frecvente, ca şi desele izbucniri ale celor care stau gură-cască pe margine. Să arunci cu pietre în angajații camioanelor morții e o ocupație preferată a celor fără adăpost. Deşi muncitorii sunt înarmați, şi s-a întâmplat de câteva ori să tragă asupra mulțimii, unii dintre sabotori sunt foarte pricepuți să se ascundă, iar tactica lor, „loveşte şi fugi”, poate bloca procesul de colectare pentru ore bune. Nu există vreun motiv clar în spatele acestor atacuri. Sunt izbucniri de furie, ranchiună şi plictiseală, iar pentru că muncitorii de la colectare sunt singurele persoane oficiale care îşi fac vreodată apariția prin suburbii, par a fi nişte ținte perfecte. S-ar putea spune că pietrele arată dezgustul oamenilor față de o guvernare care nu face nimic pentru ei, până când nu-i vede morți. Dar ar fi prea tras de păr. Pietrele sunt o expresie a nefericirii, atâta tot. Pentru că în oraş nu, se face, propriu-zis, politică. Oamenii sunt prea înfometați, prea înnebuniți, prea porniți unul împotriva altuia pentru aşa ceva.

Traversarea a durat zece zile, iar eu am fost singurul pasager.

Dar asta o ştii. Făcuseşi deja cunoştinţă cu căpitanul şi echipajul, îmi văzuseşi cabina, nu mai e nevoie să trec peste detalii de felul ăsta. Mi-am petrecut timpul privind marea şi cerul, şi abia dacă am deschis vreo carte timp de zece zile. În oraş am ajuns noaptea şi abia atunci am început să intru puţin în panică. Ţărmul era în întregime întunecat, nu se vedea nicăieri vreo lumină şi m-am simţit de parcă aş fi intrat într-o lume invizibilă, un ţinut lăsat la mila orbilor. Dar aveam adresa biroului la care lucra William şi asta m-a liniştit cât de cât. Tot ce trebuia să fac era să ajung acolo, mi-am spus, şi toate lucrurile aveau să se rezolve de la sine. Cel puţin, eram încrezătoare că voi putea să dau de urma lui William. Pe atunci nu-mi dădeam seama însă că strada dispăruse. Nu că n-ar fi fost nimeni în birou sau că sediul ar fi fost abandonat. Pur şi simplu sediul dispăruse, la fel ca strada şi tot restul: nu se afla nimic în afară de gunoi, kilometri întregi în jur.

Ceea ce descopeream era a Treia Zonă de Recensământ, cum aveam să aflu mai târziu, care fusese curăţată de o epidemie, cu aproximativ un an în urmă. Guvernatorii oraşului împrejmuiseră zona şi arseseră totul până-n temelii. Sau, cel puţin, aşa se spunea. Între timp, am învăţat să nu iau prea în serios tot ceea ce aud. Nu că oamenii te-ar minţi cu vreun scop anume, dar pur şi simplu când vine vorba de trecut, adevărul pare să se voaleze cât ai clipi. În doar câteva ore, se adună tot felul de legende, încep să circule tot felul de scorneli, iar faptele sunt îngropate rapid sub un munte de teorii fantastice. Trăind în oraş, cel mai bine e să crezi numai ceea ce vezi cu ochii tăi. Dar nici chiar asta nu e o metodă infailibilă. Pentru că puţine lucruri sunt vreodată ceea ce par a fi, mai ales aici, unde absorbi extrem de multe la fiecare pas – lucruri care sfidează înţelegerea. Tot ceea ce vezi are potenţial să te rănească, să îţi împuţineze fiinţa, ca şi cum la simplă vedere a unui obiect ţi-ar fi tăiată o parte din tine. De multe ori, simţi că e periculos să te uiţi şi ai mereu tendinţa de a-ţi pleca privirea sau chiar de a închide ochii. Din cauza asta, e uşor să te zăpăceşti, să nu mai ştii

sigur dacă lucrul la care ai impresia că te uiți se află cu adevărat în fața ta. E posibil să fie doar rodul imaginației, să-l confunzi cu altceva sau să-ți aducă aminte de un obiect pe care l-ai mai văzut – sau ți l-ai imaginat – cu altă ocazie. Înțelegi cât este de complicat. Nu ajunge doar să te uiți şi să îți spui: „Mă uit la acest obiect.” Pentru că una e să faci asta când obiectul din fața ta e un stilou, să zicem, sau o coajă de pâine. Dar ce se întâmplă când te trezeşti uitându-te la un copil mort, la o fetiță zăcând în stradă fără vreo haină pe ea, cu capul zdrobit şi plin de sânge? Atunci ce-ți mai spui? Nu e treabă uşoară, vezi tu, să afirmi hotărât şi fără echivoc: „Mă uit la un copil mort.” Mintea pare să se eschiveze cumva când vine vorba să formeze aceste cuvinte, de parcă nu te poți convinge s-o spui. Pentru că lucrul pe care îl priveşti nu poate fi separat atât de uşor de ființa ta. Asta vreau să spun prin a fi rănit: nu poți să vezi foarte clar, pentru că fiecare lucru îți aparține cumva, e o parte din povestea care se deapănă înăuntrul tău. Ar fi bine, presupun, să te oțeleşti în aşa fel încât să nu te mai afecteze nimic. Dar atunci ai rămâne singur, atât de izolat de toți ceilalți, încât viața ți-ar deveni imposibilă. Sunt printre noi şi unii care reuşesc să facă asta, care găsesc în ei forța de a se transforma în monştri, dar ai fi surprins cât sunt de puțini. Sau altfel spus: cu toții am devenit monştri, dar nu există niciun om care să nu păstreze înăuntrul lui vreo rămăşiță a vieții aşa cum era.

Poate că asta e cea mai mare problemă. Viața pe care o ştiam cu toții s-a terminat şi nimeni nu poate pricepe ce anume i-a luat locul. Celor care au crescut în altă parte sau care sunt destul de bătrâni să-şi amintească o lume altfel decât asta li se pare o luptă uriaşă doar să supraviețuiască de pe o zi pe alta. Şi nu vorbesc numai de greutăți. Când trebuie să dai piept cu cea mai banală întâmplare, nu mai ştii cum să reacționezi, iar pentru că eşti lipsit de reacții, nu mai poți gândi. Mintea ți-e un talmeş-balmeş. Peste tot în jurul tău se petrec schimbări după schimbări, fiecare zi aduce o nouă răsturnare, vechile presupuneri sunt pulbere-n vânt. Asta e dilema. Pe de-o parte, vrei să

supraviețuieşti, să te adaptezi, să iei partea bună a lucrurilor, aşa cum sunt ele. Dar, pe de altă parte, a reuşi să faci asta înseamnă a omorî toate lucrurile care te făceau cândva să te consideri om. Înțelegi ce vreau să spun? Ca să poți trăi, trebuie să accepți să mori. De-aia au renunțat atât de mulți. Pentru că oricât de mult s-ar lupta, ştiu că urmează să piardă. Iar din acel moment, cu siguranță, orice luptă îşi pierde sensul.

Lucrurile tind să se amestece în mintea mea acum: ce s-a întâmplat şi ce nu, străzile văzute pentru prima oară, zilele, nopțile, cerul deasupra mea, pietrele profilându-se în depărtare. Parcă îmi amintesc cum priveam mereu în sus, ca şi cum aş fi cercetat cerul de vreo lipsă, de vreun surplus, de ceva care să-l facă diferit de alte ceruri, ca şi cum el ar fi putut explica lucrurile pe care le vedeam în jurul meu. Totuşi, s-ar putea să mă înşel. S-ar putea să transfer observațiile dintr-o perioadă mai târzie asupra acelor prime zile. Dar mă îndoiesc că asta contează foarte mult, mai ales acum.

După studii aprofundate, pot să semnalez cu încredere că cerul de aici e acelaşi cu cel de deasupra ta. Avem aceiaşi nori şi aceeaşi strălucire, aceleaşi furtuni şi acalmii, aceleaşi vânturi care duc totul cu ele. Dacă efectele sunt oarecum diferite aici, asta e numai din cauza a ceea ce se întâmplă dedesubt. Nopțile, de pildă, nu sunt niciodată ca acelea de acasă. E aceeaşi întunecime şi aceeaşi imensitate, dar fără vreo senzație de calm, doar un curent subteran permanent, un murmur care te trage în jos şi te împinge înainte, fără răgaz. Şi apoi, ziua, strălucirea e uneori de nesuportat – un luciu care te împietreşte şi parcă albeşte lucrurile, cu toate suprafețele zimțate scânteind, chiar şi cu aerul devenit aproape o pâlpâire. Lumina se formează în aşa fel încât culorile apar tot mai distorsionate, pe măsură ce te apropii de ele. Chiar şi umbrele sunt agitate, pulsând haotic şi febril pe margini. Trebuie să ai grijă în lumina asta, să nu-ți deschizi ochii prea larg, să-i întredeschizi în unghiul perfect calculat ca să-ți păstrezi echilibrul. Altfel, te vei împiedica în drum şi nu e nevoie să mai enumăr pericolele unei căzături.

Dacă n-ar fi întunericul şi nopţile ciudate care se coboară deasupra noastră, am uneori impresia că cerul s-ar face scrum. Zilele se sfârşesc exact atunci când trebuie, chiar în momentul în care soarele pare să fi secat lucrurile deasupra cărora străluceşte. Nimic nu ar mai putea să suporte strălucirea încă un minut. Întreaga lume neverosimilă s-ar topi şi ăsta ar fi sfârşitul.

Încet, dar sigur, oraşul parcă se autodevorează – sau ce-a mai rămas din el. N-am cum să explic. Nu pot decât să consemnez, nu voi pretinde că înţeleg. În fiecare zi, pe stradă se aud zgomote ca de explozii, ca şi cum undeva departe de tine o clădire s-ar prăbuşi sau asfaltul s-ar căsca. Dar niciodată nu vezi cu ochii tăi. Oricât de des ai auzi aceste zgomote, sursa lor rămâne invizibilă. Te-ai aştepta ca, la un moment dat, o astfel de explozie să se producă în prezenţa ta. Dar faptele sfidează orice probabilitate. Să nu crezi că inventez – zgomotele astea nu se produc în mintea mea. Şi ceilalţi le aud, chiar dacă nu le dau prea mare atenţie. Uneori se opresc să le comenteze, dar nu par niciodată îngrijoraţi. Azi e ceva mai bine, spun ei câteodată. Sau: în după-amiaza asta sunt neobişnuit de violente, într-o vreme puneam multe întrebări despre exploziile astea, dar niciodată n-am primit răspuns. Nimic mai mult decât o privire tâmpă sau un ridicat din umeri.În cele din urmă, am învăţat că despre unele lucruri pur şi simplu nu pui întrebări, că până şi aici există subiecte pe care nimeni n-are chef să le discute.

Pentru cei de dedesubt, există străzile, parcurile şi staţiile de metrou părăsite. Pe străzi e cel mai rău, pentru că aici eşti expus tuturor pericolelor şi greutăţilor. Parcurile sunt ceva mai liniştite, fără problema traficului şi a unui du-te-vino permanent, dar dacă nu eşti unul dintre norocoşii care au un cort sau vreo cabană, rămâne problema vremii. Numai în staţiile de metrou poţi fi sigur că eşti la adăpost de vicisitudini, dar aici trebuie să faci faţă unui lung şir de alte neplăceri: umezeala, înghesuiala şi ţipetele care se aud în permanenţă, de parcă oamenii ar fi hipnotizaţi de ecourile propriilor voci.

Din acele prime săptămâni, am început să mă tem de ploaie mai mult decât de orice altceva. Chiar şi frigul mi se părea un fleac prin comparaţie. Ca să faci faţă frigului, n-ai nevoie decât să ai o haină groasă (şi aveam) şi să te agiţi, ca să-ţi menţii sângele în mişcare. Am deprins şi beneficiile pe care ţi le pot aduce ziarele, în mod sigur cel mai bun şi mai ieftin material izolator pentru haine. În zilele friguroase, trebuie să te trezeşti foarte devreme dimineaţa, ca să fii sigur că vei prinde un loc bun la cozile care se formează în faţa standurilor. Trebuie să evaluezi aşteptarea cu precizie, pentru că nimic nu e mai rău decât să stai în aerul rece al dimineţii prea mult timp. Dacă crezi că o să dureze mai mult de douăzeci sau douăzeci şi cinci de minute, atunci sfatul cel mai înţelept este să mergi mai departe şi s-o laşi baltă.

Odată ce ai cumpărat ziarul, presupunând că ai reuşit să faci rost de unul, cel mai bun lucru e să iei o foaie şi să o rupi în fâşii pe care apoi să le strângi în legături mici. Aceste gheme sunt tocmai bune de îndesat în vârfurile pantofilor, de oprit vântul care pătrunde prin jurul gleznelor şi de acoperit găurile din îmbrăcăminte. Pentru membre şi trunchi, cea mai bună treabă sunt colile înfăşurate în jurul mai multor asemenea gheme potrivite laolaltă. Pentru zona gâtului, e bine să alegi cam zece legături şi să le prinzi într-un fel de guler. Tărăşenia asta te face să arăţi durduliu şi umflat, ceea ce are avantajul cosmetic de a masca subţirimea. Pentru cei preocupaţi să păstreze iluzia, „masa de hârtie”, cum i se spune, a devenit o tehnică de salvat aparenţele. Oameni care mor de foame la propriu, cu stomacul lipit de spate şi membrele subţiri ca nişte beţe, merg pe străzi încercând să arate ca şi cum ar cântări o sută sau o sută cincizeci de kilograme. E imposibil să păcăleşti pe cineva deghizat astfel – oricine te recunoaşte de la o jumătate de kilometru – dar poate că nu asta e ideea. Ceea ce par ei să spună e că ştiu ce li s-a întâmplat şi că le e ruşine. Mai mult decât orice altceva, trupurile lor umflate sunt o insignă a conştiinţei, un semn de amară luciditate. Se transformă în parodii

groteşti ale trupului prosper şi bine hrănit, iar prin această încercare frustrată şi pe jumătate nebunească de a arăta respectabil, dovedesc că sunt exact opusul a ceea ce se pretind a fi – şi că o ştiu prea bine.

Ploaia, pe de altă parte, e de neînvins. Pentru că odată ce te-ai udat, plăteşti pentru asta ore sau chiar zile întregi. Cea mai mare greşeală e să te laşi prins de vreun potop. Nu numai că există riscul să răceşti, dar suferi şi un lung şir de neplăceri: hainele îți sunt ude până la piele, îți simți oasele înghețate şi mai apare şi pericolul permanent de a-ți distruge încălțările. Dacă unicul lucru important e să rămâi în picioare, atunci imaginează-ți ce-ar însemna să ai încălțări proaste. Şi nimic nu are consecințe mai dezastruoase asupra pantofilor decât o baie zdravănă. Asta poate duce la tot felul de probleme: băşici, bătături, unghii crescute în carne, dureri, diformități – iar când mersul devine dureros, eşti bun de aruncat. Un pas, apoi încă un pas şi încă unul: asta e regula de aur. Dacă nu te poți convinge să faci măcar atât, atunci poți să te întinzi chiar acolo şi să îți spui că e timpul să încetezi să respiri.

Însă cum te poți feri de ploaie, dacă amenință să toarne în orice moment? De multe, de foarte multe ori, când eşti afară şi circuli dintr-un loc într-altul, mergând fără o țintă precisă, dintr-odată cerul se întunecă, norii se ciocnesc şi iată-te muiat până la piele. Chiar dacă reuşeşti să găseşti adăpost imediat după ce începe ploaia şi să scapi de data asta, tot trebuie să fii extrem de atent după ce se opreşte potopul. Pentru că atunci trebuie să ai grijă la bălțile care se formează în craterele din asfalt, la lacurile care uneori mustesc între falii şi la noroiul care se ridică de dedesubt, înalt până la glezne şi înşelător. Cu străzile într-o asemenea stare deplorabilă, cu atâtea crăpături, gropi, ciupituri ca de vărsat şi şanțuri, n-ai cum să scapi nevătămat. La un moment dat, vei ajunge cu siguranță într-un loc unde nu există alternativă, unde eşti încolțit din toate părțile. Şi nu numai la suprafețele pe care calci, la lumea de la picioarele tale trebuie să fii cu ochii în patru. Mai sunt şi şuvoaiele

care cad de sus, apa care se scurge prin burlane şi apoi, chiar mai rău, vânturile puternice de după ploaie, vârtejurile sălbatice de aer, care rad suprafața lacurilor şi a bălților şi biciuiesc apa să se întoarcă în atmosferă, aducând-o sub formă de ace, minuscule săgeți care îți înțeapă fața şi se învolburează în jurul tău, dincolo de care nu mai poți vedea nimic. Când suflă vântul după vreo ploaie, oamenii se ciocnesc mai abitir unii de alții, pe străzi izbucnesc mai multe bătăi şi chiar şi aerul pare impregnat de pericol.

Altfel ar sta lucrurile dacă vremea ar putea fi prezisă cu o cât de mică precizie. Atunci ai putea să-ți faci planuri, să ştii când trebuie evitate străzile, să te pregăteşti din timp pentru schimbări. Dar aici totul se întâmplă prea repede, schimbările sunt prea bruşte, ce e adevărat în clipa asta nu mai e adevărat în următoarea. Am pierdut mult timp căutând semne în aer, încercând să găsesc în atmosferă indicii a ceea ce va urma şi când anume, de exemplu culoarea şi greutatea norilor, viteza şi direcția vântului, mirosurile care variază de la o oră la alta, textura cerului în timpul nopții, felul în care se întinde apusul, cantitatea de rouă din zori. Dar niciunul nu m-a ajutat în vreun fel. Să faci corelații între obiecte, să faci legături între un nor de după-amiază şi vântul de seară – asemenea lucruri te aduc la nebunie. Te răsuceşti în vortexul propriilor calcule şi apoi, exact în momentul în care eşti convins că va ploua, soarele străluceşte neîntrerupt ziua-ntreagă. Aşa că nu-ți rămâne decât să fii pregătit pentru orice. Oricum, părerile sunt drastic împărțite în privința asta.

Există un grup restrâns, de exemplu, care crede că vremea rea se trage din gândurile rele. E o abordare oarecum mistică a chestiunii, întrucât presupune faptul că gândurile pot fi traduse direct în evenimente ale lumii concrete. După ei, când ai gânduri negre sau pesimiste, ele se materializează în nori care apar pe cer. Dacă destui oameni au gânduri sumbre în acelaşi timp, atunci începe ploaia. Ăsta e motivul pentru toate schimbările bruşte ale vremii, spun ei, şi de-asta nimeni nu a reuşit

să dea vreo explicație ştiințifică a ciudățeniilor climaterice. Soluția lor e păstrarea unui optimism neclintit, oricât de jalnice ar fi condițiile în care trăiesc. Fără căutături încruntate, fără suspine adânci, fără lacrimi. Oamenii ăştia sunt cunoscuți drept *Zâmbăreții* şi nicio altă sectă din oraş nu e mai inocentă sau mai infantilă. Sunt convinşi că, dacă majoritatea populației ar fi convertită la credința lor, vremea ar începe în sfârşit să se stabilizeze şi calitatea vieții s-ar îmbunătăți. Aşa că fac tot timpul prozelitism, căutându-şi mereu noi adepți, dar moliciunea stilului pe care şi l-au impus îi face foarte puțin convingători. Foarte rar reuşesc să câştige pe cineva şi, prin urmare, ideile lor n-au fost niciodată puse la încercare – pentru că, fără un număr mare de adepți, nu pot fi destule gânduri bune ca să facă diferența. Dar această lipsă de dovezi nu face decât să-i înverşuneze în credința lor. Te văd clătinând din cap şi da, sunt de acord cu tine că aceşti oameni sunt ridicoli şi induşi în eroare. Însă în contextul de zi cu zi al oraşului, există o anumită forță a argumentului lor – care probabil că nu e cu nimic mai absurd decât altele. Ca tip de oameni, *Zâmbăreții* tind să fie o companie plăcută, pentru că blândețea şi optimismul lor sunt un antidot binevenit împotriva furiei amare pe care o găseşti peste tot în jur.

De cealaltă parte, există un alt grup, numit *Târâtorii*. Oamenii ăştia cred că viața se va înrăutăți mereu, până când vom demonstra – într-o manieră pe deplin convingătoare – cât de ruşine ne e pentru cum am trăit în trecut. Soluția lor e să stea prosternați la pământ şi să refuze să se ridice până când nu li se dă vreun semn că penitența lor a fost considerată suficientă. Ce anume ar trebui să fie acest semn rămâne subiectul unor dezbateri teoretice interminabile. Unii spun că o lună de ploaie, alții că o lună de vreme bună, iar alții că nu vor şti decât atunci când vor avea revelația în inimi. Sunt două facțiuni principale în această sectă – *Câinii* şi *Şerpii*. Primii susțin că a te târî pe coate şi-n genunchi arată căință adevărată, iar ceilalți susțin că nimic în afară de târâtul pe burtă nu ajută. Lupte sângeroase

izbucnesc adeseori între cele două grupări – fiecare bătându-se cu cealaltă pentru supremaţie – dar niciuna nu a câştigat prea mulţi adepţi şi cred că acum secta e pe punctul de a dispărea.

Până la urmă, sunt puţini oameni cu o părere clară despre aceste lucruri. Dacă aş număra diferitele grupări care au o teorie coerentă despre vreme (*Toboşarii, Apocalipticii, Practicanţii Asocierilor Libere*), mă îndoiesc că s-ar aduna mai mult de o picătură într-un ocean. Totul se reduce de obicei, cred eu, la pură întâmplare.

Cerul e condus de hazard, de forţe atât de complexe şi de obscure, încât nimeni nu le poate explica în întregime. Dacă se întâmplă să te prindă potopul, eşti ghinionist şi asta-i tot. Dacă ai noroc să rămâi uscat, cu atât mai bine. Dar asta nu are nimic de-a face cu temperamentul sau cu credinţele tale. Ploaia nu face discriminări. Mai devreme sau mai târziu, picură pe toată lumea şi atunci când se întâmplă asta, toţi suntem egali – nimeni nu-i mai bun, nici mai rău, toţi suntem egali şi în aceeaşi oală.

Sunt tare multe lucruri pe care vreau să ţi le spun. Apoi încep să povestesc ceva şi brusc îmi dau seama cât de puţin înţeleg. Mă refer la cifre şi la fapte concrete, la informaţii precise despre cum trăim aici, în oraş. Asta trebuia să fie treaba lui William. Ziarul îl trimisese aici ca să vâneze subiecte, iar în fiecare săptămână urma să facă alt reportaj. Context istoric, articole de larg interes, toată povestea. Dar nu ne-am ales cu prea mult, nu-i aşa? Câteva comunicate scurte şi apoi tăcere. Dacă William nu a putut face faţă, nu văd cum m-aş putea descurca eu mai bine. N-am nici cea mai vagă idee despre cum supravieţuieşte oraşul, şi chiar dacă aş începe să fac astfel de investigaţii, mi-ar lua, probabil, atât de mult timp încât, până când aş afla, întreaga situaţie se va fi schimbat deja. Unde se cultivă legumele, de exemplu şi cum sunt transportate în oraş. Nu pot să răspund la asemenea întrebări şi nici nu cunosc pe nimeni care să poată. Oamenii vorbesc de zone de agricultură aflate mai la vest, spre interiorul ţării, dar asta nu înseamnă că în zvonuri

există vreun grăunte de adevăr. Aici se vorbeşte despre orice, mai ales despre lucrurile pe care nu le ştie nimeni. Ceea ce mi se pare ciudat nu e că totul se năruie, ci că atâtea lucruri rămân totuşi în picioare.

Durează mult timp ca o lume să dispară, mult mai mult decât ai crede. Vieţile continuă să fie trăite şi fiecare dintre noi rămâne martorul propriei sale mici drame. E drept că nu mai sunt şcoli, că ultimul film a fost văzut cu mai mult de cinci ani în urmă, că vinul a devenit o raritate pe care numai bogaţii şi-o pot permite. Dar asta înseamnă să trăieşti? Lasă totul să dispară şi apoi să vedem ce rămâne. Poate că asta e cea mai interesantă întrebare: să vedem ce se întâmplă după ce n-a mai rămas nimic şi dacă vom supravieţui şi acestei încercări.

Consecinţele sunt destul de stranii şi adeseori sfidează orice aşteptare. Disperarea cumplită poate da naştere unei invenţii geniale; entropia şi eflorescenţa merg mână în mână. Pentru că au rămas atât de puţine lucruri, aproape nimic nu se mai aruncă şi s-au găsit întrebuinţări pentru materiale care cândva erau considerate gunoi. Toate astea au de-a face cu un nou mod de gândire. Lipsa îţi îndrumă mintea spre soluţii noi şi te descoperi binevoitor faţă de idei care nu ţi-ar fi venit niciodată înainte. Să luăm cazul deşeurilor umane – deşeuri la propriu. Cu foarte mici excepţii, în oraş nu mai există canalizare. Ţevile au fost distruse de coroziune, toaletele s-au umplut de fisuri prin care ţâşneşte apa, sistemul de scurgere e în mare parte mort. În loc ca oamenii să fie lăsaţi în treaba lor, să-şi arunce scursurile cum cred de cuviinţă – lucru care ar duce rapid la haos şi epidemii – a fost elaborat un sistem întreg, în care fiecare cartier e patrulat de o echipă de colectori ai murdăriei din timpul nopţii. Aceştia huruie pe străzi de trei ori pe zi, trăgând după ei şi împingând turbinele ruginite pe asfaltul crăpat, sunându-şi clopotele pentru ca oamenii din vecinătate să iasă şi să-şi golească găleţile în recipientul uriaş. Putoarea este, bineînţeles, insuportabilă, iar când acest sistem a început să funcţioneze, singurii oameni dispuşi să facă munca asta au fost

deținuții – cărora li se dădea de făcut alegerea dubioasă între a li se prelungi pedeapsa, dacă refuzau, şi a li se scurtă termenul, dacă acceptau oferta. Lucrurile s-au schimbat de atunci totuşi, iar Fecaliştii au acum statutul de funcționari publici şi li se asigură locuințe de acelaşi nivel cu ale polițiştilor. Ceea ce presupun că e perfect justificat.. Dacă n-ar avea anumite avantaje de pe urma acestei munci, de ce ar accepta cineva s-o facă? Asta nu face decât să arate cât de eficientă poate fi guvernarea în anumite situații. Cadavre şi rahat – când vine vorba să elimine pericolele care vizează sănătatea, administratorii noştri îşi dovedesc spiritul roman de organizare, un adevărat model de gândire clară şi de eficiență.

Totuşi, treaba nu se termină aici. Odată ce Fecaliştii au colectat reziduurile, nu le pot arunca pur şi simplu. Rahatul şi gunoiul au devenit aici resurse de o importanță crucială, iar cu rezervele de petrol şi cărbuni reduse la cantități periculos de mici, acestea sunt substanțele care ne furnizează mare parte din energia de care încă dispunem. Fiecare zonă de recensământ are propria uzină energetică, bazată exclusiv pe folosirea reziduurilor. Carburantul pentru maşini sau pentru încălzirea locuințelor – orice fel de combustibil – provine din gazul metan obținut în aceste uzine. Ți se poate părea caraghios, îmi dau seama, dar aici nimeni nu glumeşte cu aşa ceva. Rahatul e o afacere serioasă şi oricine e prins că-l aruncă pe stradă e arestat. La a doua abatere, primeşti automat pedeapsa capitală. Un sistem ca ăsta tinde să-ți potolească orice elan jucăuş. Mergi înainte făcând ce ți se cere şi, foarte curând, nici nu te mai gândeşti la asta.

Lucrul esențial e să supraviețuieşti. Dacă vrei să rezişti aici, trebuie să găseşti o modalitate de a face bani, în condițiile în care se mai găsesc foarte puține slujbe în sensul vechi al cuvântului. Dacă nu ai relații, n-are rost să aspiri nici la cea mai umilă funcție guvernamentală (funcționar, administrator, angajat al Centrului de Transformare şi altele de felul ăsta). Acest lucru e valabil şi pentru diversele afaceri legale sau ilegale de

prin oraş (Clinicile de Eutanasiere, operațiunile cu alimente retrase de pe piață, proprietățile-fantomă). Dacă nu cunoşti pe cineva dinainte, n-are rost să-i ceri de lucru niciunuia dintre aceşti oameni. Aşa că, pentru cei din pătura de jos, colectarea e soluția cel mai des întâlnită. Asta e slujba celor fără slujbă şi, după calculele mele, mai bine de zece-douăzeci la sută din populație e angajată în aşa ceva. Chiar şi eu am făcut asta o vreme şi iată cum stau lucrurile: odată ce ai început, e aproape imposibil să te opreşti. Te goleşte în asemenea măsură, că nu mai ai timp nici să te gândeşti la altceva.

Toți colectorii intră într-una dintre cele două mari categorii: strângători de gunoi sau vânători de obiecte. Primul grup e mult mai numeros decât al doilea şi, dacă munceşti din greu, ținându-te conştiincios de treabă douăsprezece sau paisprezece ore pe zi, ai o şansă bunicică de a reuşi chiar să-ți câştigi existența. De mulți ani nu mai există niciun sistem municipal de adunare a gunoiului. În lipsa lui, oraşul e împărțit între câțiva agenți privați – câte unul pentru fiecare zonă de recensământ – care au obținut din partea guvernanților dreptul de a colecta gunoiul din zonele pe care le au în primire. Ca să obții o slujbă de colector de gunoi, trebuie să faci rost mai întâi de un permis, eliberat de unul dintre agenți – pentru care ai de plătit un comision lunar, care poate ajunge uneori şi la cincizeci la sută din câştiguri. Să lucrezi fără permis poate fi tentant, dar şi extrem de periculos, întrucât fiecare agent are propria echipă de inspectori, care patrulează străzile, făcând controale inopinate asupra oricui e prins în acțiune. Dacă n-ai de unde să scoți actele necesare, inspectorii au dreptul să te amendeze, iar dacă nu poți să plăteşti amenda eşti arestat. Asta înseamnă deportarea într-unul dintre lagărele de muncă aflate la vest de oraş – şi petrecerea următorilor şapte ani din viață în închisoare. Unii spun că viața din lagăr e mai bună decât cea de la oraş, dar astea sunt numai vorbe în vânt. Câțiva chiar au mers atât de departe încât s-au lăsat arestați intenționat, dar au dispărut fără urmă. Presupunând că eşti colector de gunoi înregistrat şi

cu acte în regulă, îţi câştigi existenţa adunând o cantitate cât mai mare şi transportând-o până la cea mai apropiată uzină energetică. Acolo ţi se dă cutare sumă pe kilogram – o sumă neînsemnată – şi gunoiul e descărcat într-unul dintre bazinele de procesare. Instrumentul preferat pentru transportul gunoiului este căruţul de cumpărături – asemănător celui binecunoscut, de acasă. Coşurile astea de metal pe roţi s-au dovedit obiecte foarte rezistente şi, fără îndoială, cele mai eficiente la lucru. Un vehicul mai mare ar fi prea greu de împins dacă ar fi umplut la capacitate maximă, iar unul mai mic ar cere prea multe drumuri până la bazinul de deversare. (Pe acest subiect chiar s-a scris un pamflet acum câţiva ani, care dovedea corectitudinea unor astfel de presupuneri). În consecinţă, cărucioarele sunt la mare preţ, iar scopul de căpătâi al fiecărui proaspăt colector de gunoi este să-şi permită unul. Lucrul ăsta poate dura luni, uneori chiar ani – dar până nu ai cărucior, e imposibil să-ţi faci un rost. E un cerc vicios aici. Pentru că munca îţi aduce atât de puţin profit, ai foarte rar ocazia să pui ceva deoparte – iar dacă într-adevăr reuşeşti, asta înseamnă, de obicei, că îţi iei de la gură ceva esenţial: mâncarea, de exemplu, fără de care nu vei avea puterea să munceşti atât cât trebuie ca să câştigi banii cu care să cumperi căruţul. Vezi cum stă treaba? Cu cât munceşti mai mult, cu atât eşti mai slăbit; cu cât eşti mai slăbit, cu atât munca e mai epuizantă. Dar ăsta e doar începutul. Căci şi dacă reuşeşti să faci rost de cărucior, trebuie să fii mereu cu ochii-n patru, ca să nu se strice. Străzile sunt criminale pentru orice fel de vehicul, iar roţile în special trebuie îngrijite cu multă atenţie. Chiar dacă reuşeşti să ţii lucrurile sub control până aici, mai ai obligaţia de a nu-ţi scăpa investiţia din priviri nicio clipă. Cum vehiculele astea au devenit atât de valoroase, ele sunt vizate în mod special de hoţi – şi cea mai mare nenorocire ar fi să-ţi pierzi căruţul. Aşa că cei mai mulţi colectori investesc într-un fel de dispozitiv de prindere, cunoscut drept „cordonul ombilical” – adică o funie, o lesă pentru câini sau un lanţ, pe care îl legi strâns în jurul taliei şi apoi îl ataşezi

de vehicul. Procedeul ăsta face ca mersul să devină o treabă tare anevoioasă, dar merită efortul. Din cauza zgomotului pe care îl fac lanțurile când căruțul nimereşte în hârtoapele drumului, colectorilor li se mai spune adeseori şi „muzicieni”.

Un vânător de obiecte trece prin aceleaşi proceduri de înregistrare ca un colector de gunoi şi e supus aceloraşi controale inopinate, dar munca lui e de altă natură. Colectorul de gunoi caută reziduuri; vânătorul de obiecte caută lucruri care pot fi salvate. Treaba lui e să găsească anumite bunuri sau materiale care pot fi refolosite şi, cu toate că e liber să facă ce-i place cu obiectele pe care le adună, de obicei le vinde unuia dintre Agenții Renaşterii care umblă prin oraş – antreprenori independenți, care transformă aceste nimicuri în bunuri noi, gata să fie vândute pe urmă pe piața liberă. Agenții au un rol multiplu – în parte negustori de vechituri, apoi manufacturieri şi vânzători – iar acum, când vechile moduri de producție aproape că au dispărut, ei se numără printre cei mai bogați şi mai puternici oameni din oraş, cărora le mai fac concurență doar negustorii de gunoi. Aşa că un bun vânător de obiecte poate spera să ducă o viață rezonabilă cu banii pe care-i câştigă. Dar trebuie să fii rapid şi deştept şi să ştii unde să cauți. Tinerii par să se descurce cel mai bine la treaba asta, şi rar vei vedea un vânător de obiecte care are peste douăzeci sau douăzeci şi cinci de ani. Cei care nu-şi pot face norma trebuie să-şi caute rapid altceva de lucru, fiindcă nu ai nicio garanție că vei fi răsplătit în vreun fel pentru eforturile tale. Colectorii de gunoi sunt un grup mai în vârstă şi mai conservator, mulțumiți să trudească în treaba lor, ştiind că asta le va asigura ziua de mâine – cel puțin dacă trag cât pot de tare. Dar nimic nu e cu-adevărat sigur, întrucât competiția a devenit acerbă în toate domeniile de colectare. Cu cât lucrurile din oraş se împuținează, cu atât oamenii devin mai şovăielnici în a arunca obiecte de orice fel. Dacă înainte aruncai o coajă de portocală pe stradă fără să te gândeşti, acum până şi cojile sunt frecate într-un soi de terci cu care mulți se hrănesc. Un tricou uzat, o pereche de pantaloni rupți, borul unei pălării –

aici toate lucrurile astea se păstrează, ca să fie puse cap la cap într-o nouă costumaţie. Mereu vezi oameni purtând cele mai pestriţe şi mai ciudate haine, şi de fiecare dată când un peticit trece pe lângă tine, poţi fi sigur că a mai lăsat vreun vânător de obiecte fără slujbă.

Oricum, asta e treaba de care m-am apucat – vânătoarea de obiecte. Am avut destul noroc încât să încep afacerea înainte să-mi termin toţi banii. Chiar şi după ce am cumpărat licenţa (şaptesprezece gloţi), căruţul (şaizeci şi şase de gloţi), un ham şi o pereche nouă de pantofi (cinci gloţi, respectiv şaptezeci şi unu de gloţi), tot îmi rămăseseră peste două sute de gloţi. A fost o întâmplare fericită, pentru că mi-a dat un fel de marjă de eroare şi, la momentul respectiv, am avut nevoie de tot ajutorul din lume. Mai devreme sau mai târziu, aveam să înot sau să mă duc la fund – dar deocamdată exista ceva de care să mă prind: un colţ de scândură plutitoare, o bucată de epavă care să-mi susţină greutatea.

La început, nu mi-a mers deloc bine. Oraşul era nou pentru mine pe atunci şi mă rătăceam tot timpul. Am pierdut mult timp făcând incursiuni fără rost, urmându-mi intuiţiile greşite pe străzi pustii, fiind mereu în locul nepotrivit, la momentul nepotrivit. Dacă se întâmpla să găsesc vreun lucru, era întotdeauna pentru că mă nimeream acolo. Şansa era singurul meu plan de atac, purul hazard, cu totul gratuit, de a vedea un lucru cu ochii mei şi de a mă apleca să-l ridic. Nu aveam nicio strategie, cum păreau să aibă toţi ceilalţi, niciun indiciu ca să ştiu dinainte unde să mă duc, niciun simţ care să-mi spună unde şi când se va întâmpla ceva. Trebuie să trăieşti ani de zile în oraş ca să ajungi în faza asta, iar eu eram doar o novice, o străină ignorantă, care abia putea să-şi găsească drumul de la o zonă de recensământ la alta.

Totuşi, nu dădeam greş chiar tot timpul. La urma urmei, aveam picioare sănătoase şi entuziasmul vârstei, care mă menţinea în mişcare, chiar şi atunci când perspectivele erau dintre cele mai sumbre. Alergam fără ţintă, gâfâind, ca o navă în deri-

vă, ocolind străzile lăturalnice şi mormanele vămilor, cârmind în ultima clipă de pe o stradă pe alta, fără să-mi pierd vreo clipă speranța într-o descoperire extraordinară, după următorul colț. E un lucru ciudat, mi se pare, să te uiți mereu în pământ, să cauți tot timpul obiecte stricate şi abandonate. După o vreme, în mod sigur îți afectează judecata. Pentru că niciun lucru nu mai e aşa cum îl ştiai. Sunt bucăți dintr-unul şi bucăți dintr-altul, dar nici unele nu se potrivesc într-un întreg. Şi totuşi, într-un mod foarte straniu, la limita acestui haos, totul începe să se îmbine din nou. Un măr făcut pulbere şi o portocală făcută pulbere sunt, în final, acelaşi lucru, nu-i aşa? Nu poți să spui care e diferența dintre o rochie, frumoasă şi una urâtă dacă amândouă sunt făcute franjuri, nu? La un moment dat, lucrurile se descompun şi devin gunoi, se fac praf sau fărâmițe, şi obții ceva complet nou, o particulă sau chiar o aglomerare de materie care nu poate fi identificată. E un ciot, o fărâmiță, un fragment de lume care nu îşi are locul: un cifru al lucrului în sine. Ca vânător de obiecte, trebuie să salvezi lucrurile înainte să atingă această stare de putreziciune absolută. Nu te poți aştepta niciodată să găseşti ceva întreg – doar în caz de accident, de greşeală din partea cui l-a pierdut – dar nici nu-ți poți petrece timpul căutând lucruri complet uzate. Pendulezi undeva între extreme, cu mare băgare de seamă la lucrurile care au păstrat vreo asemănare cu forma lor originală – chiar dacă utilitatea s-a dus. Ceea ce altul a crezut bun de aruncat, tu poți examina, diseca şi readuce la viață. O bucată de sfoară, capacul unei sticle, o scândură încă în stare bună, din vreo ladă stricată – niciunul dintre lucrurile astea nu e de neglijat. Totul se dezintegrează, dar nu şi cele mai mici părți ale fiecărui lucru, sau cel puțin nu în acelaşi timp. Totul e să ocheşti cu precizie aceste insule virgine, să ți le imaginezi unite cu alte insule de acelaşi fel, pe acestea cu altele, şi astfel să creezi noi arhipelaguri de materie. Trebuie să salvezi ce poate fi salvat şi să înveți să ignori restul. Şmecheria e să faci treaba asta cât de repede poți.

Cu timpul, câştigurile mele au ajuns aproape mulţumitoare. Mărunţişuri, desigur, dar şi câteva lucruri cu totul neaşteptate: un telescop pliant, cu o lentilă spartă; o mască de Frankenstein din cauciuc; o roată de bicicletă; o maşină de scris cu caractere chirilice, cu numai cinci litere lipsă, plus tasta de spaţiere; paşaportul unui om pe nume Quinn. Comorile astea au compensat zilele mai proaste şi, încet-încet, am început să prind destul cheag la Agenţii Renaşterii cât să-mi păstrez cuibul de bogăţii neatins. Aş fi putut să mă descurc şi mai bine, cred, dar au existat anumite limite pe care mi le-am trasat şi dincolo de care am refuzat să păşesc. De pildă, să ating morţii.

Jefuirea cadavrelor e unul dintre aspectele cele mai profitabile ale meseriei de colector şi puţini vânători de obiecte scapă o asemenea şansă. Îmi repetam mereu că sunt o proastă, o mică prinţesă fandosită, care nu vrea să trăiască, dar nu m-a ajutat. Am încercat. O dată sau de două ori am fost foarte aproape – dar când a venit vorba să duc treaba la bun sfârşit, n-am avut curajul. Îmi amintesc, erau un bătrân şi o adolescentă: m-am aşezat în genunchi lângă ei, lăsându-mi mâinile să coboare până în vecinătatea corpurilor lor, încercând să mă conving că nu contează. Şi apoi, într-o bună zi, pe Drumul Abajurului, dimineaţa devreme, un băieţel de vreo şase ani. Pur şi simplu n-am putut s-o fac. Nu e vorba că mă simt mândră de mine pentru cine ştie ce decizie morală adâncă – pur şi simplu, n-am fost în stare să merg atât de departe.

Un alt lucru rău pentru mine era că rămăsesem o singuratică. Nu mă amestecam cu alţi colectori, nu făceam niciun efort să mă împrietenesc cu cineva. Orice-ar fi, ai nevoie de aliaţi, în special ca să te protejeze împotriva *Vulturilor* – acei colectori care îşi câştigă pâinea furând de la ceilalţi din branşă. Inspectorii se fac că nu aud de aceste nedreptăţi, concentrându-şi atenţia asupra celor care desfăşoară muncă de colectare fără licenţă. Pentru colectorii de bună-credinţă, aşadar, munca e un câmp deschis, cu atacuri şi contraatacuri permanente şi cu sentimentul că, se poate întâmpla orice, oricând. În medie, mi

se şterpelea din câştiguri cam o dată pe săptămână şi ajunsesem să calculez aceste pierderi în avans, ca şi cum ar fi făcut parte din, profilul slujbei. Cu prieteni care să mă susțină, poate că aş fi evitat măcar câteva dintre atacurile astea. Dar, pe termen lung, nu mi se părea că merită sacrificiul. Colectorii erau o ceată respingătoare – şi *Vulturii*, şi *Nevulturii* – şi mi se întorcea stomacul pe dos să le ascult intrigile, fanfaronadele şi minciunile. Ce-a contat a fost că nu mi-am pierdut niciodată căruțul. Aşa au arătat zilele mele de început în oraş, şi totuşi am fost suficient de puternică să rezist, suficient de rapidă să mă feresc de pericol, de câte ori a fost nevoie.

Ai răbdare cu mine. Ştiu că uneori mă îndepărtez de subiect, dar, dacă nu pun lucrurile pe hârtie exact aşa cum îmi vin în minte, simt că le voi pierde pentru totdeauna. Mintea mea nu mai e ce era odată. E mai înceată, mai leneşă şi mai puțin agilă, şi mă extenuează să urmăresc prea departe chiar şi firul celui mai simplu gând. Aşa începe totul, oricât m-aş strădui. Cuvintele îmi vin numai atunci când încep să cred că le-am pierdut iremediabil, în momentul în care ajung la disperarea că n-o să le mai scot niciodată la lumină. Fiecare zi înseamnă aceeaşi luptă, aceeaşi *tabula rasa*[1], aceeaşi dorință de a uita şi apoi de a nu uita. Când se întâmplă, întotdeauna porneşte de-aici, întotdeauna stiloul începe să scrie de la limita asta. Povestea începe şi se opreşte, înaintează, apoi se pierde, iar între fiecare cuvânt şi următorul, ce tăceri şi câte cuvinte scapă şi dispar definitiv.

Multă vreme am încercat să nu-mi amintesc nimic, închizându-mi gândurile în prezent, îmi țineam în frâu proasta dispoziție şi o evităm mai uşor. Memoria e marea capcană, înțe-

---

[1] Expresie folosită pentru a caracteriza starea inițială a psihicului copilului, afirmând că omul nu are nici un fel de idei sau principii înnăscute. ◊ a face tabula rasa = a șterge tot, a renunța la anumite păreri, idei pentru a adopta altele. (< lat. tabula rasa)

legi tu, iar eu făceam tot ce-mi stătea în putință ca să mă sustrag, să mă asigur că gândurile mele nu se strecoară spre zilele de demult. Dar în ultima vreme am alunecat treptat, câte puțin în fiecare zi, mi se pare, şi am momente când nu vreau să renunț la părinții mei, la William, la tine. Eram o adolescentă nebunatică, este? Am crescut prea repede ca să pot profita de asta, pe atunci nimeni nu putea să-mi spună ceva ce nu ştiam deja. Acum nu mă pot gândi decât la cum mi-am rănit părinții şi cum a plâns mama când i-am spus că plec. Nu era de-ajuns că-l pierduseră deja pe William, acum aveau să mă piardă şi pe mine. Te rog – dacă îi vezi pe-ai mei, spune-le că-mi pare rău. Vreau să ştiu că cineva o să facă asta pentru mine şi singurul pe care pot conta eşti tu.

Da, sunt multe lucruri de care mi-e ruşine. Uneori viața mea nu mi se pare nimic mai mult decât o serie de regrete, de cotituri proaste, de greşeli ireversibile. Ăsta e riscul când începi să priveşti în urmă. Te vezi aşa cum erai şi te îngrozeşti. Dar acum e prea târziu pentru scuze, îmi dau seama. E prea târziu pentru orice, în afară de mersul înainte. Astea sunt cuvintele de ordine. Mai devreme sau mai târziu, o să încerc să spun tot şi n-are nicio importanță ce şi când apare, dacă primul lucru e de fapt al doilea sau al doilea e de fapt ultimul. Totul mi se învârte în cap simultan şi simplul fapt că mă agăț de un lucru suficient cât să-l rostesc e o victorie. Dacă asta te zăpăceşte, îmi pare rău. Dar nu prea am de ales. Trebuie să iau lucrurile exact aşa cum le primesc.

Nu l-am găsit niciodată pe William. Poate că asta se-nțelege de la sine. Nu l-am găsit niciodată şi nici n-am întâlnit pe nimeni care să-mi poată spune unde se află. Glasul rațiunii îmi spune că a murit, dar nu sunt sigură. Nu am vreo dovadă care să susțină nici cea mai hazardată presupunere, şi până când n-o să am ceva concret, prefer să-mi las mintea deschisă oricărei posibilități. Fără să cunoşti faptele, nu poți nici să speri, nici să renunți. În cel mai bun caz te poți îndoi, iar în clipa de față îndoiala e o adevărată binecuvântare.

Chiar dacă nu e în oraş, William s-ar fi putut duce în altă parte. Țara asta e uluitor de întinsă, vezi tu, şi n-ai de unde să ştii în ce parte ar fi putut s-o ia. După zona agricolă din vest, s-ar părea că urmează sute de kilometri de deşert. Mai departe, însă, se spune că ar veni alte oraşe, lanțuri muntoase, mine şi fabrici, teritorii vaste, întinzându-se până la malul unui al doilea ocean. Poate că există vreun sâmbure de adevăr în zvonurile astea. Dacă e aşa, William ar fi putut foarte bine să-şi încerce norocul prin aceste locuri. Nu uit cât de greu e să pleci din oraş, dar ştim amândoi cum era William. Dacă ar fi existat vreo clipă cea mai mică şansă de plecare, ar fi găsit calea.

Nu ți-am spus niciodată asta, dar la un moment dat, în ultima săptămână pe care am petrecut-o acasă, m-am întâlnit cu redactorul-şef al ziarului la care lucra William. Probabil că era cu trei sau patru zile înainte să-mi iau rămas-bun de la tine şi am evitat să-ți spun, ca să nu ne certăm din nou. Lucrurile mergeau destul de prost şi aşa, iar asta n-ar fi făcut decât să ne strice ultimele clipe împreună. Nu mai fi supărat pe mine, te implor. Nu cred că aş putea să suport.

Numele redactorului-şef era Bogat – un bărbat chel, cu un burdihan imens, bretele de modă veche şi un ceas în buzunarul de la pantaloni. Îmi amintea de bunicul meu: muncit până la limita rezistenței, lingându-şi vârful creionului înainte să înceapă să scrie, emanând un aer de bunăvoință distantă, cu un iz de şiretenie, cu o amabilitate care masca anumite tendințe secrete spre cruzime. Am aşteptat aproape o oră în anticamera pentru vizitatori. Când în sfârşit a fost gata să mă primească, m-a apucat de cot şi m-a condus în biroul lui, m-a aşezat pe scaunul său şi mi-a ascultat povestea. Cred că am vorbit vreo cinci sau zece minute, până când m-a întrerupt. William nu mai trimisese nicio corespondență de peste nouă luni, mi-a spus. Da, înțelegea că orice însemna maşină în oraş se stricase, dar asta nu era relevant. Un reporter bun găseşte întotdeauna o cale de a-şi scrie subiectul – iar William fusese omul lui de bază. O tăcere de nouă luni nu putea însemna decât un singur

lucru: William dăduse de belea şi nu avea să se mai întoarcă. Verde-n faţă, fără menajamente. Am ridicat din umeri şi i-am spus că era doar o presupunere.

— Nu face asta, fetiţo, mi-a zis el. E o nebunie să te duci acolo.

— Nu sunt o fetiţă, i-am răspuns. Am nouăsprezece ani şi mă pot descurca mai bine decât vă imaginaţi.

— Poţi să ai şi o sută de ani. Nimeni nu scapă de acolo. E sfârşitul blestematei ăsteia de lumi.

Ştiam că avea dreptate. Dar hotărârea era deja luată şi nimic n-avea să mă oblige să mi-o schimb. Văzându-mi încăpăţânarea, Bogat a încercat să schimbe tactica.

— Ascultă, mi-a spus el, am mai trimis un om acolo, cam acum o lună. Ar trebui să am veşti de la el în curând. De ce nu aştepţi până atunci? Ai putea primi toate răspunsurile pe care le vrei, fără să trebuiască să pleci.

— Ce-are a face treaba asta cu fratele meu?

— William face parte şi el din subiect. Dacă reporterul ăsta îşi face datoria, o să afle şi ce s-a întâmplat cu el.

Dar Bogat nu mă putea duce cu preşul şi o ştia. Am rămas pe poziţii, hotărâtă să-i resping aerele părinteşti preţioase şi, încetul cu încetul, a părut să renunţe. Fără să-l întreb, mi-a dat numele noului reporter şi apoi, ca ultimă favoare, a deschis sertarul unui dulăpior cu dosare din spatele biroului şi a scos din el fotografia unui tânăr.

— Poate c-ar trebui să iei şi asta cu tine, mi-a spus, aruncând poza pe birou. Nu se ştie niciodată.

Era o fotografie a ultimului reporter trimis de ziar. Mi-am aruncat ochii pe ea şi apoi i-am dat drumul în geantă, ca să-i fac pe plac. Ăsta a fost finalul discuţiei, întâlnirea nu dusese nicăieri, niciunul dintre noi nevrând să cedeze în faţa celuilalt. Cred că Bogat a fost şi furios, şi oarecum impresionat.

— Nu uita că te-am avertizat, a mai adăugat el.

— N-am să uit, i-am răspuns. Când o să mă întorc cu William, o să trec pe aici şi o să vă aduc aminte de discuţia asta.

Bogat a vrut să mai spună ceva, dar apoi a părut să îşi ia seama. A oftat, a lovit uşor cu palmele în masă şi s-a ridicat de pe scaun.

— Nu mă înțelege greşit, a zis el. N-am nimic cu tine. Doar că pur şi simplu cred că faci o greşeală. E o diferență, să ştii.

— Poate că e. Dar tot e rău să nu faci nimic. Oamenii au nevoie de timp şi n-ar trebui să te repezi să tragi concluzii înainte de a şti despre ce e vorba.

— Tocmai asta-i problema, a spus Bogat. Ştiu exact despre ce e vorba.

În acel moment cred că ne-am strâns mâinile sau poate doar ne-am holbat unul la altul peste birou. Apoi m-a condus prin anticameră, până pe hol, la lift. Acolo am aşteptat în tăcere, fără să ne privim măcar. Bogat se legăna înainte şi înapoi pe călcâie, fredonând monoton din vârful buzelor. Era evident că se gândea deja la altceva. Când s-au deschis uşile, iar eu am păşit în lift, mi-a spus pe un ton obosit:

— Mult noroc, fetițo.

Înainte să-i pot răspunde, uşile s-au închis, iar eu am început să cobor.

În cele din urmă, fotografia s-a dovedit salvatoare. Nici măcar nu intenționam s-o iau cu mine, dar am împachetat-o împreună cu restul lucrurilor în ultimul minut, când era cât pe-aci să fie un gând tardiv. Pe atunci nu ştiam, bineînțeles, că William dispăruse. Mă aşteptam să-l găsesc pe înlocuitorul lui la redacția ziarului şi să-mi încep căutările de acolo. Dar nimic nu a mers cum plănuisem. Când am ajuns la cea de-a Treia Zonă de Recensământ şi am văzut ce se-ntâmplase acolo, am înțeles că acea poză devenise brusc singurul lucru care-mi rămăsese. Era ultima verigă dintre mine şi William.

Numele tânărului era Samuel Farr, dar în afară de asta nu ştiam absolut nimic despre el. Fusesem prea înțepată cu Bogat ca să cer alte detalii, iar acum aveam foarte puține indicii şi cu atât mai prețioase. Un nume şi un chip, asta era tot. Cu puțină minte şi capul mai plecat, m-aş fi scutit de o groază de neca-

zuri. În cele din urmă, l-am întâlnit pe Sam, dar asta n-a avut nimic de-a face cu voința mea. La mijloc a fost un pur joc al întâmplării, un dram de noroc care îți pică uneori din cer. Şi a trecut mult timp până s-a întâmplat asta – mai mult decât aş vrea să-mi amintesc.

Primele zile au fost cele mai dure. Rătăceam prin oraş ca o somnambulă, fără să ştiu unde sunt, fără să îndrăznesc măcar să adresez cuiva vreun cuvânt. La un moment dat, mi-am vândut bagajele unui Agent al Renaşterii, lucru care mi-a permis să mă hrănesc o bună bucată de timp, însă chiar şi după ce am început să fac muncă de colectare, tot n-am avut unde să stau. Dormeam afară pe orice fel de vreme, vânând mereu câte un loc bun de înnoptat. Dumnezeu ştie cât a durat perioada asta, dar în mod sigur a fost cea mai grea, cea în care puțin a lipsit să mi se înfunde. Două sau trei săptămâni cel puțin, dar s-ar putea să fi durat chiar câteva luni. Eram într-un asemenea hal de disperare, că mintea parcă mi se oprise în loc. Am devenit stearpă pe dinăuntru, toată numai instinct şi egoism. Mi s-au întâmplat lucruri îngrozitoare atunci, şi încă nu ştiu cum am reuşit să supraviețuiesc. Am fost aproape violată de un Vameş, la colțul dintre Piața Dicționarului şi bulevardul Muldoon. Am furat mâncare de la un bătrân care a încercat să mă jefuiască într-o noapte, în atriul vechiului Teatru al Hipnotizatorilor – i-am smuls porridge-ul chiar din mână şi nici măcar nu mi-a părut rău. Nu aveam prieteni, nimeni cu care să schimb o vorbă, să împart o masă. Dacă n-ar fi fost poza lui Sam, nu cred că aş fi rezistat. Simpla lui prezență în oraş mi-a dat speranță. Ăsta e omul care te va ajuta, îmi spuneam mereu, şi odată ce-l vei găsi, totul se va schimba. Cred că scoteam fotografia din buzunar de o sută de ori pe zi. După o vreme, ajunsese atât de murdară şi de boțită, că fața aproape i se ştersese. Dar pe atunci o ştiam deja din memorie, iar poza în sine nu mai conta. Am păstrat-o ca pe o amuletă, un scut micuț, care să înfrunte disperarea.

Apoi mi s-a schimbat norocul. Trebuie să fi fost cam la o lună sau două după ce am început să lucrez ca vânător de obiecte,

cu toate că nu sunt sigură. Mă plimbam într-o zi pe la periferia celei de-a Cincea Zone De Recensământ, prin apropierea locului unde a fost cândva Filament Square, când am zărit o femeie înaltă, cam de 40 de ani împingând peste pietre un cărucior hurducat încet şi neîndemânatic prin hârtoape, cu mintea în mod evident aiurea. Soarele strălucea puternic în ziua de care îţi spun, în felul acela care te orbeşte şi face lucrurile invizibile, iar aerul era fierbinte, asta îmi amintesc, foarte fierbinte, până în pragul ameţelii. Exact când femeia reuşise să ajungă în mijlocul străzii, cu căruţ cu tot, o bandă de Alergători a apărut din senin de după colţ. Erau un grup de vreo doisprezece sau cincisprezece şi alergau la viteză maximă, în formaţie compactă, scoţând acel bâzâit extatic al morţii care le era tipic. Am văzut-o pe femeie cum îşi ridică privirea spre ei, ca şi cum ar fi fost smulsă brusc din reverie, dar în loc să ţâşnească la o parte, ea a îngheţat pe loc, încremenind ca o căprioară speriată, prinsă în lumina farurilor unei maşini. Dintr-un motiv oarecare – şi nici până acum nu ştiu de ce am făcut-o – mi-am dezlegat cordonul ombilical din jurul taliei, am pornit în fugă spre ea, am apucat-o cu ambele mâini şi am tras-o la o parte din drum, cu o secundă sau două înainte să treacă Alergătorii. Am scăpat ca prin urechile acului. Dacă n-aş fi făcut asta, probabil că femeia ar fi murit călcată în picioare.

Aşa am cunoscut-o pe Isabel. De bine, de rău, adevărata mea viaţă în oraş a început în acel moment. Restul e doar un prolog, un roi de paşi şovăitori, de zile şi de nopţi, de gânduri pe care nu mi le mai amintesc. Dacă n-ar fi fost acel unic moment iraţional de pe stradă, povestea pe care ţi-aş fi spus-o ar fi fost acum alta. Dată fiind starea în care mă aflam la vremea respectivă, mă îndoiesc că ar mai fi existat vreo poveste.

Zăceam gâfâind acolo în şanţ, încă ţinându-ne strâns în braţe. După ce ultimul Alergător a dispărut după colţ, Isabel a părut să realizeze, încet-încet, ce i se întâmplase. S-a ridicat, a privit în jur, m-a privit pe mine şi apoi, foarte încet, a început să plângă. A urmat pentru ea un moment de cumplită înţelege-

re. Nu pentru că fusese atât de aproape de a fi ucisă, cât pentru că nu-şi dădea seama unde se afla. Îmi era milă de ea, dar şi puţin frică. Cine era femeia asta slabă, tremurând din tot corpul, cu chipul alungit şi ochii înfundaţi, în orbite – şi ce căutam eu lăţită lângă ea, cu mâinile şi picioarele răşchirate, zăcând pe stradă? Părea pe jumătate sărită, şi cum mi-am venit puţin în fire, primul meu impuls a fost să mă car cât mai repede.

— Vai, copilul meu, mi-a spus ea, încercând şovăielnic să-mi atingă faţa. Vai, draga mea, scumpa mea, micuţa mea, te-ai tăiat... Sari să ajuţi o bătrână şi tot tu te răneşti. Ştii de ce? Pentru că sunt o piază-rea. Toată lumea ştie, dar nimeni n-are curaj să-mi spună. Numai că eu ştiu. Ştiu tot, chiar dacă nu-mi spune nimeni.

În căzătură, mă zgâriasem într-una dintre pietre şi un firicel de sânge mi se scurgea din tâmpla stângă. Dar nu era nimic serios, de intrat în panică. Tocmai mă pregăteam să-i spun la revedere şi să plec, când deodată mi s-a strâns inima la gândul că trebuia s-o las acolo. Poate că ar trebui s-o duc acasă, mi-am zis, să fiu sigură că n-o să i se mai întâmple nimic pe drum. Am ajutat-o să se ridice şi am recuperat căruţul de pe cealaltă parte a drumului.

— Ferdinand o să se înfurie îngrozitor, mi-a zis ea. Asta e a treia zi la rând în care mă întorc cu mâna goală, încă două-trei zile la fel şi s-a zis cu noi.

— Oricum, cred c-ar trebui să te duci acasă, i-am spus. Măcar pentru câtva timp. Nu eşti în forma cea mai potrivită să împingi căruţul ăla de colo-colo.

— Dar Ferdinand... O să-l apuce nebunia când o să vadă că n-am venit cu nimic.

— Nu-ţi face griji, i-am zis. Îi explic eu ce s-a întâmplat.

Habar n-aveam ce putea să urmeze, bineînţeles, dar ceva pusese stăpânire pe mine şi nu mă mai puteam controla: un val neaşteptat de milă, o nevoie prostească de a avea grijă de această femeie. Poate că clişeele despre cum e să salvezi viaţa cuiva chiar sunt adevărate. Odată ce s-a întâmplat, se spune,

persoana în cauză devine responsabilitatea ta şi, fie că îți place, fie că nu, vă veți aparține una alteia pentru totdeauna.

Ne-au trebuit aproape trei ore să ajungem la ea acasă, în mod normal, ne-ar fi luat numai jumătate din timpul ăsta, dar Isabel se mişca atât de încet şi umbla cu paşi atât de şovăitori, că soarele apunea deja când am ajuns. Nu avea cu ea niciun cordon ombilical (îl pierduse cu câteva zile înainte, aşa zicea) şi, la scurte intervale, căruțul îi scăpa din mâini şi pornea în salturi la vale. La un moment dat, cineva aproape că i l-a smucit din mâini. După asta, m-am hotărât să-mi țin o mână pe căruțul ei şi o mână pe al meu, iar acest lucru ne-a încetinit şi mai mult înaintarea. Am mers de-a lungul granițelor celei de-a Şasea Zone de Recensământ, cotind în fața mormanelor vamale de pe Strada Memoriei şi târşâindu-ne apoi paşii prin Sectorul Oficial, pe Drumul Piramidei, unde sunt acum barăcile poliției. În felul ei dezlânat şi incoerent, Isabel mi-a povestit destul de multe despre viața ei. Soțul ei fusese cândva pictor de panouri publicitare, mi-a spus ea, dar din cauza afacerilor care au dat faliment şi a lipsei de fonduri, Ferdinand nu mai avea de lucru de ani buni. Într-un timp, începuse să bea prea mult şi fura bani din portmoneul lui Isabel, noaptea, ca să-i dea pe la chefuri sau, dacă nu, dădea târcoale distileriei din a Patra Zonă de Recensământ, cerşind gloți de la muncitori, după ce dansa pentru ei sau le spunea poveşti nostime.

Până când, într-o zi, a fost bătut de un grup de bărbați şi de atunci a refuzat să mai iasă din casă. Acum nu voia să mişte un deget, stând în micul lor apartament zi după zi, spunând foarte rar câte-un cuvânt şi arătându-se total dezinteresat de cum aveau să supraviețuiască. Chestiunile practice le lăsa în grija lui Isabel, întrucât nu mai considera astfel de detalii demne de atenție. Singurul lucru de care îi mai păsa era hobby-ul lui: făcea nave miniaturale, pe care le punea în sticle.

— Sunt atât de frumoase, a spus Isabel, că mai că l-ai ierta pentru cum se poartă. Nişte bărcuțe frumoase, mici şi perfecte. Îți vine să te faci mic-mic, cât un ac cu gămălie, ca să te urci la

bord şi să te ducă departe. Ferdinand e artist, a continuat ea, şi chiar şi în vremurile de demult era plin de toane; un om foarte imprevizibil. Când exuberant, când căzut, întotdeauna ceva îl stârnea într-o direcție sau alta. Dar să fi văzut ce panouri picta! Toți voiau să colaboreze cu Ferdinand şi chiar a lucrat pentru tot felul de magazine. Drogherii, băcănii, magazine de tutun, giuvaiergerii, taverne, librării, de toate. Pe atunci avea propriul lui atelier, chiar în districtul marilor magazine, în centrul comercial – un locşor tare drăguț. Dar toate astea au dispărut de mult: ferăstraiele, bidinelele, gălețile de culori, mirosul de lac şi rumeguş. Totul a fost nimicit la cea de-a doua purificare a Zonei a Opta de Recensământ şi aşa s-a pus punctul final.

Jumătate din ce-mi spusese Isabel nu reuşisem să înțeleg. Dar, citind printre rânduri şi încercând să umplu singură golurile, mi-am dat seama că avusese trei sau patru copii, care fie muriseră, fie fugiseră de acasă. După ce Ferdinand îşi pierduse afacerea, Isabel devenise colectoare. Te-ai fi aşteptat ca o femeie de vârsta ei să se fi înscris pentru un post de colector de gunoi, dar, într-un mod foarte straniu, ea alesese vânătoarea de obiecte. Lucrul ăsta mi s-a părut cea mai proastă alegere posibilă. Nu era rapidă, nu era deşteaptă şi nu avea vlagă. Da, mi-a spus ea, ştia toate astea, dar compensase lipsurile cu anumite calități proprii – un dar neobişnuit de a şti încotro s-o ia, un instinct de a mirosi lucrurile abandonate prin colțuri neumblate, un magnet interior care o trăgea într-un fel anume spre locul potrivit. Nici ea nu-şi explica, dar cert e că făcuse câteva descoperiri uluitoare: un sac plin cu lenjerie de dantelă, de pe urma căruia ea şi Ferdinand trăiseră aproape o lună, un saxofon absolut intact, o cutie de carton sigilată, cu curele de piele nounouțe (scoase direct din fabrică, după cum păreau, cu toate că ultimul fabricant de curele îşi închisese afacerea cu mai bine de cinci ani în urmă) şi un exemplar din Vechiul Testament, tipărit pe hârtie de orez şi legat în piele de vițel, cu un chenar aurit. Dar asta fusese cu ceva vreme în urmă, mi-a zis ea, Iar în ultimele şase luni îşi pierduse flerul. Era la capătul puterilor, prea

istovită ca să stea prea mult în picioare, iar mintea îi fugea adeseori de la muncă. Aproape în fiecare zi se trezea mergând pe câte-o stradă pe care nu o cunoştea, cotind fără să ştie de unde venea, intrând într-un cartier şi crezându-se în altul.

— E o minune că s-a întâmplat să fii acolo, mi-a spus ea, în timp ce ne odihneam în pragul unei case. Dar nu a fost un accident. M-am rugat lui Dumnezeu atât de mult, că în sfârşit a trimis pe cineva să mă salveze. Ştiu că oamenii nu mai vorbesc de Dumnezeu, dar nu mă pot abţine. Mă gândesc la el în fiecare zi, mă rog lui noaptea, când Ferdinand doarme, vorbesc cu el în inima mea tot timpul. Acum că Ferdinand nu vrea să-mi mai spună vreun cuvânt, Dumnezeu mi-e singurul prieten, singurul care mă ascultă. Ştiu că e foarte ocupat şi că n-are timp de o bătrână ca mine, dar Dumnezeu e un gentleman, iar eu mă aflu pe lista lui. Astăzi, în sfârşit, m-a vizitat. Mi te-a trimis pe tine ca semn al dragostei lui. Tu eşti copilul scump şi iubit pe care mi l-a trimis Dumnezeu, şi de-acum o să am grijă de tine, o să fac tot ce-mi stă în putinţă. N-o să mai dormi afară, n-o să mai colinzi străzile de dimineaţa până seara, n-o să mai visezi urât. Toate astea s-au terminat, îţi promit. Cât trăiesc, o să ai unde să stai şi nu-mi pasă ce-o să spună Ferdinand. De-acum înainte, o să ai un acoperiş deasupra capului şi mâncare în farfurie. Aşa am să-i mulţumesc lui Dumnezeu pentru cum m-a ajutat. A răspuns rugăciunilor mele şi acum tu eşti copilul meu scump şi iubit, micuţa mea, draga mea Anna, care a venit de la Dumnezeu.

Casa lor era pe Aleea Circului, în mijlocul unui labirint de alei înguste şi cărări în noroi care se încolăceau în inima celei de-a Doua Zone de Recensământ. Era zona cea mai veche a oraşului, unde nu mai fusesem decât o data sau de două ori. Firimiturile pe care le mai puteau găsi colectorii erau slăbuţe în zonă, iar eu întotdeauna mă temusem să nu mă pierd pe străzile labirintice. Cele mai multe case erau din lemn, lucru care avea câteva efecte stranii. În loc de cărămizi mâncate şi pietre stând să se prăbuşească, în grămezi din care ieşeau colţuri ascuţite şi

reziduuri de praf, aici lucrurile păreau să se încline şi să se încovoaie, să se curbeze sub propria greutate, să se răsucească încet către pământ. Dacă celelalte clădiri parcă se exfoliau până la cele mai mici componente, acestea se uscau ca nişte bătrâni care îşi pierduseră orice putere, ca bolnavii de artrită care nu se mai puteau ridica. Multe dintre acoperişuri se surpaseră, ţiglele putreziseră până la textura buretelui, iar ici-colo vedeai case întregi înclinându-se în direcţii opuse, menţinându-se nesigur, ca nişte paralelograme gigantice – cu un echilibru atât de fragil, încât orice atingere cu vârful degetului, orice respiraţie timidă le-ar fi putut face una cu pământul.

Totuşi, clădirea în care locuia Isabel era făcută din cărămidă. Avea şase etaje, cu patru apartamente mici la fiecare etaj, o scară întunecoasă, cu trepte uzate, nesigure şi vopsea scorojită pe pereţi. Furnici şi gândaci se plimbau peste tot în voie şi toată coşmelia puţea a mâncare stricată, rufe nespălate şi praf. Dar clădirea în sine părea destul de solidă, iar eu nu mă puteam gândi decât la cât de norocoasă eram. Vezi ce repede ni se schimbă soarta? Dacă mi-ar fi spus cineva, înainte să vin aici, că aveam să ajung într-un astfel de loc, nu l-aş fi crezut. Dar acum mă simţeam binecuvântată, ca şi cum mi s-ar fi făcut cel mai mare dar. Mizeria şi confortul sunt termeni relativi, de fapt. La doar trei sau patru luni de la sosirea în oraş, eram gata să-mi accept noua locuinţă fără să mă-nfior câtuşi de puţin.

Ferdinand nu a făcut prea mult zgomot când Isabel l-a anunţat că aveam să mă mut la ei. În mod strategic, cred că ea a procedat exact cum trebuia. Nu i-a cerut permisiunea să locuiesc acolo, ci l-a informat, pur şi simplu, că acum erau trei persoane în gospodărie în loc de două. Întrucât Ferdinand abdicase de la orice decizie practică în favoarea soţiei sale, cu multă vreme în urmă, i-ar fi fost greu să îşi proclame autoritatea în această privinţă, fără să recunoască tacit că trebuia să-şi asume mai multă responsabilitate în altele. Nici chestiunea cu Dumnezeu nu a adus-o Isabel în discuţie, aşa cum procedase cu mine. A făcut un foarte neutru sumar al întâmplării,

spunându-i cum o salvasem, adăugând când şi unde, fără înflorituri sau comentarii. Ferdinand a ascultat-o în tăcere, prefăcându-se că nu-i dă nicio atenție, mai aruncându-mi când şi când câte-o privire furişă, dar mai ales holbându-se în gol pe fereastră şi purtându-se ca şi cum nimic din toate astea nu-l privea. Când Isabel a terminat, a părut să cântărească lucrurile o clipă, după care a dat din umeri. Apoi m-a privit drept în față pentru prima dată şi a spus:

— Foarte rău că te-ai străduit atât. Cotoroanței i-ar sta mai bine moartă.

Apoi, fără să aştepte răspunsul, s-a retras în scaunul lui din colțul camerei şi şi-a reluat lucrul la un micuț model de navă.

Ferdinand nu era chiar atât de nesuferit pe cât crezusem eu sau, mă rog, nu de la început. O prezență ostilă, cu siguranță, dar lipsită de răutatea fățişă la care mă aşteptam. Crizele lui de furie erau izbucniri scurte, capricii trecătoare, dar în majoritatea timpului nu zicea nimic, refuzând cu încăpățânare să adreseze vreo vorbă cuiva, clocindu-şi gândurile negre în colțul său ca o mutantă creatură a răului. Era un bărbat urât şi nu avea nimic care să te facă să-i uiți urâțenia – nici farmec, nici generozitate, nici vreo grație salvatoare. Era numai piele şi os, cocoşat, cu un nas enorm, acvilin şi capul pe jumătate chel. Puținul păr pe care-l mai avea era creț şi dezordonat, împungând furios în toate părțile, iar pielea lui avea o paloare de om bolnav: un alb nelumesc, care părea şi mai alb din cauza părului negru care îi creştea peste tot – pe brațe, pe picioare şi pe piept. Mereu neras, îmbrăcat în zdrențe şi niciodată cu vreo pereche de pantofi în picioare, arăta ca versiunea de desene animate a unui măturător de plajă. Se părea că obsesia lui pentru vapoare îl adusese în faza în care juca rolul unui om abandonat pe o insulă pustie. Sau poate că era chiar reversul. Deja naufragiat, poate că începuse să construiască nave ca semn al unei suferințe interioare – ca o chemare secretă în ajutor. Dar asta nu însemna că el credea într-adevăr că i se va răspunde. Ferdinand nu avea să mai meargă niciodată, nicăieri şi ştia asta.

Într-una dintre dispozițiile lui mai binevoitoare, mi s-a confesat o dată că nu mai ieşise din apartament de mai bine de patru ani.

— E numai moarte acolo, mi-a spus el, făcând un semn spre fereastră. Sunt rechini în apele alea şi balene care te înghit întreg. Prinde-te strâns de țărm, ăsta-i sfatul meu, prinde-te strâns şi trimite cât de multe semnale fumigene poți.

Totuşi, Isabel nu exagerase în privința talentului lui Ferdinand. Vapoarele lui erau piese de inginerie remarcabile, uluitor meşteşugite, ingenios proiectate şi asamblate, iar atât timp cât era aprovizionat cu destule materiale – rămăşițe de lemn şi hârtie, lipici, sfoară, câte-o sticlă ocazională – era prea absorbit de munca lui ca să mai producă foarte multe necazuri în casă. Am învățat că cel mai bun mod de a te înțelege cu el era să pretinzi că nu se afla acolo. La început, m-am întrecut pe mine însămi ca să-mi dovedesc intențiile paşnice, dar Ferdinand era înconjurat de atâtea ziduri de apărare, atât de profund dezgustat de sine şi de lume, că n-am reuşit să obțin nimic bun. Cuvintele frumoase nu însemnau nimic pentru el şi de cele mai multe ori le transforma în amenințări. O dată, de exemplu, am făcut greşeala de a-i admira vapoarele cu voce tare şi de a sugera că i-ar aduce o groază de bani dacă s-ar fi hotărât vreodată sa le vândă. Dar Ferdinand a fost scandalizat. A sărit din scaun şi a început să se împleticească prin cameră, fluturându-şi briceagul prin fața mea.

— Să-mi vinzi flota! a țipat el. Eşti nebună? Trebuie să mă omori mai întâi. N-o să mă despart de niciuna – niciodată! Asta e revoltă, clar. Rebeliune! Încă un cuvânt şi te trimit la şters puntea!

Singura lui pasiune alternativă părea a fi prinsul şoarecilor care trăiau în pereții casei. Îi auzeam mişunând acolo înăuntru noaptea, rozând orice fărâmițe minuscule le ieşeau în cale. Zarva creştea uneori într-atât încât ne tulbura somnul, dar erau şoareci deştepți, care nu se dădeau prinşi uşor. Ferdinand aranjase o capcană micuță, din plasă de sârmă şi lemn, pe care

o echipa conştiincios în fiecare noapte cu o bucată de momeală. Capcana nu-i omora pe şoareci. Când se aventurau înăuntru după mâncare, uşa se închidea în spatele lor şi rămâneau închişi ca într-o cuşcă. Asta se întâmpla numai o dată sau de două ori pe lună, dar în dimineţile în care Ferdinand se trezea şi găsea un şoarece acolo, aproape că îşi ieşea din minţi de bucurie – sărind în jurul cuştii şi bătând din palme, fornăind violent, ca din cauza polipilor, în mijlocul unei crize de râs. Apuca şoarecele de coadă şi apoi, foarte metodic, îl cocea la flacăra aragazului. Era o privelişte îngrozitoare, cu şoarecele zvârcolindu-se şi chiţăind de mama focului, şi cu Ferdinand stând în picioare, impasibil, cu totul absorbit de activitatea lui, mormăind şi şoptindu-şi despre binefacerile cărnii. Un festin de dimineaţă pentru căpitan, anunţa el când termina de perpelit şi apoi, hap, hap, cu balele curgându-i şi cu un surâs demonic pe faţă, devora creatura cu tot cu blană, scuipând cu grijă oasele în timp ce mesteca. Apoi punea oasele pe pervazul ferestrei, ca să se usuce, iar în final le folosea ca piese pentru vreunul dintre vapoare – pe post de catarge, bastoane de pavilion sau harpoane. Odată îmi amintesc că a pus deoparte un set de coaste de şoarece şi apoi le-a folosit ca vâsle pentru o galeră. Altădată a folosit craniul unui şoarece pe post de galion şi l-a ataşat la prova unei goelete de piraţi. Era o piesă micuţă şi strălucită, recunosc, chiar dacă îmi provoca dezgust s-o privesc.

În zilele cu vreme bună, Ferdinand îşi aşeza scaunul în faţa ferestrei deschise, îşi punea perna pe pervaz şi stătea acolo ore în şir, ghemuit înainte, cu bărbia sprijinită în mâini, privind afară, spre strada de dedesubt. Era imposibil să-ţi dai seama ce gândea, din moment ce nu rostea niciun cuvânt, dar când şi când, să zicem la vreo ora sau două după ce această veghe lua sfârşit, începea să bălmăjească tot felul de lucruri cu o voce sălbatică, scuipând valuri de absurdităţi sângeroase.

— Zdrobeşte-i pe toţi, izbucnea el. Zdrobeşte-i şi împrăştie-le cenuşa. Nişte porci, până la ultimul! Du-mă jos, duşmanul meu cu penaj ales, aici n-ai să mă prinzi niciodată. Hei rup, sunt în

siguranță aici unde sunt.

Unul după altul, ieşind din el ca o otravă care i se acumulase în sânge. Declama şi delira aşa cam cincisprezece sau douăzeci de minute, iar apoi, brusc, fără niciun avertisment, cădea în aceeaşi tăcere, de parcă furtuna din interiorul lui s-ar fi potolit dintr-odată.

De-a lungul lunilor cât am locuit acolo, vapoarele lui Ferdinand au devenit din ce în ce mai mici. De la sticle de whisky şi de bere, el a trecut la sticluțe de sirop de tuse şi eprubete, apoi la flacoane goale de parfum, până când, în final, a ajuns să construiască vase de dimensiuni aproape microscopice. Mie mi se părea o muncă incredibilă, dar Ferdinand nu părea să se sature de ea nicio clipă. Şi cu cât mai mică era nava, cu atât părea mai ataşat de ea. O dată sau de două ori, trezindu-mă dimineața puțin mai devreme decât de obicei, chiar l-am văzut stând lângă fereastră şi plimbând un vapor prin aer, jucându-se cu el ca un puşti de şase ani, făcându-l să şuiere prin aer, cârmindu-l printr-un ocean imaginar şi bolborosind pe mai multe voci, ca şi cum ar fi jucat rolurile dintr-un joc inventat de el. Bietul şi prostul de Ferdinand.

— Cu cât mai mici, cu atât mai bine, mi-a spus el într-o noapte, lăudându-şi realizările de artist. Într-o zi o să construiesc un vapor atât de mic, că n-o să-l vadă nimeni. Atunci o să ştii cu cine ai de-a face, vagaboandă mică şi încrezută. Un vas atât de mic, că nu-l vede nimeni! Or să scrie o carte despre mine, o să fiu cineva. Atunci o să vezi cum stau lucrurile, târfuliță răutăcioasă. Nici n-o să ştii ce te-a lovit. Ha! Ha! N-o să ai nici cea mai vagă idee!

Toți trei stăteam într-o cameră de mărime mijlocie, cam de patru pe şase metri. Aveam o chiuvetă, un reşou micuț, o masă, două scaune – mai târziu a venit şi un al treilea – şi o oală de noapte într-un colț, separată de restul camerei printr-un cearşaf subțire. Ferdinand şi Isabel dormeau separat, fiecare în colțul lui, iar eu dormeam în cel de-al treilea colț. Nu aveam

paturi, dar cu o pătură aranjată sub mine ca să facă podeaua mai moale, nu mă simțeam inconfortabil. În comparaţie cu lunile petrecute în aer liber, mă simțeam chiar foarte bine.

Prezența mea i-a uşurat traiul lui Isabel şi pentru un timp a părut să îşi recapete oarecum puterile. De mult timp făcea toată munca singură – vânătoare de obiecte pe stradă, drumuri la Agenții Renaşterii, cumpărături de mâncare din piața municipală, pregătitul cinei acasă, golitul reziduurilor dimineața – cel puțin acum avea pe cineva cu care să împartă povara, în primele câteva săptămâni, am făcut totul împreună. Uitându-mă acum înapoi, aş spune că au fost cele mai bune zile pe care le-am avut: noi două ieşind pe stradă înainte să răsară soarele, bătând drumurile în liniştea zorilor, aleile părăsite, bulevardele largi din jur. Era primăvară atunci, a doua jumătate a lui aprilie, cred, iar vremea era înşelător de frumoasă, atât de frumoasă, încât ți se părea că n-o să mai plouă niciodată, că frigul şi vântul dispăruseră pentru totdeauna. Luam cu noi un singur căruț, lăsându-l pe celălalt acasă, iar eu îl împingeam încet, mergând în cadență cu Isabel, aşteptând să se familiarizeze cu împrejurimile, să cântărească perspectivele care ni se deschideau. Tot ce-mi povestise despre ea era adevărat. Avea un talent extraordinar pentru felul ăsta de muncă, şi chiar şi în perioadele în care se simțea cea mai slăbită, era la fel de pricepută ca oricare dintre cei pe care îi privisem vreodată la lucru. Câteodată mi se părea un demon, o adevărată vrăjitoare care găsea lucruri grație magiei. O tot rugam să-mi explice cum făcea, dar niciodată nu era în stare să mă lămurească. Se oprea, se gândea profund câteva momente şi apoi făcea câte un comentariu general despre cât de bine e să nu renunți şi să nu-ți pierzi speranța – în termeni atât de vagi, că nu-mi era de niciun ajutor. Lucrurile pe care le-am învățat, în final, de la ea au venit din ce-am văzut, nu din ce-am auzit, şi le-am absorbit printr-un fel de osmoză, în felul în care înveți o limbă nouă. Porneam orbeşte, hoinărind mai mult sau mai puțin la întâmplare, până când Isabel avea o intuiție a locului unde trebuia să căutăm,

iar eu tropăiam grăbită într-acolo, lăsând-o pe ea să aibă grijă de căruț. Dacă te gândeşti ce penurie era atunci pe străzi, prăzile noastre erau destul de bogate, sau măcar suficiente ca să ne țină în viață, şi era clar ca lumina zilei că lucram bine împreună. Totuşi, pe stradă nu vorbeam prea mult. Era un pericol asupra căruia Isabel mă avertizase în repetate rânduri. Nu te gândi niciodată la nimic, spunea ea. Fă-te una cu strada şi prefă-te că trupul tău nu există. Lasă reflecțiile; lasă bucuria sau tristețea; lasă tot, mai puțin strada, goleşte-te pe dinăuntru, concentrează-te numai la următorul pas pe care o să-l faci. Dintre toate sfaturile pe care mi le-a dat, ăsta a fost singurul pe care l-am înțeles cât de cât.

Cu tot ajutorul meu, însă, şi în ciuda reducerii kilometrilor pe care îi avea de parcurs pe zi, pe Isabel au început s-o părăsească forțele. Încetul cu încetul, îi venea din ce în ce mai greu să se descurce afară, să reziste în orele lungi pe care le petrecea în mişcare şi, într-o dimineață, în mod inevitabil, nu a mai putut să se ridice din pat, într-atât de cruntă devenise durerea pe care o simțea la picioare, iar eu am plecat singură. Din acea zi, am început să fac eu toată munca.

Aşa s-au petrecut lucrurile şi unul câte unul ți le povestesc şi ție.

Am preluat toate treburile zilnice din gospodărie. Eu eram responsabilă, eu făceam totul. Sunt sigură că asta o să te facă să râzi. Îți aminteşti ce viață duceam acasă: bucătăreasa, menajera, lenjeria curată, împăturită şi pusă în sertarele mele în fiecare vineri. Nu trebuia să ridic un deget. Întreaga lume mi-era dată pe tavă, iar eu nu puneam nimic la îndoială: lecții de pian, cursuri de artă, veri petrecute la țară, lângă lac, excursii în străinătate cu prietenii. Acum ajunsesem calul de bătaie, singurul ajutor al unor oameni pe care nici măcar nu i-aş fi cunoscut în viața mea de dinainte. Isabel, cu puritatea şi bunătatea ei lunatică; Ferdinand, în voia furiilor lui grosolane, demente. Totul era teribil de ciudat, de neverosimil. Dar un lucru era sigur: că Isabel îmi salvase viața aşa cum şi eu i-o salvasem pe

a ei, aşa că nu mi-a trecut prin cap nicio clipă să nu fac tot ce-mi stătea în putinţă. Dintr-o mică vagaboandă pe care o adunaseră de pe stradă, devenisem distanţa exactă care îi despărţea de ruina totală. Fără mine, n-ar mai fi trăit nici zece zile. Nu vreau să mă laud cu ce-am făcut, dar pentru prima dată în viaţă nişte oameni depindeau de mine, iar eu nu i-am dezamăgit.

La început, Isabel a tot insistat că totul e în regulă, că n-are nimic ce nu poate fi vindecat cu câteva zile de odihnă.

— O să-mi revin cât ai zice peşte, îmi spunea dimineaţa, când plecam. Nu e decât o indispoziţie trecătoare.

Dar iluzia asta s-a spulberat în scurt timp. Săptămânile treceau, iar starea ei rămânea neschimbată. Pe la mijlocul primăverii, amândouă ştiam clar că nu avea să se facă bine. Cea mai grea lovitură a venit când n-am avut încotro şi am vândut căruţul şi licenţa ei de colector unui distribuitor de pe piaţa neagră, în a Patra Zonă de Recensământ. A fost suprema recunoaştere a bolii ei, dar n-am avut de ales. Căruţul zăcea în casă în fiecare zi, fără să aducă nimănui vreun folos, iar noi aveam mare nevoie de bani în momentul acela. Adevărul gol-goluţ este că Isabel a sugerat chiar ea, într-un târziu, să merg mai departe cu vânzarea, dar asta nu înseamnă că nu i-a fost greu.

În cele ce au urmat, relaţia noastră s-a schimbat întru câtva. Nu mai eram parteneri egali, şi pentru că se simţea atât de vinovată că mă împovăra cu muncă în plus, a devenit ocrotitoare în exces, aproape isterică în tot ce privea confortul meu. Nu mult după ce am început să fac munca de colectare singură, a lansat o campanie de schimbare a înfăţişării mele. Eram prea frumuşică pentru contactul zilnic cu strada, mi-a spus ea, şi trebuia să facem ceva în sensul ăsta.

— Pur şi simplu nu suport să te văd plecând aşa în fiecare dimineaţă, mi-a explicat ea. Fetelor tinere li se întâmplă tot timpul lucruri groaznice, atât de urâte că nici măcar nu pot să vorbesc despre ele. Vai, Anna, dragul meu copil, dacă te-aş pierde acum, nu mi-aş ierta-o niciodată, aş muri pe loc. Nu mai e loc pentru capricii, îngerul meu – trebuie să renunţi la toate

astea.

Isabel vorbea cu o asemenea convingere, că a început să plângă, iar eu am priceput că ar fi bine să zic ca ea decât să provoc o ceartă. Ca să fiu sinceră, eram foarte supărată. Dar văzusem deja câteva dintre lucrurile despre care ea nu putea să vorbească şi nu prea aveam ce să spun ca s-o contrazic. Primul lucru care trebuia să dispară era părul meu – iar asta a fost o treabă îngrozitoare. Am făcut tot ce-am putut să nu izbucnesc în lacrimi, în timp ce Isabel se răstea la mine, spunându-mi să fiu curajoasă, dar faptul că şi ea a tremurat tot timpul, mai-mai să izbucnească într-o bălmăjeală de neguroasă tristeţe maternă, a făcut lucrurile şi mai dureroase.

Ferdinand era şi el acolo, bineînţeles, în colţul lui, cu braţele încrucişate pe piept, privind scena cu o detaşare crudă. Râdea când şuviţele mele atingeau pământul şi, pe când continuau să cadă, mi-a spus că începeam să arăt ca un canal de scurgere şi m-a întrebat dacă nu mi se părea amuzant că tocmai Isabel îmi făcea una ca asta, acum că vaginul ei era uscat ca o bucată de lemn.

— Nu-l asculta, îngerul meu, îmi spunea mereu Isabel la ureche, nu-i da atenţie căpcăunului.

Dar mi-era greu să nu-l ascult, să nu mă atingă râsul lui răutăcios. Când Isabel a terminat în sfârşit, mi-a dat o oglindă micuţă şi mi-a spus să mă privesc. Primele câteva momente au fost înspăimântătoare. Eram atât de urâtă, că nici măcar nu mă recunoşteam. Era ca şi cum m-aş fi transformat în altcineva.

Ce mi s-a întâmplat? mi-a trecut prin minte. *Unde sunt?*

Apoi, chiar în acel moment, Ferdinand a izbucnit din nou în râs, o vărsătură plină de venin, şi asta s-a dovedit mai mult decât puteam suporta. Am aruncat cu oglinda până în celălalt colţ al camerei şi aproape că l-am lovit în faţă. Oglinda a zburat peste umărul său, s-a izbit de perete şi a zăngănit pe podea în bucăţi. Pentru câteva clipe, Ferdinand a tras aer în piept, nevenindu-i să creadă că într-adevăr făcusem una ca asta, apoi

s-a întors către Isabel, tremurând de mânie, cu totul scos din fire şi a spus:

— Ai văzut? A încercat să mă omoare! Căţeaua nenorocită a încercat să mă omoare!

Dar cum Isabel nu avea de gând să-i ţină isonul, câteva minute mai târziu a tăcut în sfârşit din gură. De atunci, nu a mai pomenit niciodată incidentul şi nici nu a mai adus vorba despre părul meu.

În cele din urmă, m-am împăcat şi cu asta. Mă deranja mai mult ideea în sine, pentru că, dacă stau bine să mă gândesc, nu cred că arătam rău deloc. Isabel nu voia, în definitiv, să mă transforme într-un băiat – nu mă deghizam, nu purtam mustaţă falsă – ci doar să mai ascundă puţin partea mea feminină, protuberanţele mele, aşa cum le spunea ea. Oricum, n-am fost niciodată băieţoasă, aşa că n-ar fi ajutat la nimic să încerc să mă prefac. Îţi aduci aminte rujurile şi cerceii mei fistichii, fustele mele strâmte şi tivurile ajustate? Întotdeauna mi-a plăcut să mă îmbrac elegant şi să fac pe vampa, chiar de când eram copii. Ce voia Isabel era să trec cât mai neobservată, să mă asigur că nu se întorceau capetele după mine. Aşa că, după ce mi-a tăiat părul, mi-a dat o şapcă, o jachetă largă, pantaloni de lână şi o pereche de pantofi buni de tăvăleală – pe care tocmai şi-i cumpărase pentru ea. Pantofii erau cu un număr mai mare, dar o pereche de şosete în plus a eliminat problema băşicilor. Cu corpul astfel înfăşurat în noua costumaţie, sânii şi coapsele mele erau ascunse binişor; prin urmare, nimic din ce ar fi putut trezi dorinţa cuiva nu se mai afla la vedere. Numai o imaginaţie foarte vie ar fi putut pătrunde prin lucruri până la ceea ce se afla cu adevărat dedesubt, iar dacă e ceva care lipseşte cu desăvârşire în oraş, asta e imaginaţia.

Aşa trăiam. Sus, dimineaţa devreme şi pe cai, zile lungi petrecute pe străzi şi apoi, noaptea, înapoi acasă. Eram prea ocupată ca să mă gândesc prea mult la ceva, prea extenuată ca să mă detaşez de mine şi să privesc, înainte, iar în fiecare noapte după ce luam cina nu-mi doream decât să mă prăbuşesc în colţul

meu şi să dorm. Din nefericire, incidentul cu oglinda l-a afectat pe Ferdinand, iar tensiunea care a crescut între noi a devenit aproape de nesuportat. Ţinând cont că acum trebuia să-şi petreacă zilele acasă împreună cu Isabel – lucru care îi îngrădea libertatea şi singurătatea – eu devenisem centrul atenției lui ori de câte ori eram prin preajmă. Nu vorbesc numai de bombănelile lui, nici de micile săpături pe care le făcea tot timpul ca să afle câți bani câştigasem sau câtă mâncare adusesem acasă ca să ne hrănim într-o zi. Nu, la toate astea mă aşteptam din partea lui. Problema era mult mai periculoasă de atât, iar furia din spatele ei mult mai devastatoare. Dintr-odată, devenisem singura uşurare a lui Ferdinand, unica lui cale de scăpare din fața lui Isabel şi, pentru că mă disprețuia, pentru că simpla mea prezență era un chin, se întrecea pe sine în a-mi face viața cât mai grea cu putință. Mă sabota, la propriu, necăjindu-mă cu orice ocazie, asaltându-mă cu o mie de atacuri mărunte, pe care nu aveam cum să le parez. Încă de la început îmi dădusem seama cam cum aveau să evolueze lucrurile, dar nimic nu mă pregătise pentru ceea ce avea să urmeze şi nu ştiam cum să mă apăr.

Tu ştii totul despre mine. Ştii de ce are şi de ce nu are nevoie corpul meu, ştii neliniştile şi poftele care zac în el. Lucrurile astea nu dispar, nici chiar într-un astfel de loc. În mod sigur, aici ai mai puține ocazii să te afunzi în propriile gânduri, iar când mergi pe străzi trebuie să fii mereu pe fază, să-ți purifici mintea de orice digresiune erotică – totuşi, sunt momente când eşti singur, în pat, noaptea, spre exemplu, cu toată lumea scufundată în întuneric în jurul tău, şi atunci e greu să nu te imaginezi în diferite situații. Nu pot să nu recunosc cât de singură mă simțeam în colțul meu. Asemenea lucruri te pot aduce uneori în pragul nebuniei. Simți o dorință chinuitoare înăuntrul tău, o dorință teribilă, de neîntârziat, şi dacă nu faci ceva s-o potoleşti, nu se va sfârşi niciodată. Dumnezeu ştie cât am încercat să mă controlez, dar au fost momente când n-am mai suportat, când am crezut c-o să-mi explodeze inima. Închideam

ochii şi mă forţam să adorm, dar creierul meu era într-un asemenea delir, deşertând imagini ale zilei care tocmai se încheiase, tachinându-mă cu un pandemoniu de străzi şi corpuri, şi având încă proaspete în minte insultele lui Ferdinand, ca să facă haosul şi mai de nesuportat, încât somnul pur şi simplu nu voia să vină. Singurul lucru care părea să aibă cât de cât efect era masturbarea.

Iartă-mă că sunt atât de brutală, dar nu văd ce rost ar avea să vorbesc pe ocolite. E o soluţie destul de comună şi, în situaţia în care eram, nu prea aveam de ales. Aproape fără să-mi dau seama, începeam să-mi mângâi corpul, imaginându-mi că sunt mâinile altcuiva în locul alor mele – îmi plimbam uşor palmele de-a lungul abdomenului, mângâindu-mi interiorul pulpelor, uneori chiar prinzând în mâini ambele fese şi frământându-le carnea cu degetele, ca şi cum aş fi fost două fiinţe care s-ar fi ţinut strâns în braţe. Înţelegeam că totul nu e decât un mic joc trist, dar corpul meu răspundea la aceste trucuri şi în cele din urmă simţeam cum se prelinge un fel de umezeală acolo, jos. Degetul mijlociu de la mâna dreaptă făcea restul, iar odată ce se termina, o sfârşeală îmi pătrundea în oase, îngreunându-mi pleoapele până când mă cufundam în sfârşit în somn.

Toate bune şi frumoase, să zicem. Problema era însă că într-o locuinţă atât de înghesuită era periculos să scot şi cel mai mic sunet, iar în anumite nopţi, probabil la momentul crucial, am lăsat să-mi scape sau pur şi simplu mi-a ieşit câte un oftat sau un scâncet. Spun asta pentru că în scurt timp mi-am dat seama că Ferdinand mă auzise şi, cu o minte murdară ca a lui, n-a durat mult până să-şi dea seama cu ce mă îndeletniceam.Încetul cu încetul, insultele lui au luat o întorsătură sexuală – un amalgam de insinuări şi glume deocheate. Când mă făcea târfuliţă murdară, când îmi spunea că niciun bărbat n-ar vrea să se atingă vreodată de o bestie frigidă ca mine – fiecare afirmaţie contrazicând-o pe cea dinainte, iar el atacându-mă din toate părţile, fără să obosească. Povestea era sordidă de la

un cap la altul şi ştiam că avea să se sfârşească rău pentru toţi. În creierul lui Ferdinand încolţise o sămânţă, şi nu mai aveai cum să i-o scoţi. Îşi aduna curajul, forţând puternic ca să treacă la acţiune şi în fiecare zi vedeam cum devine mai îndrăzneţ, mai sigur pe el, mai hotărât să-şi ducă planul la bun sfârşit. Mai avusesem experienţa aceea nefericită cu vameşul de pe Bulevardul Muldoon, dar totul se petrecuse în câmp deschis şi reuşisem să fug de el. Dar cu Ferdinand era altă poveste. Apartamentul era prea mic şi dacă se întâmpla ceva acolo, aveam să fiu prinsă în capcană. Nereuşind să mai pun geană pe geană, nu aveam nici cea mai mică idee ce să fac.

Era vară, am uitat în ce lună. Îmi aduc aminte arşiţa, zilele lungi fierbându-ţi în sânge, nopţile fără aer. Soarele apunea, dar aerul torid încă plutea deasupra ta, gros de mirosurile irespirabile. Într-una dintre aceste nopţi s-a hotărât şi Ferdinand să treacă la fapte, târându-se în patru labe de-a lungul camerei, centimetru cu centimetru, apropiindu-se de patul meu cu toată precauţia de care era capabilă mintea lui înceată. Din cauze pe care nu le-am înţeles nici mai târziu, toată panica mea a dispărut în momentul în care m-a atins. Zăcusem acolo pe întuneric, prefăcându-mă că dorm, neştiind dacă să încerc să mă lupt cu el sau să urlu cât mă ţinea gura. Acum, dintr-odată îmi devenise clar că nu trebuia să fac niciuna, nici alta. Ferdinand şi-a pus o mână pe sânul meu şi a scos un chicotit înfundat, care a sunat încrezut şi abject, ca zgomotele făcute de oamenii care de fapt sunt deja morţi, şi atunci am ştiut precis ce aveam să fac. Era în această hotărâre o siguranţă limpede cum nu mai simţisem niciodată. Nu m-am luptat, n-am ţipat, n-am ripostat cu nicio parte a corpului pe care s-o fi putut recunoaşte ca fiind a mea. Nimic nu părea să mai conteze. Absolut nimic, asta încerc să spun. Aveam această siguranţă înăuntrul meu, care distrugea restul. În momentul în care Ferdinand m-a atins, am ştiut c-o să-l omor, iar siguranţa a fost atât de mare, de copleşitoare, încât aproape că am vrut să mă opresc şi să-i spun totul, ca să înţeleagă ce credeam despre el şi de ce merita să moară.

S-a strecurat mai aproape de mine, lungindu-se pe marginea patului, şi a început să-şi frece faţa aspră de gâtul meu, bolborosind că avusese dreptate în privința mea de la început şi da, o să mi-o tragă şi da, o să-mi placă la nebunie fiecare secundă. Respirația lui duhnea a piftia de vită şi napii pe care îi mâncasem la cină şi amândoi transpiram ca animalele, cu corpurile lac de apă. Aerul era sufocant în cameră, cu totul încremenit, şi de fiecare dată când mă atingea, simțeam apa sărată prelingându-mi-se pe piele. N-am făcut nimic ca să-l opresc, pur şi simplu zăceam moale şi indiferentă, fără să scot un cuvânt. După o vreme, a început să uite de el, simțeam asta, îl simțeam cum adulmecă flămând apropierea corpului meu şi atunci, când a încercat să se urce deasupra mea, mi-am încleştat degetele în jurul gâtului lui. La început uşor, prefăcându-mă că mă joc cu el, ca şi cum în sfârşit cedasem farmecelor lui, tentației irezistibile, aşa că n-a bănuit nimic. Apoi am început să strâng şi un horcăit slab, ascuțit i-a ieşit din gâtlej. În prima clipă după ce am început să aplic presiunea, am simțit o fericire imensă, un fel de extaz crescând, incontrolabil. Era ca şi cum aş fi trecut un prag interior şi dintr-odată lumea a devenit alta, un loc de o simplitate inimaginabilă. Am închis ochii şi a început să mi se pară că zbor prin spațiul deschis, printr-o noapte imensă de negreală şi de stele. Câtă vreme mă țineam de gâtul lui Ferdinand, eram liberă. Eram dincolo de atracția pământului, dincolo de noapte, dincolo de orice conştiință de sine.

Atunci a venit partea cea mai bizară. Exact când mi-era limpede că doar câteva clipe în plus de strânsoare l-ar termina, i-am dat drumul. N-a avut nimic de-a face cu slăbiciunea, nimic de-a face cu mila. Strânsoarea degetelor mele în jurul gâtului lui Ferdinand era de fier şi nicio mie de lovituri cu pumnii sau cu picioarele n-ar fi putut-o slăbi. S-a întâmplat însă că am devenit brusc conştientă de plăcerea pe care o simțeam. Nu ştiu cum s-o descriu altfel, dar chiar atunci, la sfârşit, stând întinsă în întunericul înăbuşitor, storcând încetul cu încetul viața din

corpul lui Ferdinand, am înțeles că nu-l omoram în legitimă apărare – îl omoram din plăcere pură. Oribilă conştiință, oribilă, oribilă conştiință. Am dat drumul gâtului lui Ferdinand şi l-am împins de lângă mine cu toată forța de care am fost în stare. Nu simțeam decât dezgust; nimic altceva decât furie şi amărăciune. Aproape că nu mai conta că mă oprisem. Însemna doar câteva secunde într-un sens sau în altul, dar acum înțelegeam că nu eram cu nimic mai bună decât Ferdinand, cu nimic mai bună decât oricare altul.

Un şuierat înfricoşător a ieşit din plămânii lui Ferdinand, un sunet groaznic, neomenesc, ca răgetul unui măgar. A început să se zvârcolească pe podea şi s-a prins cu mâinile de gât, cu pieptul zbătându-i-se de panică, înghițind aer cu lăcomie, flegmând şi tuşind, vărsând pe el tot veninul.

— Sper c-ai înțeles, i-am spus. Acum ştii cu cine ai de-a face. Data viitoare când mai încerci aşa ceva, n-am să fiu la fel de generoasă.

Nici măcar n-am aşteptat să-şi revină cu totul. Avea să trăiască şi asta îmi era de ajuns, mai mult decât de ajuns. Mi-am tras hainele pe mine şi am ieşit din apartament, apoi am luat-o în jos pe scări şi afară, în noapte. Totul se întâmplase foarte repede. De la cap la coadă, îmi dădeam seama, totul durase doar câteva minute. Iar Isabel dormise tot timpul. Ăsta chiar era un miracol. Fusesem la un pas de a-i omorî bărbatul, iar Isabel nici măcar nu se clintise în patul ei.

Am mers fără țintă timp de două sau trei ore, apoi m-am întors în apartament. Se apropia ora patru dimineața, iar Ferdinand şi Isabel dormeau amândoi în colțurile lor obişnuite. Mi-am făcut calculul că mai aveam până la şase, când avea să înceapă nebunia: Ferdinand zbuciumându-se prin cameră, gesticulând până-n tavan, făcând spume la gură, acuzându-mă de un lung şir de mârşăvii. N-aveam cum să împiedic asta. Singura mea incertitudine era cum avea să reacționeze Isabel. Instinctiv, simțeam că avea să-mi țină partea, dar nu puteam fi sigură. N-ai de unde să ştii ce loialități pot apărea în momen-

tul-cheie, ce conflicte pot fi stârnite când te aştepţi mai puţin. Am încercat să mă pregătesc pentru ce era mai rău – ştiind că, dacă lucrurile mergeau împotriva mea, aveam să ajung din nou în stradă chiar în acea zi.

Isabel s-a trezit prima, ca de obicei. Pentru ea nu era o treabă uşoară, fiindcă durerile de picioare erau de regulă mai ascuţite dimineaţa şi adeseori dura cam douăzeci sau treizeci de minute până îşi făcea curaj să se ridice. Dimineaţa aceea a fost deosebit de chinuitoare şi, în timp ce ea încerca binişor să se adune, eu îmi făceam de lucru prin casă, ca de obicei, încercând să mă port ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic: am fiert apă, am tăiat câteva felii de pâine, am pus masa – urmând rutina de fiecare zi. În cele mai multe dimineţi, Ferdinand rămânea să doarmă până în ultima clipă, fără măcar să se mişte până nu simţea mirosul fierturii de ovăz de pe aragaz, aşa că niciuna dintre noi nu i-a dat vreo atenţie. Stătea cu faţa întoarsă la perete şi, după toate aparenţele, refuza să se smulgă din somn cu mai multă încăpăţânare decât de obicei. Judecând prin câte trecuse noaptea trecută, mi s-a părut destul de firesc, aşa că nu mi-am mai pus nicio întrebare.

În cele din urmă însă, tăcerea lui a devenit ostentativă. Isabel şi cu mine terminaserăm diversele pregătiri şi eram gata să ne aşezăm la masă. În mod obişnuit, una dintre noi l-ar fi trezit pe Ferdinand până atunci, dar în această dimineaţă a dimineţilor niciuna n-a scos un cuvânt. O reţinere ciudată parcă plutea în aer şi după o vreme am început să simt că amândouă evitam subiectul intenţionat, că fiecare dintre noi se hotărâse s-o lase pe cealaltă să vorbească prima. Bineînţeles, eu aveam motivele mele să păstrez tăcerea, dar purtarea lui Isabel era nemaiîntâlnită. Avea un miez sinistru, o umbră de sfidare şi nervi încordaţi, ca şi cum o schimbare imperceptibilă avusese loc înăuntrul ei. Nu ştiam cum să reacţionez. Poate că mă-nşelasem noaptea trecută, mi-am zis. Poate că era trează; poate că avea ochii larg deschişi şi văzuse toată povestea aia urâtă.

— Te simţi bine, Isabel? am întrebat-o.

— Da, draga mea. Sigur că sunt bine, mi-a răspuns, cu unul dintre zâmbetele ei angelice, tâmpe.

— Nu crezi că ar trebui să-l trezim pe Ferdinand? Ştii cum face când începem fără el. Doar nu vrei să creadă că îl furăm la porţie.

— Nu, sigur că nu vreau una ca asta, a zis ea cu un oftat uşor. Mă bucuram numai de această clipă de tovărăşie. Foarte rar mai avem ocazia să rămânem singure. O casă tăcută are ceva magic, nu crezi?

— Da, Isabel, aşa cred. Dar mai cred şi că e timpul să-l trezim pe Ferdinand.

— Dacă insişti. Încercam doar să amân momentul adevărului. Viaţa poate fi tare frumoasă, în definitiv, chiar şi în vremuri ca astea. Păcat că unii se gândesc numai la cum să strice orice plăcere.

N-am răspuns nimic la aceste observaţii criptice. În mod evident, ceva nu era în regulă şi cam începeam să bănuiesc despre ce era vorba. M-am dus spre colţul lui Ferdinand, m-am ghemuit lângă el şi l-am atins cu mâna pe umăr. Nu s-a întâmplat nimic. I-am scuturat umărul şi, cum Ferdinand tot nu se mişca, l-am întors cu faţa. În primele două-trei secunde, n-am văzut absolut nimic în faţa ochilor. Era doar o senzaţie, o senzaţie imperioasă, care m-a străbătut ca un clocot.

Ăsta e un om mort, mi-am spus. *Ferdinand e mort, iar eu văd asta cu ochii mei.*

Numai atunci, după ce mi-am spus aceste cuvinte, am văzut cu adevărat în ce hal arăta la faţă: ochii ieşiţi din orbite, limba atârnându-i afară din gură, sângele uscat, închegat în jurul nasului. Nu se poate ca Ferdinand să fie mort, mi-a venit în minte, încă trăia când am plecat de acasă şi e imposibil ca strânsoarea mea să-i fi făcut asta. Am încercat să-i închid gura, dar fălcile îi erau deja înţepenite şi n-am reuşit. Ar fi însemnat să-i rup oasele feţei şi nu aveam destulă forţă pentru asta.

— Isabel, am spus cu o voce slabă, cred că ar fi bine să vii încoace.

— S-a întâmplat ceva? a întrebat ea.

Vocea ei nu trăda nimic şi nu puteam spune dacă ştia ce urma să-i arăt sau nu.

— Vino şi-ai să vezi şi singură.

Aşa cum era nevoită să facă în ultima vreme, Isabel şi-a târşâit paşii prin încăpere, ținându-se de un scaun ca suport. Când a ajuns în colțul lui Ferdinand, a manevrat scaunul până s-a aşezat din nou pe el, s-a oprit să-şi tragă răsuflarea şi apoi şi-a plecat ochii spre cadavru. Câteva clipe s-a holbat pur şi simplu la el, complet detaşată, fără să arate nici cea mai mică emoție. Apoi, foarte brusc, fără niciun gest şi fără să facă vreun zgomot, a început să plângă – aproape separat de voința ei, parcă, lacrimile îi curgeau din ochi şi îi cădeau pe obraji. Cum plâng uneori copiii mici – fără suspine sau sughițuri, cu apa prelingându-se simetric din două cepuri identice.

— Nu cred că Ferdinand o să se mai trezească vreodată, a spus ea, încă privind în jos spre cadavru.

Părea că nu îşi va mai putea lua ochii de la el, că avea să rămână cu privirea pironită în locul acela pe vecie.

— Ce crezi că s-a întâmplat?

— Numai Dumnezeu poate şti, scumpa mea. Nici măcar n-aş îndrăzni să ghicesc.

— Trebuie să fi murit în somn.

— Da, cred că aşa e. Trebuie să fi murit în somn.

— Cum te simți, Isabel?

— Nu ştiu. E prea devreme să-mi dau seama. Dar în momentul ăsta cred că sunt fericită. Ştiu că e un lucru îngrozitor, dar cred că sunt foarte fericită.

— Nu e îngrozitor. Meriți să ai puțină pace, ca oricare dintre noi.

— Ba da, draga mea, e îngrozitor. Dar nu mă pot abține. Să mă ierte Dumnezeu. Sper că o să găsească în inima Lui bunătatea să nu mă pedepsească pentru ceea ce simt acum.

Isabel şi-a petrecut restul dimineții agitându-se în jurul cadavrului lui Ferdinand. A refuzat să mă lase s-o ajut, aşa că timp

de câteva ore am stat în colțul meu şi am privit-o. Nu avea niciun rost să-i schimbe hainele lui Ferdinand, evident, dar cu Isabel nu te puteai înțelege. Voia ca el să semene cu bărbatul care fusese cu ani în urmă, înainte ca furia şi autocompătimirea să-l distrugă.

L-a spălat cu apă şi săpun, i-a ras barba, i-a tăiat unghiile şi apoi l-a îmbrăcat în costumul albastru pe care îl purta pe vremuri, la ocazii speciale. Păstrase costumul ăsta câțiva ani buni, ascuns sub o scândură din duşumea, temându-se că Ferdinand ar fi bătut-o la cap să-l vândă, dacă ar fi aflat. Acum îi era mare şi a trebuit să mai facă o gaură în curea ca să-i fixeze pantalonii în jurul taliei. Isabel lucra cu o încetineală incredibilă, zăbovind asupra fiecărui detaliu cu o grijă înnebunitoare, fără să se oprească sau să se grăbească vreo clipă, aşa că după o vreme a început să mă calce pe nervi. Voiam să terminăm odată, cât mai repede, dar Isabel nu-mi dădea nici cea mai mică atenție. Era atât de prinsă de ceea ce făcea, încât nici nu cred că era conştientă de prezența mea. În timp ce-şi vedea de treabă, vorbea întruna cu Ferdinand, dojenindu-l cu o voce scăzută, trăncănind mereu, de parcă el ar fi ascultat-o, de parcă ar fi auzit fiecare cuvânt. Cu fața încă înghețată în acea oribilă grimasă a morții, nu cred că mai putea să facă altceva decât s-o lase să vorbească. Era ultima ei şansă, în definitiv, şi măcar de data asta n-avea cum s-o oprească.

A lălăit-o aşa toată dimineața – pieptănându-i părul, curățându-i haina de scame, aranjându-l şi rearanjându-l de parcă ar fi dichisit o păpuşă. Când în sfârşit a terminat, a trebuit să ne decidem ce era de făcut cu cadavrul. Eu eram de părere să-l ducem în jos pe scări şi să-l lăsăm în stradă, dar lui Isabel i se părea prea lipsit de suflet. Cel puțin, a spus ea, să-l punem în căruțul de colectat şi să-l ducem la capătul oraşului, la unul dintre Centrele de Transformare. Nu eram de acord din mai multe motive. În primul rând, Ferdinand era prea mare şi să manevrezi astfel căruțul pe străzi putea fi periculos. Mi-am imaginat căruțul răsturnându-se, pe Ferdinand căzând din el,

iar apoi pe Ferdinand şi căruțul smulşi din mâini de Vulturi. Mai mult, Isabel nu avea destulă forţă pentru o asemenea ieşire şi mă temeam să nu-şi facă şi ei rău. O zi lungă petrecută în picioare i-ar fi putut distruge şi puțina forţă rămasă, şi n-aveam de gând să cedez, cu toate plânsetele şi rugămințile ei.

Într-un final, am ajuns la un fel de compromis. Pe atunci mi s-a părut perfect logic, dar când mă uit acum în urmă, mă izbeşte ca fiind cel puțin bizar. După multe bâjbâieli şi ezitări, ne-am hotărât să-l târâm pe Ferdinand până pe acoperiş şi apoi să-l împingem de acolo. Ideea era să-l facem să pară un Săritor. Cel puțin vecinii puteau să creadă că Ferdinand încă avea ceva vână în el, a spus Isabel. Aveau să-l privească zburând de pe acoperiş şi să-şi spună că a fost un om care a avut curajul să-şi ia viața în propriile mâini. Nu era greu să-mi dau seama cât de mult o încânta acest gând. În sinea noastră, i-am spus, o să ne prefacem că-l aruncăm peste bord. Asta se întâmplă când un marinar moare pe mare: e aruncat în valuri de camarazi. Da, lui Isabel îi plăcea foarte mult. O să mergem pe acoperiş şi o să zicem că stăm pe puntea unei nave. Aerul o să fie apa, iar pământul fundul oceanului. Ferdinand o să aibă parte de înmormântarea cuvenită unui marinar şi de atunci încolo o să aparțină mării. Planul ăsta avea ceva atât de convingător, încât a pus capăt oricărei discuții. Ferdinand urma să se odihnească în *chesonul lui David Jones*[2], iar rechinii aveau să-şi ia în scurtă vreme partea.

Din păcate, nu era atât de simplu pe cât crezusem. Apartamentul era la ultimul etaj al clădirii, dar nu exista nicio scară până pe acoperiş. Singura cale de acces era o scară îngustă de fier, care ducea la un mâner din tavan – un fel de trapă care putea fi deschisă împingând dinăuntru. Scara avea douăsprezece trepte şi mai puțin de jumătate de metru înălțime, dar asta

---

[2] Expresie in lb. engleză, Davy Jones's Locker, idiom ce face referire la fundul apei.

tot însemna că Ferdinand trebuia cărat până sus cu o singură mână, cealaltă fiind folosită pentru echilibru. Isabel nu era de mare ajutor, aşa că a trebuit să fac totul singură. Am încercat să-l împing din spate, iar apoi am încercat să-l trag după mine, dar pur şi simplu n-aveam destulă forţă. Era prea greu pentru mine, prea mare, prea imobil şi, în căldura înăbuşitoare de vară, cu picăturile de sudoare căzându-mi în ochi, nu vedeam cum aş fi putut să reuşesc. Începusem să mă întreb dacă nu cumva puteam obţine un efect asemănător trăgându-l pe Ferdinand înapoi în apartament şi împingându-l de la geam. N-ar fi fost la fel de dramatic, desigur, dar în situaţia cu pricina părea o variantă plauzibilă, însă chiar când voiam să mă dau bătută, lui Isabel i-a venit o idee. Să-l împachetăm pe Ferdinand într-un cearşaf, a sugerat ea, apoi să legăm un alt cearşaf de primul şi să-l folosim ca pe-o frânghie, ca să tragem tot calabalâcul în sus. Nici asta nu era chiar simplu, dar măcar nu trebuia să mă caţăr şi să susţin corpul lui Ferdinand în acelaşi timp. Am urcat pe acoperiş şi l-am tras pe Ferdinand până sus, treaptă cu treaptă. Cu Isabel dedesubt, ghidând toată încărcătura şi având grijă să nu se înţepenească, trupul a ajuns în sfârşit sus. Apoi m-am lungit pe burtă, am întins mâna în jos, prin întuneric, şi am ajutat-o pe Isabel să urce până pe acoperiş. Nici nu mai spun de câte ori a alunecat, de câte ori era să se întâmple o nenorocire, cât de greu îmi era să mă ţin bine. Când în sfârşit a pătruns prin trapă şi s-a târât până la mine, eram amândouă atât de extenuate, încât ne-am prăbuşit pe suprafaţa de smoală fierbinte, incapabile să ne ridicăm timp de câteva minute, incapabile să mişcăm un deget. Îmi amintesc cum zăceam pe spate şi mă uitam la cer, crezând că voi pluti afară din trup, luptându-mă să-mi trag răsuflarea, simţindu-mă cu totul strivită de soarele sclipitor, care bătea nebuneşte.

Clădirea nu era prea înaltă, dar pentru prima dată de când venisem în oraş mă aflam atât de departe de pământ. O briză uşoară a început să mişte uşor lucrurile şi, când în sfârşit m-am ridicat în picioare şi am privit spre lumea învălmăşită de

jos, am descoperit mută de uimire oceanul – acolo, la margine, o fâşie de lumină gri-albăstruie, pâlpâind în depărtare. A fost straniu să văd oceanul astfel şi nici nu pot să spun ce efect a avut asupra mea.

Pentru prima dată de când venisem, aveam dovada faptului că oraşul nu era peste tot, că exista ceva dincolo de el, că mai erau şi alte lumi în afară de asta. A fost ca o revelație, ca o gură de oxigen în plămâni, şi aproape că m-a luat cu amețeală.

Am văzut acoperişurile înşirate unul lângă altul. Am văzut fumul ridicându-se din crematorii şi uzinele de energie. Am auzit o explozie pe o stradă din apropiere. Am văzut oameni mergând sub mine, prea mici ca să mai fie umani. Am simțit vântul bătându-mi în față şi am simțit putoarea din aer. Totul îmi părea străin şi, cum stăteam acolo pe acoperiş, lângă Isabel, încă prea extenuată ca să pot rosti vreun cuvânt, am simțit dintr-odată că sunt moartă, la fel de moartă ca Ferdinand în costumul lui albastru, la fel de moartă ca oamenii care se prefăceau în fum la marginea oraşului. M-am simțit mai calmă decât fusesem de mult timp, de fapt, aproape fericită, dar fericită într-un mod impalpabil, ca şi cum fericirea aceea nu avea nimic de-a face cu mine. Apoi, din senin, am început să plâng – chiar să plâng cu adevărat, suspinând adânc, cu respirația întretăiată, sugrumată în lipsa aerului – scâncind aşa cum nu mai făcusem de când eram mică. Isabel şi-a petrecut brațele în jurul meu, iar eu am rămas cu fața ascunsă în umărul ei multă vreme, suspinând să-mi dau sufletul, fără niciun motiv. Habar n-am de unde au pornit lacrimile alea, dar câteva luni după incident nu m-am simțit în apele mele. Am continuat să trăiesc şi să respir, să mă mişc dintr-un loc într-altul, dar nu am mai putut să scap de gândul că eram moartă, că nimic nu avea să mă readucă vreodată la viață.

Într-un târziu ne-am întors la treaba noastră de pe acoperiş. Era după-amiază târziu deja, iar căldura începuse să topească smoala, dizolvând-o într-un fel de saltea groasă, cleioasă. Costumul lui Ferdinand nu suportase bine călătoria în sus pe sca-

ră şi, după ce l-am despachetat din cearşaf, Isabel a pornit un alt rând de pregătiri şi dichiseli. Când în sfârşit a sosit momentul să-l cărăm până la margine, Isabel a insistat că trebuia să stea drept. Altfel, tot sensul şaradei s-ar fi pierdut. Trebuia să creăm iluzia că Ferdinand era un *Săritor*, a spus ea, iar *Săritorii* nu se târau, ci mergeau curajoşi până în fața hăului, cu capul sus. N-aveai cum să te opui argumentului ăstuia, aşa că ne-am petrecut câteva minute bune luptându-ne cu corpul inert al lui Ferdinand, împingându-l şi trăgând de el până am reuşit să-l aşezăm tremurând pe picioare. Era o comedioară de groază, îți spun.

Ferdinand cel mort stătea între noi, hâțânându-se ca o uriaşă jucărie cu cheie – cu părul bătut de vânt, cu pantalonii alunecându-i de pe şolduri şi cu aceeaşi expresie de surpriză şi groază. Pe când îl duceam spre un colț al acoperişului, genunchii i se tot îndoiau şi încțepeneau, aşa că, până am ajuns, ambii pantofi îi căzuseră din picioare. Niciuna dintre noi n-a fost atât de curajoasă încât să se apropie de margine, aşa că n-aveam cum să fim sigure dacă era cineva pe stradă şi ce avea să se întâmple. La vreo jumătate de metru de margine, neîndrăznind să facem un pas mai încolo, am numărat la unison, sincronizându-ne sforțările, şi i-am dat lui Ferdinand un brânci puternic, trântindu-ne apoi pe spate, ca să nu fim prinse în avânt. S-a izbit mai întâi de margine cu pântecul şi a ricoşat uşor, apoi s-a rostogolit în gol. Îmi amintesc cum pândeam zgomotul trupului aterizând pe asfalt, dar n-am reuşit să aud nimic altceva decât propriul meu puls şi inima bătându-mi în cap. Atunci l-am văzut ultima oară pe Ferdinand. Niciuna dintre noi n-a coborât în stradă tot restul zilei, iar când am ieşit în dimineața următoare ca să-mi încep turele cu cărucțul Ferdinand dispăruse, împreună cu tot ce avea.

Am rămas cu Isabel până la sfârşit. Asta a însemnat vara şi toamna, şi încă puțin după aceea – până la începutul iernii, chiar când gerul începea să muşte mai abitir. În toate aceste luni, n-am vorbit niciodată despre Ferdinand – nici despre via-

ța, nici despre moartea lui, despre nimic legat de el. Nu-mi venea să cred că Isabel îşi adunase atâta forță şi curaj ca să-l omoare, dar nu găseam altă explicație. De multe ori mi-a stat pe limbă s-o întreb despre noaptea cu pricina, dar n-am putut. Cumva, era treaba lui Isabel şi dacă nu voia să vorbească despre asta, mi se părea că nu aveam dreptul s-o interoghez.

Măcar atât era sigur: nici uneia dintre noi nu-i părea rău că dispăruse. La o zi sau două după ceremonia de pe acoperiş, i-am adunat toate lucrurile şi i le-am vândut, inclusiv machetele de vase şi un tub de lipici pe jumătate gol, iar Isabel n-a suflat un cuvânt. Ar fi trebuit să urmeze o perioadă plină de noi posibilități pentru ea, dar lucrurile n-au mers aşa. Sănătatea ei continua să se şubrezească şi, de fapt, n-a reuşit niciodată să profite de viața fără Ferdinand. Mai mult, după acea zi pe acoperiş, n-a mai părăsit niciodată apartamentul.

Ştiam că Isabel avea să moară, dar nu credeam că avea să se întâmple aşa de repede. Primul semn a fost că n-a mai putut să meargă, iar apoi, încetul cu încetul, slăbiciunea s-a întins, până când nu numai picioarele, ci tot restul corpului i-a rămas imobilizat, de la brațe la şira spinării, iar în final chiar şi gâtul şi gura. Era un fel de scleroză, mi-a spus ea, şi pentru asta nu exista leac. Mama ei murise de mult de aceeaşi boală, iar Isabel o numea simplu „colapsul” sau „dezintegrarea”. Mă îngrijeam cât puteam de confortul ei, dar dincolo de asta nu era nimic de făcut.

Cel mai rău era că încă trebuia să lucrez. N-aveam încotro şi trebuia să mă trezesc dimineața devreme şi s-o iau la picior pe străzi, în căutare de pradă, de orice fel. N-o mai făceam cu toată inima şi mi-a venit din ce în ce mai greu să găsesc lucruri de valoare. Întotdeauna trupul mi-o lua înainte, gândurile porneau într-o direcție, iar paşii în alta, nu mai puteam să fac nicio mişcare rapidă sau sigură. Iar şi iar mi-o luau înainte alții, mereu alți vânători de obiecte. Parcă năvăleau din senin, smulgându-mi lucrurile de sub nas chiar în clipa în care voiam să le ridic. Asta însemna că trebuia să-mi petrec din ce în ce mai mult

timp afară, ca să-mi fac norma, perpelindu-mă tot timpul la gândul că ar fi trebuit să fiu acasă, îngrijind-o pe Isabel. Îmi tot imaginam că i se întâmpla ceva în lipsa mea, că murea fără ca eu să fiu acolo, iar asta era suficient ca să mă bulverseze cu totul, să mă facă să uit de munca pe care trebuia s-o duc la bun sfârşit. Şi crede-mă, chiar trebuia. Altfel, nu am fi avut nimic de mâncare.

Spre sfârşit, Isabel n-a mai putut să se mişte singură, încercam să o aranjez în pat într-o poziţie cât mai sigură, dar, pentru că nu-şi mai controla muşchii aproape deloc, inevitabil începea să alunece din nou, după câteva minute. Aceste schimbări de poziţie erau un chin pentru ea, şi chiar greutatea propriului trup apăsând pe podea o făcea să se simtă ca arsă de vie. Dar durerea nu era decât o parte a problemei. Colapsul muşchilor şi al oaselor i-a atins în final gâtul, iar când s-a întâmplat asta, Isabel a început să-şi piardă vocea. Un corp care se dezintegrează e una, dar când şi vocea dispare, parcă persoana nici nu mai e acolo. A început un soi de articulare neglijentă – cuvintele ei aveau muchiile boante, consoanele au devenit moi şi mai puţin distincte, începând treptat să sune ca vocalele. La început n-am dat mare atenţie schimbării. Aveam multe alte lucruri urgente la care să mă gândesc, iar pe atunci încă o înţelegeam, cu un mic efort. Dar starea ei se înrăutăţea mereu şi m-am trezit chinuindu-mă să pricep ce încerca să-mi spună şi prinzându-mă tot timpul la final, ca prin minune, dar cu tot mai multă bătaie de cap pe măsură ce treceau zilele.

Apoi, într-o dimineaţă, mi-am dat seama că nu mai vorbea. Bolborosea şi icnea, încercând să-mi spună ceva, dar reuşind numai să scoată o gâlgâială incoerentă, un zgomot îngrozitor, care îmi suna ca însuşi haosul. Saliva i se prelingea pe la colţurile gurii, iar zgomotul acela se scurgea din ea, un bocet de o nemaipomenită tulburare şi suferinţă. Isabel a plâns când şi-a auzit vaietul în acea dimineaţă şi mi-a văzut expresia pierdută, şi nu cred că mi-a părut vreodată mai rău de cineva decât de ea atunci. Încet-încet, întreaga lume îi alunecase printre degete şi

acum nu îi mai rămăsese aproape nimic.

Dar ăsta nu era chiar sfârşitul. Timp de zece zile, Isabel încă a mai avut destulă forță să-mi scrie mesaje cu creionul. Găsisem un Agent al Renaşterii într-o după-amiază şi cumpărasem un caiet mare, cu coperte albastre. Toate paginile erau albe şi deasta costă mult, pentru că e extrem de greu să găseşti un caiet ca lumea în oraş. Dar mie mi s-a părut că merita, oricât ar fi costat. Agentul era un om cu care mai făcusem afaceri – domnul Gambino, cocoşatul de pe Strada China – şi țin minte că m-am tocmit cu el la sânge, amândoi ținând cu dinții de caiet şi ciorovăindu-ne aproape o jumătate de oră. N-am putut să-l conving să mai lase din preț, dar, într-un târziu, a mai pus şase creioane şi o ascuțitoare micuță din plastic, drept bonus.

E destul de ciudat că exact în acel caiet albastru scriu acum. Isabel n-a reuşit să consume prea mult din el, nu mai mult de cinci sau şase pagini, iar după ce a murit n-am avut inimă să-l arunc. L-am luat cu mine în călătorii, iar de atunci l-am păstrat întotdeauna aproape – caietul albastru, cele şase creioane galbene şi ascuțitoarea verde. Dacă n-aş fi găsit ieri aceste lucruri în rucsacul meu, nu cred că aş mai fi început să-ți scriu. Dar am dat peste caiet, cu toate paginile astea albe, şi dintr-odată am simțit o nevoie covârşitoare să iau unul dintre creioane şi să încep această scrisoare.

Acum a ajuns singurul lucru care contează pentru mine: să-mi spun păsul măcar în cel din urmă ceas, să pun totul pe hârtie înainte să fie prea târziu. Tremur când mă gândesc cum se leagă toate. Dacă Isabel nu şi-ar fi pierdut vocea, niciunul dintre cuvintele astea nu ar fi existat. Pentru că ea a rămas fără cuvinte, aceste cuvinte de schimb au ieşit din mine. Vreau să ții minte asta. Dacă nu era Isabel, acum n-ar exista nimic. N-aş fi început niciodată.

În final, tot ce îi luase vocea i-a pus şi capăt zilelor. Gâtul ei a încetat cu totul să mai lucreze şi din cauza asta n-a mai putut să înghită. De atunci, nu s-a mai pus problema de mâncare solidă, iar la sfârşit nici măcar apă nu mai putea să-şi strecoare

până în stomac. Nu puteam decât să-i umezesc uşor buzele, ca să nu i se usuce gura, dar amândouă ştiam că de-acum era numai o chestiune de timp, fiindcă pur şi simplu murea de foame, se topea în lipsa hranei de orice fel. A fost un moment straniu, dar o dată chiar am avut impresia că Isabel îmi zâmbea, chiar atunci, când totul avea să se sfârşească în scurt timp, aşa cum stăteam la căpătâiul ei, umezindu-i buzele. Totuşi, nu pot să fiu absolut sigură, pentru că pe atunci era deja foarte departe de mine, dar îmi place să cred că a fost un zâmbet, chiar dacă Isabel nu ştia ce face. Îşi ceruse de multe ori iertare că se îmbolnăvise, îi era foarte ruşine că trebuia să depindă de mine pentru tot, dar adevărul e că aveam la fel de mare nevoie de ea ca ea de mine. Ce s-a întâmplat apoi, chiar după ce mi-a zâmbit, dacă într-adevăr mi-a zâmbit, a fost că Isabel a început să se înece cu propria salivă. Pur şi simplu nu mai putea s-o înghită şi, deşi am încercat să-i curăţ gura cu degetele, i se scurgea prea multă salivă pe gât şi în scurtă vreme n-a mai avut aer. Sunetul pe care l-a scos atunci a fost oribil, dar atât de slab, atât de lipsit de împotrivire reală, că n-a durat mai deloc.

În aceeaşi zi, dar ceva mai târziu, am strâns câteva lucruri din apartament, le-am urcat în căruţ şi le-am dus până pe Calea Progresului, în a Opta Zonă de Recensământ. Nu prea gândeam limpede – ţin minte că îmi dădeam seama de asta, chiar şi atunci – dar nimic nu mă putea opri. Am vândut tacâmuri, haine, aşternuturi de pat, vase, tigăi şi Dumnezeu mai ştie ce – tot ce mi-a fost la îndemână. Era o uşurare să scap de toate şi, într-un fel, asta a ţinut loc de lacrimi. Nu mai puteam să plâng, înţelegi, nu mai puteam din ziua aceea de pe acoperiş, iar când a murit Isabel îmi venea să zdrobesc tot, să întorc casa cu fundu-n sus. Am luat banii şi am bătut tot oraşul până la Bulevardul Ozonului, de unde i-am cumpărat cea mai frumoasă rochie pe care am găsit-o. Era albă, cu dantelă la gât şi la mâneci, şi o panglică lată de satin în jurul taliei. Cred că Isabel ar fi fost fericită să ştie că o purta.

Ce s-a întâmplat după asta mi-e destul de neclar. Eram extenuată şi mi se lăsase acea ceață pe creier care te face să crezi că ai ieşit din tine însuți şi începi să pluteşti când înăuntrul, când în afara conştienței, chiar dacă eşti treaz. Îmi amintesc că am ridicat-o pe Isabel în brațe şi m-au trecut toți fiorii când am simțit ce uşoară se făcuse. Parcă duceam un copil, cu oasele ca de pasăre şi cu corpul moale, ascultător. Apoi m-am trezit din nou în stradă, împingând-o în căruț până la marginea oraşului, şi țin minte cât eram de speriată, cum mi se părea că toți cei care treceau se uitau fix în căruț, calculând cum să mă atace şi să-i fure rochia lui Isabel. Apoi m-am văzut sosind la poarta celui de-al Treilea Centru de Transformare şi aşteptând la rând cu mulți alții – şi cum, într-un târziu, când am ajuns în față, unul dintre funcționari mi-a plătit onorariul obişnuit. Şi el s-a uitat la rochia lui Isabel cu un interes neobişnuit, iar eu parca îi vedeam rotițele învârtindu-i-se în căpățâna sordidă. I-am arătat banii pe care tocmai mi-i dăduse şi i-am spus că putea să-i țină, dacă îmi promitea să ardă şi rochia, împreună cu Isabel. Bineînțeles că a fost de acord – făcându-mi cu ochiul vulgar, complice – dar n-am de unde să ştiu dacă s-a ținut sau nu de cuvânt. Înclin să cred că nu şi de-asta prefer să nu mă gândesc niciodată la nimic din ce s-a întâmplat atunci.

Când am plecat de la Centrul de Transformare, probabil că am rătăcit fără țintă o vreme, cu capul în nori, fără să dau vreo atenție locului în care mă găseam. Mai târziu, am adormit undeva, probabil în pragul vreunei uşi, şi m-am trezit simțindu-mă la fel de rău ca înainte, poate chiar mai rău. M-am gândit să mă întorc la apartament, apoi am hotărât că nu eram pregătită să fac față încercării. Mă îngrozea perspectiva de a mă găsi acolo singură, de a mă întoarce în camera aia şi de a sta cu ochii pe pereți. Poate că încă două-trei ore de aer curat aveau să-mi facă bine, mi-am zis. Apoi, când m-am trezit de-a binelea şi mi-am dat seama treptat unde eram, am descoperit ca nu mai aveam căruțul. Cordonul ombilical îmi era încă legat strâns în jurul taliei, dar căruțul dispăruse. L-am căutat peste tot pe

stradă, repezindu-mă ca o nebună din uşă-n uşă, dar totul a fost în zadar. Ori îl lăsasem la crematoriu, ori mi-l furaseră în timp ce dormeam. Mintea îmi era atât de încețoşată încât nu puteam fi sigură. Atât îți trebuie. O clipă sau două în care îți slăbeşte atenția, doar o secundă în care uiți să fii vigilent şi ai pierdut totul, toată munca ta e ştearsă cu buretele. Cărucul era singurul lucru de care aveam nevoie ca să supraviețuiesc, iar acum nu-l mai aveam. N-aş fi putut să mă autosabotez mai sigur nici dacă aş fi scos o lamă şi mi-aş fi tăiat gâtul.

Situația era deplorabilă, dar partea amuzantă era că nu părea să-mi pese. Obiectiv vorbind, pierderea cărucului era un dezastru, dar îmi dădea şi singurul lucru la care visasem în secret de multă vreme: o scuză ca să renunț la munca de colectare. Îndurasem totul de dragul lui Isabel, dar acum că ea murise, nu mai puteam să mă imaginez la fel. Făcea parte dintr-o viață care pentru mine se terminase şi iată, aveam acum şansa de a porni pe o nouă cale, de a-mi lua viața în mâini şi de a trece la treabă.

Fără să şovăi o clipă, am pornit spre unul dintre falsificatorii de acte din a Cincea Zonă de Recensământ şi mi-am vândut licența de colector pentru treisprezece gloți. Banii pe care îi câştigasem în acea zi aveau să mă țină pe linia de plutire cel puțin două sau trei săptămâni, dar acum că mă pornisem, n-aveam nici cea mică intenție să mă opresc. M-am întors în apartament cu mintea roind de planuri, calculând câți bani puteam să mai obțin din vânzarea celorlalte obiecte de prin gospodărie. Am muncit toată noaptea, făcând o stivă de lucruri în mijlocul camerei. Am scormonit debaraua după orice obiect folositor, răsturnând cutii, cotrobăind prin sertare, iar apoi, pe la cinci dimineața, am extras o recompensă nesperată din ascunzătoarea lui Isabel din podea: un cuțit şi o furculiță de argint, Biblia cu margini aurite şi un mic portofel în care erau îndesați patruzeci şi opt de gloți, în bancnote mici. Mi-am petrecut întreaga zi care a urmat îngrămădind obiectele vandabile într-un geamantan şi colindând tot oraşul, pe la diferiți Agenți ai Renaşterii, vânzând

câteva lucruri şi apoi întorcându-mă la apartament ca să pregătesc următorul transport. În cele din urmă, strânsesem mai mult de trei sute de gloți (cuțitul şi furculița aducându-mi aproape o treime din bani) şi dintr-odată mă trezisem la adăpost pentru cinci sau şase luni. În situația aceea, era mai mult decât mi-aş fi putut dori. M-am simțit bogată, chiar în culmea fericirii.

Dar n-am avut timp să mă bucur prea tare. În acea noapte m-am dus la culcare extenuată de tot delirul negustoresc şi chiar în dimineața următoare, cam la o oră după ce se crăpase de ziuă, m-au trezit nişte bocănituri puternice în uşă. E ciudat cât de repede înțelegi totul în asemenea situații, şi primul lucru care mi-a trecut prin cap la auzul bătăilor a fost că speram să nu mă omoare. Nici măcar n-am apucat să mă ridic. Spărgătorii au forțat uşa şi apoi au trecut pragul, cu măciucile şi ciomegele în mâini, ca de obicei. Erau trei şi i-am recunoscut pe cei doi mai mari ca fiind frații Gunderson, de la parter. Se vede treaba că veştile circulă repede, mi-am zis. Isabel nu murise decât de două zile şi vecinii şi săriseră.

— Pe cai, fetițo, mi-a spus unul din ei. E vremea s-o iei la picior. Pleacă frumuşel şi fără scandal şi n-o să pățeşti nimic.

Eram atât de neputincioasă, încât mi s-a părut insuportabil.

— Lăsați-mă câteva minute, să-mi fac bagajul, le-am spus, sărind din aşternut.

Încercam din greu să mă calmez, să-mi înghit furia, ştiind că cel mai mic semn de violență din partea mea i-ar fi făcut să atace.

— Bine, a spus unul dintre ei. Ai cinci minute. Da' nu mai mult de-o plasă. Pune-ți rapid lucrurile în ea şi şterge-o.

Norocul făcuse ca temperatura să scadă drastic peste noapte, astfel încât mă dusesem la culcare cu toate hainele pe mine. Asta m-a scutit de umilința de a trebui să mă îmbrac în fața lor, dar mai mult de-atât – şi ceea ce într-un final mi-a salvat viața – a fost că îmi pusesem cei trei sute de gloți în buzunarele de la pantaloni. Nu sunt genul care crede în previziuni, dar

parcă într-un fel ştiusem dinainte ce urma să se întâmple. Mardeiaşii m-au supravegheat atent cum îmi umpleam sacoşa, dar niciunul dintre ei n-a fost destul de inteligent să bănuiască unde îmi pusesem banii. M-am repezit afară cât am putut de repede, sărind câte două trepte deodată. Când am ajuns jos, m-am oprit o clipă să-mi trag sufletul şi apoi am împins uşa de la intrare. Aerul m-a lovit ca un ciocan. Era un vâjâit infernal de vânt şi aer îngheţat, o rafală de iarnă care mi-a astupat urechile şi peste tot în jurul meu obiecte zburau cu o violenţă nebună, izbindu-se alandala de pereţii clădirilor, rostogolindu-se grămadă pe asfalt, spărgându-se ca nişte bucăţi de gheaţă. Se făcuse mai mult de un an de când eram în oraş şi nu se întâmplase nimic. Aveam nişte bani în buzunar, dar nu aveam nicio slujbă, niciun adăpost. După toate urcuşurile şi coborâşurile, mă-ntorsesem exact de unde plecasem.

Contrar a ceea ce ai putea crede, faptele nu sunt reversibile. Doar pentru că reuşeşti să intri, asta nu înseamnă că vei mai putea să şi ieşi. Intrările nu devin ieşiri şi n-ai nicio garanţie că uşa pe care ai intrat acum un minut va mai fi acolo dacă te întorci s-o cauţi. Aşa merg treburile în oraş. De fiecare dată când crezi că ştii răspunsul la o întrebare, descoperi că întrebarea nu are sens.

Timp de câteva săptămâni, am încercat să evadez. La început, mi se părea că am o mulţime de variante, un lung şir de posibilităţi să mă întorc înapoi acasă şi, ştiind că mai aveam şi nişte bani pe care să contez, nu credeam că va fi prea greu. Greşeam, bineînţeles, dar mi-a luat ceva timp până am fost în stare să recunosc. Sosisem cu o navă de ajutoare străină şi mi se părea logic să presupun că tot cu o astfel de navă m-aş putea întoarce. Aşa că am făcut un drum până în port, pregătită să mituiesc orice funcţionar ar fi fost nevoie ca să obţin un loc. Nu se vedea niciun vas, chiar şi bărcuţele de pescuit pe care le văzusem cu o lună în urmă dispăruseră. În schimb, tot ţărmul mişuna de muncitori – sute şi sute, mi se părea, mai mulţi oameni decât eram în stare să număr. Se descărca gunoi din camioane,

unii cărau pietre şi cărămizi până la marginea apei, alții turnau fundațiile a ceea ce părea un zid uriaş sau o fortificație la marginea mării. Polițişti înarmați erau suiți pe nişte platforme de unde îi supravegheau pe muncitori, şi tot locul roia de larmă şi harababură – huruitul motoarelor, oamenii alergând de colo-colo, vocile comandanților de echipaj strigând ordine. Apoi am aflat că acesta era *Proiectul Zidului către Mare*, o inițiativă de lucrări publice luată recent de noua conducere. Pe-aici guvernarea se schimbă destul de rapid şi adeseori e greu să ții pasul cu toate schimbările. Acum auzeam pentru prima oară de preluarea care tocmai avusese loc, şi când am întrebat pe cineva în ce scop fusese construit zidul către mare, mi-a spus că avea rol de apărare în eventualitatea unui război. Pericolul unei invazii străine creştea, mi-a spus el, şi era de datoria noastră ca cetățeni să ne punem patria la adăpost. Mulțumită eforturilor marelui Nu-Ştiu-Cum – oricare-ar fi fost numele noului conducător – materialele provenite din clădirile prăbuşite erau acum colectate pentru apărare, iar proiectul avea să dea de lucru câtorva mii de oameni.

— Ce fel de plată ofereau? l-am întrebat.

— Bani nu, mi-a răspuns el, dar o locuință şi o masă caldă pe zi, asta da. M-ar interesa să mă înscriu?

— Nu, mulțumesc, aveam alte lucruri de făcut.

— Nu-i nimic, mi-a spus el, am destul timp să mă răzgândesc. Conducerea estimează că va dura cel puțin cincizeci de ani până când zidul va fi gata.

— Bravo lor, am spus, dar între timp, cum se poate pleca de-aici?

— A, nu, mi-a zis el, clătinând din cap, asta e imposibil. Vaselor nu li se mai dă voie să acosteze – şi dacă niciunul nu vine, atunci niciunul nu pleacă.

— Dar avioanele? am întrebat.

— Ce-i ăla un avion? m-a întrebat el, zâmbindu-mi încurcat, de parcă tocmai i-aş fi spus o glumă pe care n-o pricepuse.

— Un avion, am zis. O maşinărie care zboară prin aer şi-i du-

ce pe oameni dintr-un loc într-altul.

— E ridicol, mi-a spus, aruncându-mi o privire neîncrezătoare. Nu există aşa ceva. E imposibil.

— Nu-ţi aminteşti? l-am întrebat.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, mi-a zis. Poţi să dai de necazuri dacă răspândeşti asemenea prostii. Conducerii nu-i place când oamenii inventează poveşti. Le scade moralul.

Vezi cu ce te lupţi aici?

Nu numai că lucrurile dispar – dar odată ce dispar, se evaporă şi amintirea lor. În minte apar zone întunecate, şi dacă nu faci un efort constant să aduni lucrurile care dispar, în scurt timp le pierzi pentru totdeauna. Nu sunt imună la această boală, cum nici ceilalţi nu sunt, şi fără îndoială că există multe asemenea spaţii albe înăuntrul meu. Un lucru dispare şi, dacă aştepţi prea mult până să te gândeşti la el, oricât te-ai lupta, n-o să-l mai poţi smulge şi aduce înapoi. Memoria nu e, de fapt, un act de voinţă. Asta se întâmplă în ciuda ta, şi când prea multe lucruri se schimbă mereu, mintea n-are cum să nu înceapă să şovăie, lucrurile n-au cum să nu alunece şi să-l scape.

Uneori, când mă trezesc bâjbâind după un gând care mi-a scăpat, încep să plutesc către zilele bune de acasă, amintindu-mi cum era pe vremea când eram o fetiţă şi toată familia pleca în nord, cu trenul, ca să petreacă vacanţa de vară. Fraţiorul meu mai mare, William, îmi dădea mereu locul de la fereastră şi cel mai adesea stăteam fără să scot un cuvânt, ţinându-mi faţa lipită de geam şi privind peisajul, studiind cerul, copacii şi apa, pe când trenul gonea prin sălbăticie. Mi se părea întotdeauna tare frumos, mult mai frumos decât lucrurile pe care le vedeam în oraş, şi în fiecare an îmi spuneam, Anna, niciodată n-ai văzut ceva mai de preţ – încearcă să-ţi aminteşti, să memorezi toate lucrurile frumoase pe care le întâlneşti, şi astfel o să le ai mereu cu tine, chiar şi atunci când n-o să le mai poţi vedea. Nu cred că m-am uitat vreodată mai intens la lume decât am făcut-o în acele călătorii spre nord. Voiam ca totul să-mi aparţină, ca

toată acea frumusețe să fie o parte din ce eram eu şi țin minte cum încercam să-mi amintesc tot, s-o pun la păstrare pentru mai târziu, s-o țin pentru o vreme când chiar avea să-mi fie de folos. Lucrul straniu era însă că niciodată nu rețineam nici măcar o părticică. Încercam din toate puterile, dar într-un fel sau altul întotdeauna sfârşeam prin a o pierde, iar în final singurul lucru pe care mi-l aminteam era cât de tare mă străduisem. Lucrurile în sine treceau prea repede, şi chiar în clipa în care le vedeam ele deja îmi zburau din minte, fiind înlocuite de alte şi alte lucruri, care dispăreau înainte să apuc să le văd. Tot ceea ce îmi rămâne e o ceață, o ceață strălucitoare şi frumoasă. Dar copacii, şi cerul, şi apa – toate au dispărut. De fapt, dispăruseră deja, chiar dinainte de-a le fi avut. Toată lumea e înclinată să uite, chiar în condițiile cele mai favorabile, iar într-un astfel de loc, în care atât de multe lucruri dispar la propriu din lumea fizică, îți dai seama cât se uită în fiecare zi. În final, problema nu e atât că oamenii uită, cât că nu uită mereu acelaşi lucru. Ceea ce încă există în amintirea cuiva poate fi pierdut iremediabil pentru o altă persoană, iar asta creează dificultăți, bariere de netrecut în calea înțelegerii. Cum poți vorbi cu cineva despre avioane, de pildă, dacă el nu ştie ce e un avion? E un proces de ştergere lent, dar inevitabil. Cuvintele tind să dureze puțin mai mult decât lucrurile, dar în cele din urmă şi ele pălesc, împreună cu imaginile pe care le evocau cândva. Dispar categorii întregi de obiecte – ghivecele, de exemplu, portțigaretele sau elasticele – şi o vreme încă mai recunoşti cuvintele, chiar dacă nu-ți aduci aminte ce înseamnă. Apoi însă, încetul cu încetul, cuvintele rămân doar sunete, o colecție aleatorie de glotale şi fricative[3], o furtună de foneme urlând ca un vârtej şi, în final, totul se

[3] Sunet fricativ = consoană sau sunet la a căror pronunțare canalul fonator se strâmtează astfel încât aerul să se poată scurge tot timpul emisiunii; consoană constrictivă sau sunet constrictiv. – Din fr. fricatif.

pierde într-o păsărească de nedesluşit. Cuvântul „ghiveci” ajunge să nu aibă mai mult sens decât cuvântul „splandigo”. Mintea ta îl aude, dar îl înregistrează ca pe ceva de neînţeles, un cuvânt dintr-o limbă pe care nu o ştii. Când tot mai multe asemenea cuvinte străine se strâng în jurul tău, conversaţiile devin destul de obositoare. De fapt, fiecare vorbeşte o limbă personală, şi cum momentele de înţelegere reciprocă sunt din ce în ce mai rare, e tot mai greu să comunici cu ceilalţi.

A trebuit să renunţ la ideea de a mai pleca acasă. Dintre toate lucrurile care mi s-au întâmplat până acum, cred că ăsta a fost cel mai greu de îndurat. Până atunci, mă amăgisem cu gândul că aş fi putut să mă întorc oricând hotărâm. Dar cu zidul dinspre mare care se ridica şi cu atât de mulţi oameni mobilizaţi tocmai ca să împiedice trecerea, s-a ales praful de singurul sentiment liniştitor. Mai întâi murise Isabel iar apoi pierdusem apartamentul. Singura mea consolare fusese gândul spre casă, iar acum, brusc, şi asta îmi fusese luată. Pentru prima dată de când venisem în oraş, mă înghiţise pesimismul.

M-am gândit apoi să atac problema din cu totul altă direcţie. Bastionul Scripcarului se afla la marginea dinspre vest a oraşului şi, teoretic, ca să treci pe-acolo aveai nevoie doar de permis de călătorie. Oriunde e mai bine decât în oraş, mă gândeam, chiar şi în necunoscut, dar după ce am alergat de colo-colo între mai multe agenţii guvernamentale, stând la coadă zile întregi numai ca să mi se spună mereu să-mi duc cererea la alt oficiu, am aflat într-un târziu că preţul permiselor de călătorie crescuse la două sute de gloţi. Nici nu se punea problema să dau o asemenea sumă, întrucât ar fi însemnat să rămân fără partea cea mai frumuşică din veniturile mele dintr-un foc. Auzisem de o organizaţie clandestină care scotea oameni din oraş pentru o zecime din suma asta, dar mulţi erau de părere că era de fapt un vicleşug – o capcană isteaţă, pusă la cale de noua guvernare. La capătul tunelului te aşteptau poliţiştii, se zvonea, iar în momentul în care ieşeai de cealaltă parte erai arestat – şi apoi expediat de urgenţă către unul dintre lagărele de muncă

aflate în zona minieră din sud. N-aveam de unde să ştiu dacă acest zvon era adevărat sau fals, dar parcă nu merita să aflu pe pielea mea. Apoi a venit iarna, care a pus capăt frământărilor. Orice gânduri de plecare aş fi avut, trebuia să aştept până la primăvară – presupunând, evident, că aveam să rezist până atunci. În situația în care eram, nimic nu mi se părea mai nesigur.

A fost cea mai grea iarnă de care îmi aduc aminte – Iarna Cumplită, cum îi spuneau toți – şi chiar şi azi, după ani buni, e încă un eveniment crucial în istoria oraşului, un hotar care desparte o perioadă de următoarea.

Frigul a ținut cinci sau şase luni la rând. Din când în când mai venea câte un dezgheț uşor, dar scurtele puseuri de aer cald nu făceau decât să ne facă viața şi mai grea. O săptămână ningea - nişte furtuni teribile, orbitoare, care înecau oraşul până rămânea numai albeața – iar apoi ieşea soarele, arzând pentru scurtă vreme la fel de intens ca vara. Zăpada se topea, iar pe la amiază străzile erau inundate. Rigolele dădeau pe dinafară de apă care bolborosea, şi oriunde te uitai apa şi lumina scânteiau nebuneşte, de parcă întreaga lume se transformase într-un cristal uriaş, care se dizolva. Apoi, dintr-odată, cerul se întuneca şi se lăsa noaptea, iar temperatura scădea din nou sub zero grade, înghețând apa atât de brusc, încât se năşteau figurine stranii: cocoaşe, vălurele şi spirale, valuri uriaşe, prinse ondulându-se, un fel de frenezie geologică în miniatură. Dimineața, bineînțeles, era aproape imposibil să păşeşti – oameni alunecând unii peste alții, cranii spărgându-se de gheață, trupuri izbindu-se neajutorate de suprafețele tari, lustruite. Apoi ningea din nou şi ciclul se repeta. Aşa am ținut-o luni de zile şi, când în sfârşit s-a terminat, mii şi mii de oameni muriseră. Pentru cei rămaşi pe străzi aproape că nu se punea problema supraviețuirii, dar chiar şi cei bine hrăniți şi care încă aveau un adăpost suferiseră pierderi nenumărate. Clădirile vechi cedaseră sub greutatea zăpezii şi familii întregi erau zdrobite sub dărâmături. Frigul îi scotea pe toți din minți şi, în final, nu era

mare diferență între a sta toată ziua afară sau într-un apartament slab încălzit. Oamenii îşi făceau bucăți mobila şi o ardeau pentru un strop de căldură, iar multe din aceste focuri scăpau de sub control. Aproape în fiecare zi erau distruse clădiri întregi, uneori chiar străzi sau cartiere. Cum izbucnea vreun astfel de incendiu, zeci de vagabonzi se strângeau la locul cu pricina şi nu se clinteau de acolo cât timp ardea clădirea – chefuind la căldura focului, bucurându-se de flăcările care se ridicau spre cer. Şi ultimul copac din oraş fusese tăiat în timpul iernii şi ars pe post de combustibil. Toate animalele domestice dispăruseră; toate păsările fuseseră împuşcate. Criza de alimente devenise atât de drastică, încât construcția zidului dinspre mare fusese suspendată – la doar şase luni după ce începuse – astfel încât toți polițiştii disponibili erau folosiți la supravegherea aprovizionării în piețele orăşeneşti. Chiar şi aşa au avut loc câteva revolte din cauza foametei, care au dus la alți morți, la alte pagube, la alte dezastre. Nimeni nu ştie câți oameni au murit în acea iarnă, dar am auzit estimări care mergeau până la o treime sau un sfert din toată populația.

Nu ştiu cum, dar norocul nu m-a părăsit. La sfârşitul lui noiembrie era să fiu arestată într-una dintre revoltele foamei de pe Bulevardul Ptolemeu. Era o coadă infernală în acea zi, ca de obicei, şi după ce am aşteptat mai bine de două ore în frigul muşcător fără să avansăm vreun pas, trei bărbați, chiar în fața mea, au început să insulte un polițist. Gardianul şi-a scos bastonul şi s-a năpustit drept spre noi, gata să-l repeadă spre oricine i-ar fi stat în cale. Politica este să loveşti mai întâi şi să pui întrebări după, iar eu ştiam că n-aveam nicio şansă să mă apăr. Fără să mă gândesc, am sărit din rând şi am luat-o la goană pe stradă, alergând cât mă țineau puterile. Zăpăcit pentru o clipă, gardianul a făcut câțiva paşi spre mine, dar apoi s-a oprit, vrând evident să nu scape mulțimea din obiectiv. Dacă dispărusem din peisaj, cu atât mai bine, din partea lui. Am continuat să alerg, dar chiar când am ajuns la colț, am auzit mulțimea erupând în nişte strigăte ostile, amenințătoare. M-a

cuprins panica, fiindcă ştiam că în câteva minute toată zona va fi împânzită de un nou contingent de jandarmi. Am alergat mai departe cât m-au ținut picioarele, cotind de pe o stradă pe alta, prea îngrozită ca să mă uit în urmă. La un moment dat, după vreun sfert de oră de goană nebunească, m-am trezit lângă o clădire mare de piatră. Habar n-am dacă eram urmărită sau nu, dar chiar atunci am văzut o uşă deschizându-se la câțiva metri de mine şi m-am repezit să intru. Un bărbat slăbănog, foarte palid şi cu ochelari, stătea în prag, pe punctul de-a ieşi, şi m-a privit îngrozit strecurându-mă pe lângă el. M-am trezit în ceea ce părea a fi un fel de birou – o cameră înghesuită, cu trei sau patru birouri şi un talmeş-balmeş de hârtii şi cărți.

— N-ai voie aici, mi-a spus el iritat. Asta e biblioteca.

— Poa' să fie şi reşedința guvernatorului, am gâfâit eu, aplecându-mă ca să-mi trag sufletul. Acum am intrat şi n-o să mă dea nimeni afară.

— Atunci o să trebuiască să te raportez, mi-a zis el pe un ton îngâmfat, pedant. Nu poți să dai buzna înăuntru în felul ăsta. Aici e biblioteca şi nimeni nu are voie fără permis.

Purtarea lui de mimoză m-a zăpăcit atât de tare, încât n-am ştiut ce să răspund. Eram extenuată, la capătul puterilor, şi în loc să încerc să discut cu el, pur şi simplu m-am repezit şi l-am trântit la pământ cât am putut de tare. M-am purtat caraghios, dar nu m-am putut stăpâni. Ochelarii i-au zburat de pe față când s-a izbit de podea şi pentru o clipă am fost chiar tentată să-i zdrobesc sub talpă.

— Raportează-mă dacă ai chef, i-am spus. Dar nu plec de aici decât dacă vin să mă scoată cu forța.

Apoi, înainte ca el să apuce să se ridice, m-am întors pe călcâie şi am zbughit-o pe uşa de la celălalt capăt al încăperii.

Am intrat într-un hol mare, o cameră largă şi impresionantă, cu tavanul înalt, arcuit, şi cu podele de marmură. Contrastul brusc dintre biroul înghesuit şi spațiul acesta enorm mi-a tăiat respirația. Ecoul paşilor mei mă urmărea şi aproape că îmi auzeam răsuflarea izbindu-se din perete în perete. Grupuri răsfi-

rate se plimbau de colo-colo, discutând în şoaptă, evident absorbite în conversaţii foarte serioase. Câteva capete s-au întors spre mine când am intrat în cameră, dar n-a fost decât un reflex, căci în următorul moment toţi îşi întorseseră feţele la loc. Am trecut pe lângă ei cât am putut de calm şi de discret, uitându-mă fix în podea şi prefăcându-mă că ştiu unde merg. După vreo zece metri, am găsit o scară şi am început să urc.

Era pentru prima oară când mă aflam în Biblioteca Naţională. Un edificiu splendid, cu portrete de guvernatori şi generali pe pereţi, şiruri de coloane italieneşti şi marmură frumos incrustată – una dintre clădirile legendare ale oraşului. Dar la fel cum se întâmpla cu tot ceea ce era în jur, zilele ei de glorie apuseseră. Tavanul de la etajul doi se surpase, coloanele se răsturnaseră şi crăpaseră, cărţi şi hârtii zăceau risipite peste tot. Vedeam în continuare grupuleţe învârtindu-se în jurul meu – mai ales bărbaţi, am observat – dar nimeni nu-mi dădea vreo atenţie. De cealaltă parte a rafturilor cu fişe şi cataloage, am găsit o uşă îmbrăcată în piele verde, care ducea la un şir de scări izolate. Am urmat treptele până la etajul următor, când am ajuns pe un hol lung, cu tavanul scund şi o mulţime de uşi de-o parte şi de alta. Pe hol nu era nimeni, şi cum nu am auzit niciun sunet venind din spatele uşilor, mi-am închipuit că încăperile erau goale. Am încercat să deschid prima uşă din dreapta, dar era încuiată. La fel şi cea de-a doua. Apoi, contrar aşteptărilor mele, a treia uşă s-a deschis. Înăuntru, cinci sau şase oameni stăteau în jurul unei mese de lemn, discutând ceva pe un ton aprins, însufleţit. Camera era goală şi nu avea ferestre, cu urme de vopsea gălbuie pe pereţii scorojiţi şi apa scurgându-se din tavan. Toţi bărbaţii purtau bărbi, haine negre şi pălării pe cap. Când am dat peste ei, am fost atât de surprinsă, încât am lăsat să-mi scape un icnet înainte să reuşesc să închid uşa. Atunci, cel mai bătrân dintre ei s-a întors şi mi-a aruncat un zâmbet atât de frumos, atât de plin de căldură şi de bunătate, încât am ezitat o clipă.

— Putem să te ajutăm cu ceva? m-a întrebat. Avea un accent

puternic („s”-ul nu se auzea, iar „u”-ul era un fel de „iu”), dar nu-mi dădeam seama din ce țară venea. „Piutem ă te ajiutăm chiu cieva?” Apoi l-am privit în ochi şi am simțit o scânteie de familiaritate străbătându-mă.

— Credeam că toți evreii au murit, am şoptit.

— Am mai rămas câțiva, mi-a spus el, zâmbindu-mi din nou. Nu-i aşa uşor să scapi de noi, să ştii.

— Şi eu sunt evreică, am izbucnit dintr-o suflare. Mă cheamă Anna Blume şi am venit de departe. Sunt în oraş de mai bine de un an, îmi caut fratele. Poate-l cunoaşteți. Îl cheamă William. William Blume.

— Nu, draga mea, mi-a spus el, clătinând din cap. Nu-l cunosc pe fratele tău.

I-a privit peste masă pe colegii lui şi le-a pus aceeaşi întrebare, dar niciunul nu ştia cine era William.

— A trecut prea mult timp, am zis. Dacă n-a reuşit cumva să evadeze, sunt sigură că e mort.

— Se prea poate, mi-a spus rabinul cu blândețe. Ştii câți au murit. E mai bine să nu ne aşteptăm la miracole.

— Nu mai cred în Dumnezeu, dacă la el vă gândiți, i-am spus. Am renunțat la toată povestea asta de când eram foarte mică.

— E şi greu să faci altfel, a zis rabinul. Când iei în considerare dovezile, sunt destule temeiuri ca mulți să gândească la fel.

— Doar n-o să-mi spuneți că voi credeți în Dumnezeu! am exclamat.

— Vorbim cu el. Dar dacă ne aude sau nu, asta e altă problemă.

— Prietena mea Isabel credea în Dumnezeu, am continuat. E moartă şi ea. Biblia ei i-am vândut-o pe şapte gloți domnului Gambino, Agentul Renaşterii. Am făcut un lucru oribil, nu-i aşa?

— Nu neapărat. Sunt lucruri mai importante decât cărțile, în definitiv. Mâncarea e înaintea rugăciunilor.

Era ciudat felul cum mă simțeam în prezența acestui om, dar cu cât vorbeam mai mult cu el, cu atât mă copilăream mai abi-

tir. Poate că îmi amintea lucruri de când eram foarte mică, din acele vremuri îndepărtate în care încă mai credeam ce-mi spuneau părinții sau profesorii. Nu ştiu de ce, dar cu el m-am simțit imediat în siguranță şi am ştiut că e de încredere. Aproape fără să-mi dau seama, m-am trezit umblând în buzunarul hainei şi scoțând fotografia lui Samuel Farr.

— Îl mai caut şi pe acest om, i-am spus. Îl cheamă Samuel Farr şi s-ar putea să ştie ce s-a întâmplat cu fratele meu.

I-am dat poza rabinului, dar după ce a studiat-o câteva clipe, el a clătinat din cap şi a spus că nu recunoştea figura. Chiar pe când începeam să-mi pierd orice nădejde, un bărbat de la celălalt capăt al mesei s-a ridicat să vorbească. Era cel mai tânăr dintre ei, cu barba cea mai scurtă şi mai rară.

— Rabbi, a început el timid. Pot să iau cuvântul?

— N-ai de ce să-mi ceri permisiunea, Isaac, a spus rabinul. Poți să spui orice pofteşti.

— Nu e nimic sigur, bineînțeles, dar cred că ştiu cine e omul ăsta, s-a repezit tânărul. Cel puțin, ştiu pe cineva cu acest nume. Poate că nu e cel căutat de tânăra domnişoară, dar ştiu numele.

— Uită-te la poză, atunci, a spus rabinul, împingându-i fotografia peste masă.

Isaac a privit-o, şi expresia de pe fața lui a devenit atât de sobră, de impenetrabilă, încât mi-am pierdut imediat speranța.

— E o asemănare foarte slabă, spuse el în cele din urmă. Dar acum că m-am uitat bine, cred că nu e niciun dubiu că e omul nostru.

Fața palidă, de cărturar, a lui Isaac s-a destins într-un zâmbet.

— Am vorbit cu el în mai multe rânduri, a continuat el. E un om inteligent, dar foarte amar. Ne contrazicem în aproape toate privințele.

Nu-mi venea să-mi cred urechilor. Înainte să pot rosti vreun cuvânt, rabinul a întrebat:

— Unde poate fi găsit acest om, Isaac?

— Domnul Farr e afară[4], a zis Isaac, neputând să reziste jocului de cuvinte.

A chicotit scurt, apoi a adăugat:

— Locuieşte chiar aici, în bibliotecă.

— Adevărat? am întrebat şi eu într-un târziu. Chiar e adevărat?

— Sigur că e. Te pot duce la el chiar acum, dacă vrei.

Isaac a ezitat, apoi s-a întors către rabin:

— Dacă am permisiunea voastră.

Rabinul părea însă puţin îngrijorat.

— Omul ăsta face parte din vreuna dintre academii? a întrebat el.

— După ştiinţa mea, nu, a răspuns Isaac. Cred că e independent. Mi-a spus că a lucrat la un ziar, nu ştiu pe unde.

— Aşa e, le-am spus. E corect. Samuel Farr e jurnalist.

— Şi acum ce face? a întrebat rabinul, ignorând replica mea.

— Scrie o carte. Nu ştiu pe ce subiect, dar am înţeles că e ceva legat de oraş. Am vorbit de câteva ori în holul mare de jos. Pune întrebări foarte pătrunzătoare.

— E simpatizant? a întrebat rabinul.

— E neutru, a spus Isaac, nici pro, nici contra. E un om chinuit, dar absolut cinstit, care nu poartă sâmbetele nimănui.

Rabinul s-a întors spre mine să-mi explice.

— Înţelegi că avem mulţi duşmani, a zis el. Permisul nostru e în pericol, pentru că nu mai avem statut academic, şi trebuie să acţionez cu mare grijă.

Am dat din cap, încercând să mă port ca şi cum aş fi ştiut despre ce era vorba.

— Dar în condiţiile de faţă, a continuat el, nu văd ce rău ar putea face ca Isaac să-ţi arate unde locuieşte omul ăsta.

— Îţi mulţumesc, Rabbi, i-am spus. Îţi sunt foarte recunoscă-

[4] Mister Farr is not far, lb. engleza.

toare.

— Isaac o să te conducă până la uşă, dar nu vreau să pătrundă dincolo de ea. E limpede, Isaac?

Şi şi-a privit învăţăcelul cu o autoritate senină.

— Da, Rabbi, a spus Isaac.

Apoi rabinul s-a ridicat de pe scaun şi mi-a strâns mâna.

— Trebuie să te întorci şi să mă vizitezi într-o zi, Anna, mi-a zis el, părând dintr-odată foarte bătrân şi foarte obosit. Vreau să ştiu cum au ieşit lucrurile, până la urmă.

— O să mă întorc, i-am spus. Promit.

Camera se afla la etajul nouă, la ultimul nivel al clădirii. Isaac a şters-o în momentul în care am ajuns acolo, mormăind o scuză de neînţeles, cum că nu putea să mai rămână, şi dintr-odată m-am trezit din nou singură, stând în bezna din hol cu o lumânare aprinsă în mâna stângă. Una dintre legile supravieţuirii în oraş spune că nu trebuie să baţi niciodată la o uşă dacă nu ştii ce e de cealaltă parte. Ajunsesem până aici numai ca să-mi abat vreo nouă nenorocire asupra capului? Samuel Farr nu era pentru mine decât un nume, simbolul unor dorinţe imposibile şi al unor speranţe absurde. Îl folosisem ca pe un imbold ca să merg mai departe, dar acum, că mă găseam în sfârşit la uşa lui, eram îngrozită. Dacă lumânarea n-ar fi ars atât de repede, poate că nu mi-aş fi făcut niciodată curaj să bat. O voce aspră, neprietenoasă mi-a răspuns din cameră.

— Pleacă, mi-a strigat vocea.

— Îl caut pe Samuel Farr. Eşti Samuel Farr?

— Cine întreabă? s-a interesat vocea.

— Anna Blume, am zis.

— Nu cunosc nicio Anna Blume, s-a auzit răspunsul. Pleacă.

— Sunt sora lui William Blume, am spus. Te caut de un an şi mai bine. Nu poţi să mă goneşti aşa. Dacă nu deschizi uşa, o să ciocănesc până când n-o să mai ai încotro.

Am auzit un scaun scârţâind pe podea, urmat de târşâitul unor paşi apropiindu-se, iar apoi zgomotul unui zăvor tras din broască. Uşa s-a deschis şi dintr-odată lumina m-a învăluit, un

potop nesfârşit de raze care curgea în hol pe o fereastră aflată în cameră. Privirea mea a avut nevoie de câteva clipe ca să se obişnuiască. Când am putut în sfârşit să desluşesc silueta din fața mea, primul lucru pe care l-am văzut a fost pistolul – un pistol negru, micuț, pe care mi-l ațintise spre stomac. Era, cu siguranță, Samuel Farr, dar nu prea mai semăna cu cel din fotografie. Tânărul robust din poză se transformase într-un personaj sfrijit, bărbos, cu cearcăne vineții sub ochi şi o energie nervoasă, nebănuită, care îi emana din trup. Arăta de parcă nu mai dormise de o lună întreagă.

— De unde ştiu că eşti cine spui că eşti? m-a întrebat el.

— Pentru că asta spun. Pentru că ar trebui să fii prost să nu mă crezi.

— Am nevoie de dovezi. Nu te las să intri până nu-mi dovedeşti.

— Trebuie doar să mă asculți vorbind. Am acelaşi accent ca al tău. Suntem din aceeaşi țară, din acelaşi oraş. Probabil că am şi crescut în acelaşi cartier.

— Oricine poate să imite un accent. Străduieşte-te mai tare.

— Ce zici de asta? i-am spus, căutând în buzunarul hainei şi scoțând fotografia.

A studiat-o preț de zece sau douăzeci de secunde fără să spună un cuvânt şi, încet-încet, tot trupul i s-a strâns ca într-un ghem, parcă s-ar fi scufundat în sine. Când m-a privit din nou, am văzut că îşi lăsase pistolul să-i atârne pe şold.

— Doamne Dumnezeule, a spus încet, aproape în şoaptă. De unde ai asta?

— De la Bogat. Mi-a dat-o înainte să plec.

— Ăsta sunt eu, a zis el. Aşa arătam înainte.

— Ştiu.

— Greu de crezut, nu-i aşa?

— Nu chiar. Trebuie să ții cont cât timp ai petrecut pe-aici.

A căzut pe gânduri o vreme. Când m-a privit din nou, a părut să nu mă mai recunoască.

— Cine ai spus că eşti?

A zâmbit încurcat, şi atunci am văzut că îi lipseau trei sau patru dinţi de jos.

— Anna Blume. Sora lui William Blume.

— Blume. Ca fum şi scrum, să-nţeleg.

— Exact. Blume ca drum şi antum. Ai de unde alege.

— Cred că vrei să intri, nu?

— Da. De-asta am venit. Avem multe să ne spunem.

Camera era micuţă, dar nu chiar cât să nu încapă doi oameni. O saltea pe jos, un birou şi un scaun lângă fereastră, o sobă cu lemne, o mulţime de hârtii şi cărţi îngrămădite lângă un perete, nişte haine într-o cutie de carton. Îmi amintea de un dormitor studenţesc – cam ca acela pe care-l aveai la universitate în anul când am venit să te vizitez. Tavanul era jos şi cobora tot mai mult către peretele dinspre fereastră, atât de brusc, încât nu puteai ajunge până în celălalt capăt al camerei fără să te cocoşezi. Fereastra din acel perete era însă extraordinară – un obiect frumos, în formă de evantai, care ocupa aproape întreaga suprafaţă. Era făcută din ochiuri de geam groase, segmentate, despărţite de stinghii subţiri de plumb, care desenau un model la fel de alambicat ca o aripă de fluture. Pe fereastră se vedea oraşul întinzându-se pe kilometri întregi până la Bastionul Scripcarului şi mai departe. Sam mi-a făcut semn să iau loc pe pat, apoi s-a aşezat pe scaunul de la birou şi l-a rotit cu faţa spre mine. S-a scuzat pentru incidentul cu pistolul, dar situaţia era pe muchie de cuţit, mi-a spus el, şi nu putea să rişte. Stătea în bibliotecă de mai mult de un an şi se răspândise zvonul că ţinea ascuns în cameră un seif plin cu bani.

— După cum arată lucrurile pe aici, i-am spus, nu mi-aş fi imaginat niciodată că eşti bogat.

— Nu cheltui banii pentru mine. Ci pentru cartea la care scriu. Plătesc diverşi oameni ca să vină aici şi să discute cu mine. Le dau o sumă anume pentru fiecare interviu, în funcţie de cât durează. Un glot pentru o oră, o jumătate de glot pentru fiecare oră în plus. Am terminat câteva sute până acum, poves-

tire după povestire. Nu-mi vine în minte niciun alt mod de lucru. Povestea e atât de complicată, înțelegi, încât e imposibil să o spună o singură persoană.

Sam fusese trimis în oraş de către Bogat şi nici acum nu ştia ce demon îl posedase când acceptase slujba.

— Toți ştiam că fratelui tău i s-a întâmplat ceva înfiorător, mi-a povestit el. Nu mai aveam nicio veste de la el de mai bine de şase luni, şi eram siguri că oricine l-ar fi urmat, ar fi sfârşit în acelaşi cazan drăcesc. Bogat nu s-a lăsat impresionat, fireşte.

Într-o dimineață, m-a chemat la el în birou şi mi-a spus: *Tinere, asta e şansa ta. Te trimit acolo să-l înlocuieşti pe Blume.*

Instrucțiunile mele erau clare: să scriu rapoarte, să aflu ce se întâmplase cu William, să rămân în viață. Trei zile mai târziu, au dat o petrecere de rămas-bun în cinstea mea, cu şampanie şi trabucuri. Bogat a ținut un toast şi toți au băut în sănătatea mea, mi-au strâns mâna, m-au bătut pe umăr. M-am simțit invitat la propria înmormântare. Dar măcar nu m-aşteptau acasă trei copii şi un acvariu cu peştişori aurii, ca pe Willoughby. Orice s-ar spune despre el, şeful e un om cu intuiție. Niciodată nu i-am purtat pică pentru că m-a ales pe mine. Adevărul e că probabil îmi doream să plec. Altfel, aş fi putut destul de uşor să renunț. Cam aşa a început totul. Mi-am făcut bagajele, mi-am ascuțit creioanele şi mi-am luat rămas-bun. Asta a fost acum mai bine de un an şi jumătate. Se-nțelege că n-am trimis niciun fel de rapoarte şi nici nu l-am găsit pe William. Deocamdată, se pare că am rămas în viață. Dar nu m-aş hazarda să presupun cam cât o să mai dureze.

— Speram să-mi poți spune ceva mai precis despre William, i-am zis. Ori una, ori alta.

Sam a clătinat din cap.

— Nimic nu e limpede aici. Având în vedere ce variante există, lucrul ăsta ar trebui să te bucure.

— N-o să depun armele. Până când n-o să fiu sigură.

— Eşti liberă să alegi. Dar nu cred că e înțelept să te aştepți decât la ce e mai rău.

— Asta mi-a spus şi rabinul.

— Asta ți-ar spune orice om cu judecată.

Sam vorbea agitat şi era autoironic, sărind de la un subiect la altul, încât cu greu îl puteam urmări. Aveam impresia că mă găseam în fața unui om în pragul prăbuşirii – a cuiva care se forțase prea tare şi abia mai putea să se țină pe picioare.

Strânsese peste trei mii de pagini de notițe, mi-a spus el. Dacă lucra în continuare în acelaşi ritm, credea că putea să termine munca preliminară la carte în următoarele cinci sau şase luni. Necazul era că nu prea mai avea bani şi nici noroc. Nu-i mai dădea mâna să facă interviuri, ba chiar ajunsese atât de strâmtorat, încât mânca numai o dată la două zile. Asta înrăutățea lucrurile, desigur. Simțea cum i se scurge vlaga din trup, iar uneori era atât de amețit, încât nu mai vedea cuvintele pe care le punea pe hârtie. Alteori, mi-a spus, adormea cu capul pe birou fără măcar să-şi dea seama.

— O să te omori înainte să termini, i-am zis. Şi pentru ce? Ar trebui să te opreşti din scris şi să ai grijă de tine.

— Nu mă pot opri. Cartea e singurul lucru care mă ține pe linia de plutire. Nu-mi dă voie să mă gândesc la mine însumi şi să mă las târât în propria viață. Dacă aş înceta vreodată să lucrez la ea, aş fi pierdut. Nu cred că aş supraviețui nici măcar o zi.

— Numai că n-o să citească nimeni nenorocita asta de carte, i-am spus furioasă. Nu vezi? Nu contează câte pagini scrii. N-o să vadă nimeni la ce-ai muncit atât.

— Te-nşeli. O să duc manuscrisul cu mine acasă. Cartea o să fie publicată şi toată lumea o să afle ce se întâmplă aici.

— Habar n-ai ce vorbeşti. N-ai auzit de Proiectul Zidului dinspre Mare? Nu mai putem scăpa de aici.

— Ştiu de Zid. Dar nu e decât unul singur. Mai sunt şi alte locuri, crede-mă. În sus pe coastă, spre nord. Şi pe la vest, prin teritoriile abandonate. Când vine vremea, o să fiu pregătit.

— N-o să rezişti atât. Până se sfârşeşte iarna n-o să mai fii în stare de nimic.

— O să apară ceva la orizont. Dacă nu, ei bine... pentru mine oricum nu mai contează.

— Câți bani ți-au rămas?

— Nu ştiu. Undeva între treizeci şi treizeci şi cinci de gloți, cred.

Am rămas paf când am auzit cât de puțini bani mai avea. Oricât de prevăzător ai fi fost, cheltuind numai strictul necesar, treizeci de gloți n-aveau cum să te țină mai mult de trei sau patru săptămâni. Dintr-odată, am înțeles în ce pericol se afla Sam. Se îndrepta cu paşi siguri spre propria moarte şi nici măcar nu-şi dădea seama.

În acel moment, m-am trezit vorbind. Nici eu nu ştiam ce cuvinte aveau să-mi iasă pe gură până când nu le-am auzit, dar atunci era deja prea târziu.

— Am nişte bani, i-am zis. Nu sunt mulți, dar oricum, stau mult mai bine decât tine.

— Bravo ție, mi-a răspuns Sam.

— N-ai înțeles, i-am zis. Când spun că am bani înseamnă că aş fi dispusă să-i împart cu tine.

— Să-i împarți? De ce Dumnezeu ai face aşa ceva?

— Ca să rămânem amândoi în viață, i-am spus. Am nevoie de un loc unde să stau, iar tu ai nevoie de bani. Dacă ne adunăm puterile, am avea o şansă să trecem de iarnă. Dacă nu, o să murim amândoi. Nu cred că ai vreo îndoială în privința asta. O să murim, şi e o prostie să mori când ai de ales.

Cruzimea acestor cuvinte ne-a uluit pe amândoi, aşa că pentru câteva clipe niciunul n-a spus nimic. Totul era cumplit de dezolant, de absurd, dar într-un fel sau altul, spusesem adevărul. În prima clipă am vrut să-mi cer scuze, dar cum cuvintele rămăseseră suspendate undeva între noi, până la urmă am simțit că încep să aibă sens şi m-am trezit ezitând să retractez. Cred că amândoi înțelegeam ce se petrecea, dar ne era la fel de greu să rostim următorul cuvânt. În astfel de situații, oamenii din oraş se omoară între ei. E o nimica toată să ucizi pe cineva pentru o cameră, pentru un pumn de mărunțiş. Poate că tot ce

ne-a împiedicat să ne sărim la beregată a fost, pur şi simplu, faptul că nu eram de pe-aici. Nu eram din oraş. Crescuserăm în altă parte şi asta era, poate, suficient ca să ne facă să credem că ştiam deja ceva unul despre altul. Nu pot să spun sigur. Soarta ne adusese laolaltă într-un fel mai presus de noi, şi asta părea să dea întâlnirii noastre o logică proprie, o forță care nu ținea nici de unul, nici de celălalt. Eu făcusem o propunere fantasmagorică, un salt către o intimitate feroce, iar Sam nu-mi răspunsese niciun cuvânt. Chiar şi felul în care plutea acea tăcere era extraordinar, simțeam eu, şi cu cât dura mai mult, cu atât părea să întărească tot ceea ce spusesem. Când ea a luat sfârşit, lucrurile erau cât se poate de limpezi.

— E mare înghesuială aici, a spus Sam, făcând un semn în jur, spre camera lui prăpădită. Unde vrei să dormim?

— Nu contează, i-am răspuns. Găsim noi o soluție.

— William vorbea uneori despre tine, a zis el, schițând cea mai palidă umbră de zâmbet în colțul gurii. Chiar m-a avertizat în legătură cu tine. Ai grijă cu sora mea, îmi zicea. E o scorpie. Asta eşti, Anna Blume, o scorpie?

— Ştiu ce crezi, i-am zis, dar n-ai de ce să-ți faci griji. N-o să-ți stau în cale. Nu sunt proastă, să ştii. În definitiv, ştiu să scriu şi să citesc. Pot să gândesc. Cartea o să fie gata mult mai repede cu mine prin preajmă.

— Nu-mi fac griji, Anna Blume. Dai buzna aici din frigul de afară, te trânteşti în patul meu şi te oferi să mă faci un om bogat – cum să fiu îngrijorat?

— Acum, nu exagera. Am mai puțin de trei sute de gloți. Nici măcar două sute şapte'ş'cinci.

— Asta spun şi eu – un om bogat.

— Dacă zici.

— Zic. Şi mai zic ceva: am avut amândoi un noroc al dracului de mare că pistolul nu era încărcat.

Aşa am trecut de Iarna cea Cumplită. Locuiam în bibliotecă împreună cu Sam şi, în cele şase luni care au urmat, acea ca-

meră mititică a devenit centrul lumii mele. Nu cred că o să fii şocat să auzi că am sfârşit dormind în acelaşi pat. De piatră să fi fost, şi tot nu puteai să împiedici asta, iar când în sfârşit s-a întâmplat, în cea de-a treia sau a patra noapte, amândoi ne-am simțit prosteşte că aşteptaserăm atât. Începutul a fost o izbucnire a trupurilor, o strânsoare şi o împletire nebunească de mădulare, o explozie de dorință înăbuşită. Senzația de uşurare era imensă şi, câteva zile, ne-am aruncat unul asupra celuilalt până la extenuare. Apoi ritmul s-a potolit în mod firesc şi, încetul cu încetul, în săptămânile care au urmat, chiar ne-am îndrăgostit. Nu vorbesc doar de tandrețe sau de mângâierile unei vieți trăite împreună. Ne-am îndrăgostit profund şi irevocabil, iar la final parcă eram căsătoriți, parcă nu aveam să ne mai despărțim vreodată.

Pentru mine, au fost zilele cele mai frumoase. Nu doar de aici, înțelegi, ci de oriunde – cele mai bune zile din viața mea. E ciudat că am putut fi atât de fericită în acele vremuri îngrozitoare, dar viața împreună cu Sam a schimbat totul.

Afară, lucrurile rămăseseră la fel. Erau aceleaşi lupte, aceleaşi probleme de care te loveai în fiecare zi, dar acum puteam spera, şi am început să cred, că mai devreme sau mai târziu, necazurile noastre aveau să se sfârşească. Sam ştia mai multe despre oraş decât orice om pe care-l cunoscusem. Recita din memorie lista guvernărilor din ultimii zece ani; ştia numele guvernatorilor, al primarilor şi a nenumărați funcționari mărunți; ştia istoria Vameşilor, putea descrie cum fuseseră construite uzinele energetice, putea povesti în detaliu până şi despre cea mai puțin cunoscută sectă. Faptul că ştia atât de multe şi totuşi era încrezător în şansele noastre de a evada – asta m-a convins. Sam nu era omul care să distorsioneze faptele. Era jurnalist, în definitiv, şi se antrenase să privească lumea cu un ochi sceptic. Nu tu gândire pozitivă, nu tu supoziții vagi. Dacă el spunea că ne puteam întoarce acasă, exact asta însemna.

În general, Sam era departe de a fi un om optimist, care lua lucrurile în joacă. Un fel de furie se răscolea în el tot timpul, şi

chiar atunci când dormea părea chinuit, se zbătea în aşternuturi ca şi cum s-ar fi luptat cu cineva în vis. Când m-am mutat, era într-o stare jalnică, prost hrănit, tuşea mereu şi i-a luat mai mult de o lună să-şi revină în limite decente. Între timp, eu făceam aproape toată treaba. Cumpăram de mâncare, goleam recipientele cu reziduuri, găteam şi ţineam camera curată. Mai târziu, când Sam s-a făcut destul de puternic ca să înfrunte iarăşi frigul, a început să se strecoare afară dimineaţa şi să facă el toate treburile, insistând ca eu să stau în pat şi să-mi continui somnul. Avea un talent uriaş să-şi arate bunătatea, Sam al meu – şi mă iubea mult, mai mult decât m-aş fi aşteptat vreodată să mă iubească cineva. Chiar dacă suferinţele lui îl izolau uneori de mine, ele nu veneau decât din ceea ce se petrecea pe dinăuntru. Cartea rămăsese obsesia lui şi se lupta cu ea până rămânea fără vlagă, muncind până dincolo de limita rezistenţei. Când se trezea în faţa întregului material adunat, extrem de eterogen, pe care trebuia să-l organizeze într-un tot coerent, începea dintr-odată să-şi piardă încrederea în propriul proiect. Zicea că e un gunoi, un morman de hârtii inutile, care încercau să spună lucruri ce nu puteau fi spuse, şi apoi cădea într-o depresie care putea la fel de bine să dureze o singură zi sau trei la rând. Dispoziţiile acestea sumbre erau urmate invariabil de perioade de mare tandreţe. Atunci îmi cumpăra tot felul de daruri mărunte – un măr, să zicem, o panglică de păr sau o bucăţică de ciocolată. Probabil că n-ar fi trebuit să cheltuie banii care ne rămâneau, dar mi-era greu să rămân insensibilă în faţa unor asemenea gesturi. Eu eram întotdeauna vocea raţiunii, gospodina zgârcită şi agitată căreia nu-i stătea mintea la prostii, dar când intra Sam cu cine ştie ce lucru extravagant, eram copleşită, rămâneam năucă de bucurie. Nu mă puteam stăpâni. Trebuia să ştiu că mă iubeşte, iar dacă asta însemna că aveam să rămânem fără bani ceva mai repede, eram gata să plătesc preţul.

Făcuserăm amândoi o pasiune pentru ţigări. Tutunul se găseşte greu aici şi e nemaipomenit de scump, dar Sam îşi făcuse

câteva relații pe piața neagră, în timpul documentării pentru carte, şi uneori găsea pachete de douăzeci la prețuri de nimic: un glot sau un glot jumate. Şi vorbesc de țigări adevărate, de modă veche, cu ambalaj de hârtie colorată şi înveliş de celofan. Cele pe care le cumpăra Sam fuseseră furate de pe diverse vase cu ajutoare străine, care ancoraseră înainte în port, iar numele mărcii era de obicei scris în limbi în care nici măcar nu-l puteam pronunța. Le fumam după ce se făcea întuneric, întinşi în pat, privind pe fereastra imensă, în formă de evantai, cerul şi frământările lui, norii alunecând prin dreptul lunii, stelele micuțe, furtunile curgând din tării. Suflam fumul afară şi-l priveam plutind prin ungherele camerei, aruncând pe zidul îndepărtat umbre care se risipeau chiar în momentul în care se alcătuiau. Era o frumoasă efemeritate în toate astea, un sentiment că soarta ne trăgea în urma ei, în colțuri neştiute, uitate. Pe atunci vorbeam des despre casă, convocând toate amintirile pe care le aveam, refăcând chiar şi cele mai mici şi mai detaliate imagini, într-un fel de incantație plină de dorință – arțarii de pe Calea Miro în octombrie, ceasurile cu cifre romane puse în fiecare clasă din şcolile de stat, armătura cu dragoni verzi din restaurantul chinezesc de vizavi de universitate. Încă simțeam gustul acelor lucruri, încă retrăiam miriadele de incidente ale unei lumi pe care amândoi o cunoşteam din copilărie, şi asta ne-a ajutat să rămânem optimişti, cred, ne-a ajutat să ne iluzionăm că într-o bună zi ne-am putea întoarce la ele. Nu ştiu câți oameni locuiau în bibliotecă pe atunci, dar cred că peste o sută, poate chiar mai mulți. Rezidenții erau cu toții cercetători sau scriitori, rămaşi aici de la Mişcarea de Purificare, ivită în tumultul ultimului deceniu. După câte spunea Sam, guvernarea care urmase instituise o politică tolerantă, găzduindu-i pe cărturari în unele dintre clădirile publice ale oraşului – sala de sport a universității, un spital abandonat, Biblioteca Națională. Aranjarea acestor locuințe era în întregime subvenționată (lucru care explica prezența unei sobe de fontă în camera lui Sam şi a chiuvetelor şi toaletelor de la etajul şase, care funcționau în

mod miraculos), iar în cele din urmă programul fusese extins, ca să includă câteva grupări religioase şi jurnalişti străini. Când a venit însă la putere următoarea guvernare, doi ani mai târziu, politica s-a schimbat. Cercetătorii nu au fost evacuați din locuințe, dar nici nu li s-a mai oferit vreun sprijin din partea conducerii. Gradul de uzură crescuse considerabil, întrucât mulți cărturari erau siliți să plece şi să-şi caute de lucru în altă parte. Cei care rămăseseră fuseseră apoi lăsați să se descurce cum puteau, aproape complet ignorați de diversele guvernări care se perindaseră la putere. Un fel de camaraderie prudentă se născuse atunci între diferitele facțiuni din bibliotecă, cel puțin în sensul că mulți erau dispuşi să comunice cu ceilalți şi să schimbe idei. Aşa se explica existența acelor grupuri migratoare pe care le văzusem în hol în prima zi. Colocviile publice – aşa-numitele Ore Peripatetice – se țineau în fiecare zi, timp de două ore, şi toată lumea care locuia în bibliotecă era invitată să participe. Sam îl cunoscuse pe Isaac la una dintre aceste întruniri, dar în general se ținea departe de ele, spunând că nu-i găsea interesanți pe cercetători decât ca fenomen în sine – încă un aspect al vieții din oraş. Mulți dintre ei erau angajați în proiecte oarecum ezoterice: găsirea unor paralele între evenimentele curente şi cele din literatura clasică, analize statistice ale diverselor curente populare, alcătuirea unui nou dicționar şi aşa mai departe. Lui Sam nu-i erau de folos asemenea lucruri, dar încerca să rămână în termeni amiabili cu toată lumea, ştiind cât de ranchiunoşi devin cărturarii când li se pare că sunt luați peste picior. Eu ajunsesem să-i cunosc pe mulți dintre ei pe când îmi făceam treburile zilnice – stând la coadă cu găleata la chiuveta de la etajul şase, făcând schimb de găselnițe culinare cu femeile, ascultând bârfele – dar i-am urmat sfatul lui Sam şi nu m-am apropiat de niciunul, păstrând o distanță binevoitoare, însă rezervată.

În afară de Sam, singura persoană cu care vorbeam era rabinul. În prima lună şi chiar după aceea, îl vizitam ori de câte ori aveam ocazia – când aveam câte-o oră liberă după-amiaza târ-

ziu, de pildă, sau în acele rare momente în care Sam era cufundat în cartea lui şi nu mai erau treburi de făcut. Rabinul era adeseori ocupat cu discipolii lui, iar asta însemna că nu avea întotdeauna timp pentru mine, dar am reuşit să avem nişte conversații plăcute. Ce-mi amintesc cel mai bine e un comentariu pe care l-a făcut la ultima mea vizită. Mi s-a părut atât de surprinzător atunci, încât am continuat să mă gândesc la el până în ziua de azi. Fiecare evreu, mi-a spus el, crede că aparține ultimei generații de evrei. Pentru noi întotdeauna e sfârşitul, întotdeauna suntem în preajma finalului, aşa că de ce neam aştepta acum să fie altfel? Poate că îmi amintesc atât de bine aceste cuvinte pentru că, după ce am încheiat conversația, nu l-am mai văzut niciodată. Următoarea dată când am coborât la etajul trei rabinul dispăruse şi un alt om îi luase locul în cameră – un bărbat slab, cu chelie şi ochelari cu rame de sârmă. Stătea la masă şi scria furios într-un carnet, înconjurat de maldăre de hârtii şi de ceea ce păreau a fi nişte oase şi cranii umane. Când am intrat în cameră, m-a privit cu o expresie iritată, ba chiar ostilă.

— N-ai învățat să bați la uşă? m-a întrebat el.

— Îl caut pe rabin.

— Rabinul a plecat, mi-a spus el nerăbdător, țuguindu-şi buzele şi holbându-se la mine ca la o zevzeacă. Toți evreii au spălat putina de două zile.

— Ce vrei să spui?

— Evreii au spălat putina acum două zile, repetă el cu un oftat scârbit. Janseniştii pleacă mâine, iar iezuiții trebuie să plece luni. N-ai habar de toate astea?

— N-am nici cea mai vagă idee despre ce vorbeşti.

— Noile legi. Grupările religioase şi-au pierdut statutul academic. Nu-mi vine să cred cât eşti de ignorantă.

— Nu trebuie să fii nepoliticos. Cine eşti tu să...?

— Mă numesc Dujardin, mi-a spus el. Henri Dujardin. Sunt etnograf.

— Şi acum camera asta e a ta?

— Exact. Camera e a mea.
— Dar jurnaliştii străini? Şi statutul lor s-a schimbat?
— N-am idee. Nu e treaba mea.
— Să-nțeleg că treaba ta sunt oasele şi craniile astea?
— Exact. Sunt în plin proces de analiză.
— Cui au aparținut?
— Unor cadavre anonime. Oameni care au murit de frig.
— Ştii unde e acum rabinul?
— În drum spre pământul făgăduinței, fără îndoială, a spus el sarcastic. Acum du-te, te rog. Mi-ai mâncat destul timp. Am treburi importante de făcut şi nu-mi place să fiu întrerupt. Mulțumesc. Şi nu uita să închizi uşa când ieşi.

În cele din urmă, Sam şi cu mine n-am mai apucat consecințele acestor legi. Eşecul Proiectului Zidului Dinspre Mare slăbise deja guvernarea, aşa că până să se ajungă la chestiunea jurnaliştilor străini, un nou regim a venit la putere. Evacuarea grupărilor religioase nu fusese decât o absurdă şi disperată demonstrație de forță, un atac arbitrar asupra celor care nu erau capabili să se apere. Gratuitatea necruțătoare a acestui gest m-a împietrit şi a făcut ca dispariția rabinului să mi se pară şi mai greu de îndurat. Vezi cum merg lucrurile în țara asta. Totul dispare, oamenii la fel de uşor ca obiectele, viii la fel ca morții. Am jelit pierderea prietenului meu, m-am simțit parcă pulverizată sub greutatea ei. Nu mai aveam nici măcar certitudinea morții care să mă consoleze – numai un fel de vid, un gol vorace.

După întâmplarea asta, cartea lui Sam a devenit cel mai important lucru din viața mea. Atât timp cât continuam să lucrăm la ea, îmi dădeam seama, ideea unui posibil viitor continua să existe pentru noi. Sam încercase să-mi explice asta în prima zi, dar acum înțelegeam singură. Făceam tot ce era nevoie – ordonam pagini, redactam interviuri, treceam versiunea finală pe curat, făceam copii noi, de mână, ale manuscrisului. Ne-ar fi fost mai uşor cu o maşină de scris, bineînțeles, dar Sam îşi vânduse maşina portabilă cu câteva luni în urmă şi nu ne pu-

team permite să cumpărăm alta. Şi aşa, era destul de greu să ținem o rezervă suficientă de creioane şi stilouri. Crizele de iarnă urcaseră prețurile la sume record şi, dacă n-ar fi fost cele şase creioane ale mele – ca şi cele două tuşuri pe care le găsisem întâmplător pe stradă – probabil că am fi rămas fără materiale. Hârtie aveam din belşug (Sam făcuse un stoc de douăsprezece stive în ziua în care se mutase aici), dar lumânările erau o altă problemă care ne primejduia munca. Ca să facem economie, aveam nevoie de lumina zilei, dar eram taman în mijlocul iernii, iar soarele îşi trasa arcul plăpând pe cer în doar câteva ore scurte, aşa că dacă nu voiam să ne lungim cu cartea o eternitate, trebuia să facem unele sacrificii, încercam să reducem fumatul la patru sau cinci țigări pe noapte, iar la final Sam îşi lăsase din nou barbă. Lamele de ras erau un oarecare lux, de fapt, şi s-a ajuns la o alegere între obraji catifelați pentru el sau picioare catifelate pentru mine. Picioarele au câştigat în unanimitate.

Zi sau noapte, oricând era de umblat prin arhive, aveai nevoie de lumânări. Cărțile se aflau chiar în mijlocul bibliotecii, în partea centrală a clădirii şi, prin urmare, nu existau ferestre în niciunul dintre pereți. Cum curentul electric fusese tăiat cu mult timp în urmă, n-aveai decât să-ți luminezi singur drumul. Cândva, se spunea, că în Biblioteca Națională fuseseră mai mult de un milion de volume. Numărul lor fusese mult redus până la venirea mea, dar încă rămăseseră câteva sute de mii, o uluitoare avalanşă de tipărituri. Unele cărți încă stăteau drepte în rafturi, altele erau împrăştiate vraişte pe podea, iar altele erau stivuite în grămezi dezordonate. Exista un regulament foarte strict împotriva scoaterii cărților din clădire; cu toate astea, multe fuseseră furate şi vândute pe piața neagră. Oricum, nu se mai ştia dacă biblioteca încă era, într-adevăr, bibliotecă. Sistemul de clasificare fusese profund afectat şi, cu atât de multe cărți aruncate într-un haos de nedescris, era practic imposibil să găseşti volumul de care aveai nevoie. Dacă stai să te gândeşti că erau şapte etaje de stive, a spune că o carte nu era

la locul ei însemna la fel de bine că ea încetase să existe. Chiar dacă era încă prezentă fizic în clădire, puteai fi sigur că nimeni n-avea s-o mai găsească vreodată. Dădusem peste câteva vechi registre municipale pentru Sam, dar majoritatea excursiilor mele în acel loc aveau doar scopul de a lua cărți la întâmplare. Nu-mi plăcea să stau prea mult acolo, jos, nu ştiai niciodată peste ce puteai da, şi mai trebuia să şi miros toată umezeala şi mucegaiul de ani de zile. Îmi îndesam sub braț cât de multe cărți puteam şi mă repezeam înapoi în camera noastră de la etaj. Cu cărțile ne şi încălzeam iarna. În lipsa vreunui alt combustibil, le ardeam în soba de fontă, ca să ne fie mai cald. Ştiu că pare un lucru îngrozitor, dar chiar nu aveam de ales. Fie făceam asta, fie muream înghețați. Sesizez ironia, desigur – să petrecem toate lunile alea lucrând la o carte şi în acelaşi timp să topim sute de alte cărți ca să ne încălzim. Lucrul curios este că n-am simțit nicio clipă vreun regret. Ca să fiu sinceră, cred chiar că îmi plăcea să le arunc în flăcări. Poate că gestul acesta elibera o furie secretă dinăuntrul meu; poate că era pur şi simplu o recunoaştere a faptului că nu mai conta ce se întâmpla cu cărțile. Lumea căreia îi aparținuseră se sfârşise, şi măcar acum erau folosite cu un scop. Oricum, cele mai multe nici nu meritau deschise – romane de duzină, colecții de discursuri politice, manuale vechi. Ori de câte ori găseam câte una care mi se părea acceptabilă, o păstram şi o citeam. Uneori, când Sam era prea obosit, îi citeam lui înainte să adoarmă, îmi amintesc că aşa am trecut prin nişte fragmente din Herodot, iar într-o noapte i-am citit cărticica aceea ciudată a lui Cyrano de Bergerac, despre călătoriile lui pe lună şi spre soare. Dar, în final, toate ajungeau în sobă, toate se făceau scrum.

Uitându-mă acum în urmă, încă mai cred că lucrurile ar fi putut să iasă bine pentru mine şi Sam. Am fi putut termina cartea şi, mai devreme sau mai târziu, am fi putut găsi o cale să ne întoarcem acasă. Dacă n-aş fi făcut o boacănă prostească, tocmai când iarna era pe sfârşite, acum aş fi putut să stau cu tine şi să-ți spun toată povestea asta prin viu grai. Faptul că

a fost o greşeală nevinovată n-o face mai puţin dureroasă. Trebuia să am mai multă minte, şi pentru că m-am purtat impulsiv şi am avut încredere în cine nu trebuia, mi-am distrus întreaga viaţă. Nu vreau să sune melodramatic. Am stricat totul cu prostia mea şi nu mă pot învinui decât pe mine însămi.

Iată cum a fost. La puţin timp după trecerea în noul an, am descoperit că sunt însărcinată. Fără să ştiu cum ar primi Sam o asemenea veste, am ţinut totul secret o vreme, până când într-o zi am avut o criză matinală mai rea decât de obicei – cu transpiraţii reci şi vomă pe podea – şi a trebuit să-i spun adevărul. Incredibil, dar Sam a fost fericit să audă, poate chiar mai fericit decât mine. Nu pot să spun că eu nu-mi doream bebeluşul, înţelegi, dar nu-mi puteam înfrânge frica, uneori simţeam că mă părăseşte curajul, iar gândul de a avea un copil în asemenea condiţii mi se părea nebunesc. Pe cât eram eu de îngrijorată însă, pe atât era Sam de entuziasmat. Gândul că avea să fie tată îl revigorase şi, încet-încet, mi-a spulberat îndoielile, m-a convins să privesc sarcina ca pe un semn bun. Copilul însemna că fuseserăm cruţaţi, îmi spunea. Răsturnaserăm sorţii, şi de acum înainte totul avea sa fie altfel. Aducând un copil pe lume, făceam posibil începutul unei noi lumi. Nu-l mai auzisem niciodată pe Sam vorbind aşa. Sentimente curajoase, idealiste – aproape că mă şoca să aud asemenea lucruri de la el. Şi îmi plăcea să-l ascult. Îmi plăcea atât de mult, încât începusem chiar să-l cred.

Mai mult decât orice, nu voiam să-l dezamăgesc. În afara câtorva dimineţi mai grele în primele săptămâni, mă simţeam bine şi încercam să-mi fac partea mea de treabă, ca înainte. Pe la jumătatea lui martie, iarna dădea semne că îşi mai pierduse colţii: furtunile erau ceva mai rare, perioadele de dezgheţ ţineau ceva mai mult, temperatura parcă nu mai cobora chiar atât de mult noaptea. Nu spun că se încălzise, dar apăruseră câteva slabe indicii că lucrurile într-acolo se îndreptau, o senzaţie, oricât de palidă, că răul cel mare trecuse. Aşa a fost să fie; cam pe

vremea de care spun, pantofii pe care îi purtam s-au scâlciat de tot – aceiaşi pe care Isabel mi-i dăruise cu atâta vreme în urmă. Nici nu puteam să-mi amintesc câţi kilometri străbătusem cu ei. Mă însoţeau de mai mult de un an, absorbiseră fiecare pas pe care-l făcusem, mă urmaseră în fiecare colţ al oraşului, iar acum erau cu totul distruşi: tălpile erau mâncate, carâmbii se scâlciaseră şi chiar dacă făcusem tot posibilul să astup găurile cu fâşii de ziar, străzile inundate le veniseră de hac, aşa că, inevitabil, de câte ori ieşeam afară, ajungeam cu picioarele ude leoarcă.

Asta s-a întâmplat de prea multe ori, presupun, pentru că într-o bună zi, la începutul lui aprilie, m-am îmbolnăvit. Era o răceală în toată regula, cu dureri şi frisoane, roşu în gât, strănuturi, tot tacâmul. Pentru că Sam era atât de implicat în povestea cu sarcina, răceala asta l-a alarmat până la graniţa cu isteria. A lăsat totul ca să mă îngrijească şi se învârtea în jurul patului ca o infirmieră înnebunită, aruncând banii pe tot felul de lucruri extravagante, ca ceaiul sau supele la conservă. M-am făcut bine în trei-patru zile, dar după aceea Sam a decretat legea: *Până când nu găseam o nouă pereche de încălţări pentru mine*, mi-a spus, *nu voia să mai pun piciorul afară*. Avea să facă el toate cumpărăturile şi comisioanele. I-am spus că mi se părea ridicol, dar s-a ţinut pe poziţie şi nu l-am putut convinge să se răzgândească.

— Dacă sunt însărcinată nu înseamnă că trebuie să fiu tratată ca o invalidă, i-am spus.

— Nu e vorba de tine, mi-a răspuns Sam, ci de pantofi. De fiecare dată când ieşi, o să te uzi la picioare. Următoarea răceală s-ar putea să nu-ţi mai treacă aşa uşor şi ce s-ar întâmpla cu noi dacă te-ai îmbolnăvi într-adevăr grav?

— Dacă eşti aşa de îngrijorat, de ce nu-mi dai pantofii tăi, ca să-i port când ies?

— Îţi sunt mari. I-ai târşâi după tine ca un copil şi, mai devreme sau mai târziu, te-ai împiedica. Şi ce s-ar întâmpla? În momentul în care ai fi la pământ, cineva ţi i-ar smulge din pi-

cioare.

— Ce să fac dacă am picioare mici? Aşa m-am născut.

— Ai picioare frumoase, Anna. Cele mai mici şi delicate degețele-păpuşele care există. Venerez aceste tălpi. Sărut pământul pe care calcă. De-aia trebuie să le protejăm. Trebuie să fim siguri că nu li se întâmplă niciun rău.

Săptămânile care au urmat au fost grele pentru mine. Îl priveam pe Sam irosindu-şi timpul cu lucruri pe care eu aş fi putut să le rezolv cu uşurință, iar cartea nu făcea aproape niciun progres. Mă scotea din sărite gândul că o nenorocită de pereche de încălțări ne putea face atâtea necazuri. Bebeluşul tocmai începuse să se arate pe atunci şi mă simțeam ca o vacă inutilă, ca o prințesă amorțită, care stătea toată ziua închisă în casă, în timp ce domnul şi stăpânul ei trudea în bătălie. Dacă aş fi făcut rost de o pereche de pantofi, îmi spuneam, atunci viața s-ar fi pus din nou în mişcare. Am început să întreb prin jur, să mă interesez în timp ce stăteam la coadă la chiuvetă, ba chiar să cobor la Orele Peripatetice de câteva ori, pe hol, ca să văd dacă nu-mi putea da cineva vreo pistă. N-am aflat nimic, dar într-o zi m-am întâlnit întâmplător cu Dujardin pe holul de la etajul şase, iar el s-a lansat imediat într-o conversație aprinsă, flecărind vrute şi nevrute, de parcă am fi fost prieteni de când lumea. Mă ținusem departe de Dujardin de la prima noastră întâlnire, din camera rabinului, şi amabilitatea lui bruscă mi s-a părut ciudată. Dujardin era pedant şi viclean ca o nevăstuică, iar toate lunile astea mă evitase la fel de grijuliu cum îl evitasem şi eu. Acum era tot numai zâmbete şi grijă plină de compasiune.

— Am auzit că ai mare nevoie de o pereche de încălțări, mi-a spus el. Dacă e adevărat, cred că aş putea să te ajut.

Ar fi trebuit să-mi dau seama pe loc că era ceva putred la mijloc, dar la auzul cuvântului „încălțări” mi-am pierdut mințile. Eram disperată să fac rost de ele, înțelegi, atât de disperată, că nu mi-a mai trecut prin minte să-i cântăresc motivele.

— Uite cum stă treaba, a trăncănit el în continuare. Am un văr care are legături cu, hmmm, cum să-ți spun, cu afacerile de

vânzare-cumpărarare. Obiecte de uz casnic, înțelegi, consumabile, lucruri de felul ăsta. Uneori mai dă şi peste încălțări – uite, cele pe care le port acum, de pildă – şi nu cred că aş greşi prea tare să presupun că are şi altele în stoc în clipa asta. Cum întâmplător diseară o să-i fac o vizită, nu m-ar deranja deloc, absolut deloc, să fac nişte cercetări în numele tău. Trebuie să-ți ştiu măsura, desigur – hmmm, nu prea mare, aş zice – şi cam cât eşti dispusă să cheltuieşti. Dar astea sunt detalii, simple detalii. Dacă putem să stabilim o întâlnire pentru mâine, s-ar putea să am ceva informații pentru tine atunci. Toată lumea are nevoie de pantofi, în definitiv, şi după cum arată cei cu care eşti încălțată acum, înțeleg de ce-ai început să te agiți. Nişte gioarse. N-ai ce să faci cu ei pe vremea de afară.

I-am dat măsura, şi i-am spus câți bani aveam, iar apoi am stabilit o întâlnire în după-amiaza următoare. Oricât era de unsuros, nu puteam scăpa de impresia că nu voia decât să mă ajute. Probabil că avea partea lui în afacerea pe care o pusese la cale pentru văr, dar nu vedeam nimic rău în asta. Toți trebuie să facem bani cumva, şi dacă avea câțiva aşi în mânecă, bravo lui. Am reuşit să nu-i pomenesc nimic lui Sam despre această întâlnire tot restul zilei. Nu era deloc sigur că vărul lui Dujardin ar fi avut ceva pentru mine, dar dacă afacerea dădea roade, voiam să fie o surpriză. Mă străduiam din greu să nu-mi fac iluzii. Fondurile noastre scăzuseră până la mai puțin de o sută de gloți, aşa că suma pe care i-o spusesem lui Dujardin era absurd de mică – doar unsprezece sau doisprezece gloți, cred, poate chiar zece. Pe de altă parte, nu se arătase surprins când îmi auzise oferta, iar ăsta mi s-a părut un semn încurajator. Era oricum de ajuns ca să nu-mi pierd speranța, iar următoarele douăzeci şi patru de ore le-am petrecut într-o nerăbdare febrilă.

Ne-am întâlnit în colțul de nord-vest al holului principal, la două, în ziua următoare. Dujardin a apărut cu o pungă de hârtie maro şi de cum l-am văzut, am ştiut că totul mersese bine.

— Cred că avem noroc, mi-a zis el, apucându-mă conspirativ

de braţ şi conducându-mă în spatele unei coloane de marmură, unde eram feriți de privirile celorlalți. Vărul meu are o pereche pe măsura ta şi e dispus s-o vândă pe treisprezece gloți. Nu l-am putut convinge să mai coboare prețul şi-mi pare rău, asta e tot ce-am obținut. Ținând cont de calitatea mărfii, tot e un chilipir.

Întorcându-se spre perete, cu spatele la mine, Dujardin a scos cu grijă un pantof din pungă. Era un pantof stâng, comod, din piele maro. Materialul părea original, iar talpa era făcută dintr-un cauciuc tare, rezistent, care îi dădea un aer confortabil – perfect ca să baţi străzile oraşului. Mai mult chiar, pantoful se găsea într-o stare aproape impecabilă.

— Încearcă-l, a spus Dujardin. Să vedem dacă ți se potriveşte.

Se potrivea. Cum stăteam acolo, pipăind cu degetele interiorul fin al pantofului, m-am simțit mai fericită decât fusesem multă vreme.

— Mi-ai salvat viața, i-am spus. Pentru treisprezece gloți, încheiem afacerea. Dă-mi şi celălalt pantof şi îți plătesc chiar acum.

Dar Dujardin a părut să ezite, iar apoi, cu o privire ruşinată, mi-a arătat că punga era goală.

— Ce-i asta, o glumă? l-am întrebat. Unde e celălalt pantof?

— Nu-l am la mine, mi-a răspuns el.

— A, e vreo nenorocită de şmecherie, nu-i aşa? Îmi fluturi pe la nas un pantof în perfectă stare, mă convingi să-ți dau banii pe amândoi în avans, iar apoi mă trezesc cu o gioarsă amărâtă pentru celălalt picior. Nu-i aşa? Ei bine, îmi pare rău, dar n-am de gând să cad în capcana asta. De la mine nu vezi un glot până nu văd şi celălalt pantof.

— Nu, domnişoară Blume, nu înțelegi. Nu e deloc aşa. Celălalt pantof e într-o stare la fel de bună ca primul, şi nimeni nu-ți cere banii în avans. Mi-e teamă că e pur şi simplu stilul în care face afaceri vărul meu. A insistat să te duci la el la birou în persoană, ca să faceți tranzacția. Am încercat să-l fac să se răzgândească, dar n-a vrut să mă asculte. La un preț aşa de mic,

mi-a zis, nu mai e loc de intermediari.

— Vrei să spui că vărul tău nu are încredere în tine nici pentru treisprezece gloți?

— Mă pune într-o postură ingrată, recunosc. Dar vărul meu e un om inflexibil. N-are încredere în nimeni când vine vorba de afaceri. Îți dai seama cum m-am simțit când am auzit. Mi-a pus integritatea la îndoială, iar asta e greu de înghițit, te asigur.

— Şi dacă tot nu-ți iese nimic din toată povestea, de ce te-ai mai obosit să te-ntâlneşti cu mine?

— Îți promisesem ceva, domnişoară Blume, şi n-am vrut sămi calc cuvântul. Asta ar fi dovedit că vărul meu avea dreptate. Şi am şi eu demnitatea mea, înțelegi, mândria mea.

Recitalul lui Dujardin era impresionant. Nu avea nicio scăpare, nici cea mai mică fisură care să sugereze că în fața mea se afla altceva decât un biet om rănit în sentimentele lui cele mai bune. Mi-am zis: vrea să-i intre în grații vărului, aşa că e dispus să-mi facă favoarea asta. Pentru el e un test, şi dacă-l trece cu bine, vărul lui o să-l lase să se apuce de afaceri pe cont propriu. Înțelegi, încercam să fiu deşteaptă. Credeam că sunt cu un pas înaintea lui Dujardin şi din cauza asta am uitat să fiu prevăzătoare şi să mă tem.

Era o după-amiază strălucitoare. Lumina scapăra şi vântul aproape că ne purta pe brațe. Parcă mă ridicasem dintr-o boală lungă – simțeam din nou lumina, picioarele mişcându-se sub mine, în aerul curat. Mergeam într-un ritm vioi, ferind din cale tot felul de obstacole, ocolind sprinteni grămezile de gunoaie lăsate în urma iernii, şi abia dacă am schimbat vreun cuvânt tot drumul. Primăvara era aproape de-acum, totuşi în umbrele aruncate de clădiri pe asfalt încă găseai petice de zăpadă şi gheață, iar pe străzi, unde soarele bătea cel mai tare, râuri învolburate măturau pietrele şi rupeau bucăți din pavaj. Încălțările mele deveniseră în zece minute o jalnică amintire, vraişte şi pe dinafară, şi pe dinăuntru: şosetele îmi erau ude leoarcă, iar degetele umede şi alunecoase de la apa rece care se scursese înăuntru. Poate că e ciudat să pomenesc acum asemenea deta-

lii, dar ele mi-au rămas cel mai viu în minte din acea zi – fericirea călătoriei, viul şi aproape îmbătătorul sentiment al mişcării. După aceea, când am ajuns în locul spre care ne îndreptam, lucrurile s-au întâmplat prea repede ca să-mi mai aduc aminte. Nici acum nu le văd altfel decât în mănunchiuri scurte, întâmplătoare – imagini izolate, desprinse de orice context, izbucniri de lumini şi umbre. Clădirea, spre exemplu, nu mi-a lăsat nicio impresie. Îmi amintesc că era la marginea districtului de magazii din a Opta Zonă de Recensământ, nu departe de locul în care Ferdinand avusese cândva atelierul de pictat panouri – asta pentru că Isabel îmi arătase odată strada, în trecere, şi aveam impresia că eram pe un teren cunoscut. Poate că şi eu eram prea captivată de suprafaţa lucrurilor, prea pierdută în gândurile mele ca să-mi mai treacă prin cap şi altceva în afară de cât de fericit avea să fie Sam la întoarcere. Prin urmare, faţada clădirii e o pată neagră în mintea mea. La fel şi momentul în care am intrat, pe uşa din faţă, şi am urcat mai multe etaje pe scări. E ca şi cum aceste lucruri nu s-ar fi întâmplat niciodată, cu toate că ştiu sigur că aşa a fost. Prima imagine care se întoarce cu oarecare claritate este chipul vărului lui Dujardin. Nu atât faţa, poate, cât faptul că purta aceiaşi ochelari cu rame de sârmă ca Dujardin, iar întrebarea care mi-a trecut prin minte – fulgerător, într-o fracţiune de secundă – a fost dacă-i cumpăraseră de la aceeaşi persoană. Nu cred că am rămas cu privirea aţintită pe acel chip mai mult de câteva clipe, pentru că exact în acel moment, pe când el venea spre mine să-mi strângă mâna, în spatele lui s-a deschis o uşă – accidental, pare-se, pentru că scârţâitul balamalelor i-a schimbat expresia de cordialitate într-una de îngrijorare bruscă, teribilă, şi imediat s-a întors s-o închidă, fără să-mi mai strângă mâna – iar atunci am înţeles că fusesem atrasă într-o capcană, că vizita mea în acel loc nu avea nimic de-a face cu încălţările, cu banii sau cu afacerile de orice fel. Pentru că exact în acel moment, în intervalul de câteva clipe care s-a scurs înainte ca el să închidă uşa la loc, am văzut limpede ce se întâmpla în cealaltă cameră şi am înţeles imediat:

trei sau patru trupuri omeneşti atârnau, în pielea goală, din nişte cârlige de carne, iar un bărbat cu o toporişcă stătea aplecat peste o masă şi ciopârţea membrele unui alt cadavru. Zvonurile că apăruseră măcelării umane circulaseră şi prin bibliotecă, dar nu le dădusem crezare. Acum, pentru că uşa din spatele vărului lui Dujardin se crăpase întâmplător, am văzut fulgerător soarta pe care aceşti oameni mi-o pregătiseră şi mie. Cred că atunci am început să ţip. Uneori mă aud şi acum urlând la nesfârşit cuvântul „ucigaşi”. Dar n-a durat, probabil, prea mult. E imposibil să-mi reconstruiesc gândurile din acea clipă, imposibil să ştiu dacă îmi trecea ceva prin minte. Am văzut o fereastră în stânga mea şi m-am repezit spre ea. Îmi amintesc că i-am văzut pe Dujardin şi pe vărul lui plonjând după mine, dar am scăpat printre braţele lor întinse şi, cu toată viteza, m-am aruncat în gol. Îmi amintesc zgomotul de sticlă spartă şi aerul care m-a izbit în faţă. Probabil că a fost o cădere lungă. Suficient de lungă cât să-mi dau seama că mă prăbuşeam, oricum. Suficient de lungă cât să ştiu că, odată ce atingeam pământul, eram moartă.

Încetul cu încetul, încerc să-ţi spun ce s-a întâmplat. N-am ce face dacă în memoria mea există şi pete negre. Unele evenimente refuză să iasă la suprafaţă şi, oricât de tare m-aş zbate, n-am putere să le dezgrop. Probabil că mi-am pierdut cunoştinţa în clipa când m-am lovit de pământ, dar nu am nici memoria durerii, nici pe aceea a locului unde am căzut. De fapt, singurul lucru de care sunt sigură este că n-am murit. Şi asta nu încetează să mă uimească. La mai bine de doi ani de la saltul meu în gol, tot nu înţeleg cum am făcut să rămân în viaţă.

Am gemut când m-au ridicat, mi s-a zis, iar apoi am rămas inertă, abia respirând, abia scoţând vreun sunet. A trecut ceva timp. Niciodată nu mi-au spus cât, dar cred că a fost mai mult de o zi, poate chiar trei sau patru. Când în sfârşit am deschis ochii, mi s-a povestit, n-a fost o revenire, cât o reînviere, o ab-

solută întoarcere din neant. Îmi amintesc că am văzut tavanul deasupra mea şi m-am întrebat cum ajunsesem înăuntru, dar în secunda următoare am simțit cuțite de durere – în cap, pe toată partea dreaptă, în abdomen – atât de ascuțite, că am icnit uşor. Eram culcată într-un pat, un pat adevărat, cu cearşafuri şi perne, dar nu puteam decât să zac, scâncind în timp ce durerea călătorea prin trupul meu. O femeie a apărut deodată în câmpul vederii mele, privindu-mă cu o figură zâmbitoare. Avea cam treizeci şi opt, patruzeci de ani, părul negru şi ondulat, şi ochii mari, verzi. În ciuda stării mele din acele clipe, îmi puteam da seama că era frumoasă – poate cea mai frumoasă femeie pe care o văzusem de când trăiam în oraş.

— Cred că te doare foarte rău, mi-a spus ea.

— Nu-i nevoie să zâmbeşti, i-am răspuns. Nu sunt într-o dispoziție prea zâmbitoare.

Dumnezeu ştie de unde găsisem atâta tact, dar durerea era atât de afurisită, încât am rostit primele cuvinte care mi-au venit în minte. Totuşi, femeia n-a părut ofensată şi a continuat să zâmbească în acelaşi fel liniştitor.

— Mă bucur că te găsesc în viață, mi-a zis ea.

— Vrei să spui că n-am murit? Asta chiar că n-o mai cred, până nu văd cu ochii mei.

— Ai o mână ruptă, câteva coaste fracturate şi un cucui zdravăn. Deocamdată însă s-ar părea că eşti în viață. Limba asta ascuțită e o dovadă destul de limpede, zic eu.

— Şi tu cine mai eşti? am întrebat-o, cu aceeaşi obrăznicie.Îngerul milei?

— Eu sunt Victoria Woburn. Iar asta e Casa Woburn. Aici le dăm ajutor oamenilor.

— Femeile frumoase n-au voie să fie doctori. E împotriva regulamentului.

— Nu sunt doctoriță. Tatăl meu a fost, dar acum e mort. El a fondat Casa Woburn.

— Am auzit odată pe cineva vorbind despre locul ăsta. Am crezut că fabulează.

— Se mai întâmplă. E greu să ştii ce să crezi şi ce nu.

— Tu m-ai adus aici?

— Nu, domnul Frick te-a adus. Domnul Frick şi nepotul lui, Willie. Ei ies cu maşina în fiecare miercuri şi fac turele. Nu toți oamenii care au nevoie de ajutor pot ajunge aici singuri, înțelegi, aşa că ieşim noi să-i căutăm. Încercăm să mai aducem în felul ăsta pe câte cineva nou, măcar în fiecare săptămână.

— Adică m-au găsit întâmplător?

— Treceau pe-acolo când, la un moment dat, te-ai prăbuşit pe asfalt.

— N-am încercat să mă sinucid, i-am spus, ca să înlătur orice bănuială. Să nu intri la idei.

— Săritorii nu plonjează de la ferestre. Şi când o fac, au grijă să le deschidă mai întâi.

— Nu m-aş sinucide niciodată, i-am spus impetuos, ca s-o conving, dar chiar pe când rosteam aceste cuvinte, o bănuială neagră a început să-mi încolțească pe dinăuntru. Nu m-aş sinucide niciodată, am repetat. O să am un copil, înțelegi, şi de ce ar vrea o femeie însărcinată să se sinucidă? Numai o nebună ar face aşa ceva.

După cum s-a schimbat expresia chipului ei, am ştiut pe loc ce se întâmplase. Am ştiut fără să mi se spună un cuvânt. Copilul nu mai era în trupul meu. Nu supraviețuise căderii şi acum era mort. Nu pot să-ți spun cât de pustiu a devenit totul în acel moment. M-a năpădit o jale cumplită, animalică, fără imagini, fără gânduri, în care nu vedeam şi nu gândeam nimic. Probabil că am început să plâng înainte ca ea să apuce să mai scoată vreun cuvânt.

— E un miracol şi că ai rămas însărcinată, mi-a spus, mângâindu-mi obrazul cu mâna. Aici nu se mai nasc copii. Ştii asta la fel de bine ca mine. Nu s-a mai întâmplat de ani de zile.

— Nu-mi pasă, i-am răspuns furioasă, încercând să vorbesc printre suspine. Te înşeli. Bebeluşul meu urma să trăiască. Sunt sigură că bebeluşul meu urma să trăiască.

De câte ori îmi tresaltă pieptul, coastele îmi erau pârjolite de

durere. Am încercat să-mi înăbuş suspinele, dar ele au devenit şi mai profunde. Tremuram de la efortul de a rămâne nemişcată, care însă a dezlănţuit un şir de spasme de neîndurat. Victoria a încercat să mă liniştească, dar n-aveam nevoie de strădaniile ei. N-aveam nevoie de strădaniile nimănui.

— Te rog, pleacă, i-am spus în cele din urmă. Nu vreau pe nimeni aici, acum. Ai fost foarte bună cu mine, dar vreau să rămân singură.

A durat mult timp până mi s-au vindecat rănile. Tăieturile de pe faţă au dispărut fără să lase prea multe urme permanente (doar o cicatrice pe frunte şi încă una lângă tâmplă), iar coastele mi s-au vindecat şi ele, încet-încet. Braţul rupt însă nu mi s-a prins cum trebuia şi încă mă supără destul de tare: mă doare când îl mişc prea brusc sau în direcţia greşită şi nu mai pot să-l întind complet. Capul mi-a fost învelit în bandaje aproape o lună de zile, cucuiele şi zgârieturile mi-au trecut, dar am rămas de atunci cu suferinţa durerilor de cap, nişte migrene ca nişte cuţite, care atacă pe neaşteptate, şi o durere surdă, care îmi pulsează uneori la baza craniului. Cât despre celelalte lovituri, nu mi-e la îndemână să vorbesc despre ele. Pântecul meu e o enigmă şi n-am cum să măsor catastrofa care s-a produs înăuntrul lui.

Răul fizic nu era însă decât o parte a problemei. La doar câteva ore după prima mea conversaţie cu Victoria, am primit alte veşti proaste şi atunci aproape că am cedat, aproape că am încetat să-mi doresc să mai trăiesc. În seara aceea, devreme, s-a întors în camera mea, ducând o tavă cu de-ale gurii. Atunci i-am spus cât de urgent era ca cineva să se ducă la Biblioteca Naţională şi să-l găsească pe Sam. Probabil că era mort de îngrijorare, i-am spus, iar eu trebuia să-l am lângă mine acum. Acum, am urlat, vreau să fie cu mine acum. Îmi ieşisem din minţi, suspinând fără să mă pot controla. Willie, băieţelul de cincisprezece ani, a fost trimis cu comisionul, dar veştile pe care le-a adus au fost devastatoare. În bibliotecă izbucnise un incendiu în acea după-amiază, mi-a spus, şi acoperişul deja se

prăbuşise. Nimeni nu ştia de la ce pornise, dar acum clădirea era în întregime în flăcări şi circula zvonul că peste o sută de oameni fuseseră prinşi înăuntru. Era încă neclar dacă izbutise cineva să scape; umblau vorbe în ambele direcții. Însă chiar dacă Sam fusese printre cei norocoşi, nici Willie şi nici altcineva n-aveau cum să-l găsească. Iar dacă murise împreună cu ceilalți, atunci pentru mine totul era pierdut. Nu vedeam altă cale. Dacă el murise, eu nu aveam dreptul să trăiesc. Iar dacă trăia, era aproape sigur că nu aveam să-l mai văd niciodată.

Cam astea erau faptele cu care a trebuit să mă lupt în primele mele luni la Casa Woburn. A fost o perioadă neagră pentru mine, mai neagră decât oricare alta pe care mi-o amintesc. La început, stăteam în camera de sus. De trei ori pe zi venea cineva să mă viziteze – de două ori ca să-mi aducă de mâncare şi o dată ca să golească oala de noapte. Jos era o îmbulzeală permanentă (voci, paşi grăbiți, gemete şi râsete, urlete, sforăituri în timpul nopții), dar eram prea slăbită şi deprimată ca să mă obosesc să mă dau jos din pat. Zăceam abătută şi nefericită sub pături, pierdută în gânduri sumbre, plângând din senin. Venise primăvara şi îmi petreceam mai tot timpul privind norii pe fereastră, studiind igrasia care mărginea tavanul şi holbându-mă la crăpăturile din pereți. În primele zece sau douăsprezece zile, nu cred că am reuşit nici măcar să ies pe hol. Casa Woburn era un conac de cinci etaje, cu peste douăzeci de camere – aşezată retras față de stradă şi înconjurată de un mic parc privat. Fusese construită de bunicul doctorului Woburn cu aproape o sută de ani în urmă şi era considerată una dintre cele mai elegante reşedințe particulare din oraş. Când au început necazurile, doctorul Woburn a fost printre primii care au semnalat numărul crescând de vagabonzi din oraş. Pentru că era un doctor reputat, dintr-o familie importantă, afirmațiile lui au avut parte de destulă publicitate şi nu după mult timp, în cercurile avute, susținerea cauzei lui a devenit o modă. Se dădeau mese în scopul strângerii de fonduri, baluri caritabile şi

alte evenimente sociale, iar în cele din urmă câteva clădiri în oraş au fost transformate în adăposturi. Doctorul Woburn a renunțat la practica privată ca să administreze aceste aziluri, cum li se spunea, şi în fiecare dimineață pleca în maşina sa cu şofer ca să-i viziteze, să stea de vorbă cu oamenii care trăiau acolo şi să le dea cât de cât un ajutor medical. Devenise un fel de legendă în oraş, cunoscut pentru bunătatea şi idealismul său, şi ori de câte ori oamenii vorbeau despre vremurile barbare pe care le apucaseră, numele lui era pomenit ca dovadă că actele nobile încă erau posibile.

Dar asta era demult, înainte să poată crede cineva că lucrurile aveau să se dezintegreze într-un asemenea hal. Cum condițiile se înrăutățeau, succesul proiectului conceput de doctorul Woburn era încet-încet depăşit. Populația fără adăpost creştea în salturi uriaşe, în progresie geometrică, iar banii pentru finanțarea adăposturilor scădeau cu aceeaşi viteză. Oamenii bogați se ascundeau, fugeau din țară cu tot cu aurul şi diamantele lor, iar cei care rămâneau nu-şi mai puteau permite să fie generoşi. Doctorul îşi cheltuia o mare parte din bani pe adăposturi, dar asta nu le salva de la faliment, şi unul câte unul şi-au închis porțile. Altcineva ar fi renunțat, dar el a refuzat să lase lucrurile să se încheie aşa. Dacă nu putea să salveze mii de oameni, şi-a spus el, atunci poate că reuşea să salveze sute, şi dacă nici sute, atunci poate douăzeci sau treizeci. Cifrele nu mai erau importante. Se întâmplaseră deja prea multe până atunci şi Woburn ştia că tot ajutorul pe care-l oferea nu putea fi decât simbolic – un gest împotriva ruinei totale. Asta se întâmpla acum şase sau şapte ani, iar doctorul Woburn trecuse deja binişor de şaizeci. Cu sprijinul fiicei lui, s-a hotărât să-şi deschidă casa străinilor, transformând primele două etaje ale conacului familiei într-o combinație de spital şi adăpost. Au fost cumpărate paturi, provizii pentru bucătărie şi, încetul cu încetul, s-au folosit toate bunurile rămase din averea familiei Woburn pentru păstrarea acestei funcții. Când banii s-au terminat, au început să se vândă bijuteriile de familie şi antichită-

țile, golindu-se treptat camerele de sus. Cu un efort constant, covârşitor, puteau să găzduiască între optsprezece şi douăzeci şi patru de oameni în acelaşi timp. Cei nevoiaşi erau găzduiți timp de zece zile; cei grav bolnavi puteau sta şi mai mult. Tuturor li se dădeau un pat curat şi două mese calde pe zi. Asta nu rezolva nimic, desigur, dar cel puțin oamenilor li se oferea un răgaz de la necazuri, o şansă de a-şi aduna puterile înainte să pornească mai departe.

— Nu putem face prea multe, spunea doctorul. Dar nu ne dăm înapoi de la puținul pe care-l putem face.

Doctorul Woburn murise doar de patru luni când am sosit eu la Casa Woburn. Victoria şi ceilalți făceau tot ce le stătea în puteri ca să continue fără el, dar anumite schimbări fuseseră necesare – în special legate de aspectul medical al lucrurilor, întrucât nu mai rămăsese nimeni care să poată face munca doctorului. Şi Victoria, şi domnul Frick făceau cu pricepere munca de sore medicale, dar să pună diagnostice sau să prescrie tratamente era cu totul altceva. Cred că asta începe să explice de ce m-au tratat cu o grijă atât de specială. Dintre toți răniții care fuseseră aduşi de la moartea doctorului, eu eram prima care răspundea îngrijirii lor, prima care dădea anumite semne de recuperare. În felul ăsta, serveam ca justificare hotărârii lor de a ține Casa Woburn deschisă în continuare. Eram povestea lor de succes, exemplul strălucit a ceea ce erau încă în stare să realizeze, şi din acest motiv m-au menajat atât cât a fost nevoie, m-au mângâiat când eram pierdută în gânduri negre, mi-au oferit toate circumstanțele atenuante.

Domnul Frick chiar credea că mă trezisem din morți. Fusese şoferul doctorului multă vreme (patruzeci şi unu de ani, îmi povestise el) şi privise viața şi moartea în față de mai multe ori decât cei mai mulți oameni într-o viață întreagă. Şi tocmai el spunea că nu văzuse niciodată un caz ca al meu.

— Nici poveste, domnişoa'ă, îmi spunea. E'ai deja pe lumea cealantă. Am văz't cu ochii mei. E'ai moa'tă ş'apoi ai înviat.

Domnul Frick vorbea într-un fel ciudat, agramat, şi adeseori

îşi încurca mai rău ideile atunci când încerca să le exprime. Nu cred că asta avea de-a face cu puterile minții lui, ci însemna pur şi simplu că avea necazuri cu vorbele. Îi venea greu să le manevreze cu ajutorul limbii şi uneori se împiedica de ele ca şi cum ar fi fost obiecte fizice, ca şi cum ar fi avut la propriu pietre în gură. Din cauza asta, părea deosebit de sensibil la proprietățile interne ale cuvintelor în sine: sunetele separate de înțelesuri, simetriile şi contradicțiile lor.

— Cuvintele e ce-mi spune cum să ştiu, mi-a explicat el o dată. Aşa am ajuns să fiu un om băt'ân. Numele meu e Otto. Care-i totuna de la cap la coadă şi de la coadă la cap. Nu se termină nicăie'i, da' începe ia'. Aşa ajung să t'ăiesc de două o'i, de două o'i mai mult ca o'icine. Şi tu, domnişoa'ă. Numele tău e la fel cu al meu. A-n-n-a. Înainte şi înapoi tot aşa, la fel ca Otto, eu. De-asta te-ai născut din nou. E mâna no'ocului, domnişoa'ă Anna. E'ai moa'tă şi te-am văzut născându-te din nou cu ochii mei. E mâna no'ocului, ma'e şi bună.

Bătrânul era de o grație nepăsătoare, cu spatele lui drept, slăbănog şi delicat, şi guşa de culoarea fildeşului. Loialitatea lui pentru doctorul Woburn era neclintită, şi chiar şi acum continua să îngrijească maşina în care îl dusese – un Pierce Arrow vechi, cu şaisprezece cilindri, scaune cu spătar din piele şi panouri care se desprindeau. Acest automobil negru, vechi de cincizeci de ani, fusese singura excentricitate a doctorului şi în fiecare marți noapte, indiferent de cât de multă treabă mai era de făcut, Frick se ducea la garajul din spatele casei şi pierdea cel puțin două ore lustruind-o şi curățând-o, ca să fie în cea mai bună formă pentru turele de miercuri după-amiază. Adaptase motorul ca să meargă cu gaz metan şi această pricepere a lui la lucrurile practice era cu siguranță motivul-cheie pentru care Casa Woburn încă stătea în picioare. Reparase canalizarea, instalase duşuri, săpase o fântână nouă. Acestea şi alte câteva diverse îmbunătățiri ținuseră toată clădirea în funcțiune chiar şi în vremurile cele mai grele. Nepotul lui, Willie, îl asista la toate aceste proiecte, urmându-l în tăcere peste tot, de la o

treabă la alta – o siluetă posacă şi pipernicită, îmbrăcată într-un hanorac verde. Planul lui Frick era să-l înveţe pe băiat suficient de multe lucruri încât să-i ia locul atunci când va fi să moară, dar Willie nu părea să fie un elev prea isteţ.

— Nu ne facem g'iji, mi-a spus Frick o dată, în legătură cu asta. Pe Willie t'ebuie să-l luăm încet. Nu e nicio g'abă, nici poveste. Când o să fiu gata să-ntind copita, băiatul o să fie şi el un om băt'ân.

Totuşi, Victoria era cea mai preocupată de tot ce mi se întâmpla. Ţi-am spus deja cât de important era pentru ea să mă fac bine, dar cred că avea şi alte motive. Tânjea după cineva cu care să vorbească, şi pe măsură ce îmi veneam în fire, a început să vină sus să mă vadă din ce în ce mai des. De la moartea tatălui ei, rămăsese singură cu Frick şi Willie, conducând adăpostul şi având grijă de afaceri, dar nu avea pe nimeni cu care să-şi împartă gândurile. Treptat, am ajuns să umplu eu acel gol. Ne venea uşor să vorbim una cu cealaltă, iar, după ce prietenia noastră a devenit mai strânsă, am înţeles cât de multe aveam în comun. E drept că eu nu mă trăgeam dintr-o familie atât de bogată ca a Victoriei, dar şi copilăria mea fusese una senină, plină de splendori şi avantaje burgheze, şi trăisem cu sentimentul că toate dorinţele mele se aflau pe tărâmul posibilităţilor. Mersesem la şcoli bune şi puteam să discut despre cărţi. Ştiam diferenţa dintre un Beaujolais şi un Bordeaux, şi înţelegeam de ce Schubert era un compozitor mai mare decât Schumann. Ţinând cont în ce lume se născuse Victoria, la Casa Woburn, probabil că aduceam cu cineva din aceeaşi clasă, mai mult decât orice om pe care-l cunoscuse de ani buni. Ce vreau să zic nu e că Victoria era o snoabă. Banii în sine n-o interesau şi le întorsese spatele cu mult timp în urmă. Spun doar că vorbeam aceeaşi limbă, iar când îmi povestea despre trecutul ei, o înţelegeam fără să-i cer nicio explicaţie.

Fusese căsătorită de două ori – o dată foarte scurt, într-o „sclipitoare partidă de societate”, aşa cum o descria ea sarcastic, iar a doua oară cu un bărbat căruia îi spunea Tommy, cu

toate că niciodată nu i-am aflat şi celălalt nume. Se părea că fusese avocat şi avuseseră împreună doi copii, o fetiță şi un băiat. Când au început necazurile, el a fost atras din ce în ce mai mult spre politică, lucrând mai întâi ca subsecretar pentru Partida Verde (într-un timp, toate afilierile politice de pe-aici erau desemnate prin culori), iar apoi, când Partida Albastră i-a absorbit pe toți membrii organizației lui într-o alianță strategică, a devenit coordonatorul părții de vest a oraşului. Când au avut loc primele revolte contra Vameşilor, acum unsprezece sau doisprezece ani, a fost prins în una dintre ambuscadele de pe Bulevardul Nero şi nimerit de glonțul unui polițist. După moartea lui Tommy, tatăl ei a sfătuit-o să plece din țară împreună cu copiii (care pe atunci aveau doar trei şi patru ani), dar Victoria a refuzat. În loc de asta, i-a trimis împreună cu părinții lui Tommy în Anglia. Nu voia să fie una dintre cei care renunțaseră şi fugiseră, mi-a spus ea, dar nici nu voia să-şi lase copiii în calea dezastrelor care aveau să urmeze. Sunt unele hotărâri pe care nimeni n-ar trebui să fie nevoit să le facă, cred eu, alegeri care pur şi simplu îi sunt o povară prea grea minții. Orice decizi să faci la final, tot ajungi să regreți şi să trăieşti cu regretele tot restul vieții. Copiii au plecat în Anglia şi, un an sau doi, Victoria a reuşit să țină legătura cu ei prin scrisori.

Apoi însă sistemul poştal a început să cedeze. Comunicarea a ajuns sporadică şi mereu sub semnul neprevăzutului – o permanentă înfrigurare a aşteptării, a mesajelor aruncate în mare, orbeşte – iar la final s-au oprit cu totul. Asta fusese în urmă cu opt ani. De atunci nu mai sosise niciun cuvânt şi Victoria încetase de mult să spere că va mai primi vreodată o veste de la ei.

Îți spun toate astea ca să vezi asemănările dintre experiențele noastre, legăturile care ne-au făcut să ne împrietenim. Oamenii pe care îi iubea dispăruseră din viața ei la fel cum oamenii pe care îi iubeam eu dispăruseră dintr-a mea. Bărbații şi copiii noştri, tatăl ei şi fratele meu – cu toții se făcuseră nevăzuți în moarte şi-n necunoscut. Prin urmare, când mi-am revenit întratât încât să pot pleca (dar unde oare m-aş fi putut grăbi?), a

fost pur şi simplu firesc ca ea să mă invite să rămân la Casa Woburn şi să lucrez ca membră a personalului. Nu era o soluţie pe care mi-aş fi dorit-o, dar în situaţia dată nu aveam de ales. „Fă bine, mai bine”, filosofia locului, mă cam stânjenea – ideea de a ajuta străini, de a te sacrifica pentru o cauză. Principiul acesta era prea abstract pentru mine, prea grav, prea altruist. Cartea lui Sam chiar fusese ceva în care crezusem, dar Sam fusese iubitul meu, viaţa mea, şi mă întrebam dacă eram capabilă să mă dedic unor oameni pe care nu-i cunoscusem niciodată. Victoria mi-a sesizat îndoielile, dar nu m-a contrazis şi nici n-a încercat să mă convingă de contrariu. Mai mult decât orice altceva, cred că rezerva ei m-a făcut să accept. Nu mi-a ţinut vreun discurs sforăitor şi nici n-a încercat să-mi bage în cap că tocmai eram pe cale să-mi salvez sufletul. Mi-a zis pur şi simplu:

— Sunt multe de făcut pe aici, Anna, mai multe decât putem spera vreodată că o să scoatem la capăt. Nu ştiu ce o să se întâmple cu tine, dar munca repară câteodată inimile frânte.

Rutina era nesfârşită şi covârşitoare. Munca nu era atât o vindecare, cât un fel de absenţă, dar orice îmi asurzea durerea era pentru mine binevenit. Nu mă aşteptam la miracole, în definitiv. Îmi luasem porţia şi ştiam că tot ce avea să se întâmple de acum înainte avea să fie un fel de urmare – un soi de viaţă sordidă, postumă, o viaţă de care continuam să am parte, chiar dacă se sfârşise. Durerea, înţelegi, nu dispăruse. Dar, treptat, am început să observ că plângeam mai puţin, că nu mai înmuiam perna chiar în fiecare seară înainte să adorm, iar o dată chiar am descoperit că petrecusem trei ore fără să mă gândesc la Sam. Erau nişte triumfuri mărunte, recunosc, dar ţinând cont de cum stăteau lucrurile pe atunci, nu-mi dădea mâna să le iau în râs.

Jos erau şase camere, cu câte trei sau patru paturi fiecare. La etajul doi se găseau două camere izolate, rezervate cazurilor dificile, şi chiar într-una dintre ele îmi petrecusem primele săptămâni la Casa Woburn. După ce am început să muncesc, mi s-

a dat propriul meu dormitor, la etajul patru. Camera Victoriei era la capătul holului, iar Frick şi Willie locuiau într-o cameră mare, exact deasupra ei. Singura persoană care mai făcea parte din personal stătea jos, într-o cameră aflată chiar lângă bucătărie. Ea era Maggie Vine, o surdomută fără vârstă, care se ocupa cu gătitul şi spălatul rufelor. Era foarte scundă, cu coapse zdravene, butucănoase şi o faţă lată, încununată de o junglă de păr roşu. În afară de conversaţiile pe care le purta prin semne cu Victoria, nu părea să comunice cu nimeni. Îşi vedea de treabă într-un fel de transă morocănoasă, ducând la bun sfârşit, metodic şi cu încăpăţânare, orice corvoadă i se dădea, muncind atât de mult, încât mă întrebam dacă dormea vreodată. Foarte rar mă saluta sau părea conştientă de prezenţa mea, dar din când în când, în rarele ocazii când se întâmpla să rămânem singure, mă bătea pe umăr, chipul i se lăţea într-un zâmbet uriaş şi se lansa într-un spectacol de pantomimă, foarte elaborat, în care un cântăreţ de operă îşi intona aria – cu tot cu gesturi histrionice şi guşă tremurândă. Apoi făcea o reverenţă, adunând graţios ovaţiile auditoriului imaginar şi se întorcea brusc la lucru, fără vreo pauză sau vreun moment de tranziţie. Era nebunie curată. Asta s-a întâmplat cam de şase-şapte ori, dar niciodată nu mi-am dat seama dacă încerca să mă amuze sau să mă sperie. În toţi anii de când era acolo, spunea Victoria, Maggie nu mai cântase niciodată cuiva.

Toţi locatarii, cum le spuneam noi, aveau de semnat o anumită înţelegere înainte de a fi primiţi la Casa Woburn. Fără bătăi şi furturi, spre exemplu, dar cu obligaţia de a da ajutor la treburile zilnice: să-şi facă patul, să-şi ducă farfuria la bucătărie după masă şi tot aşa. În schimb, li se dădea o cameră şi hrană, un nou rând de haine, puteau să facă baie în fiecare zi şi să folosească în voie toate facilităţile. Acestea includeau salonul de jos – în care se aflau câteva canapele şi şezlonguri, o librărie bine dotată şi tot felul de jocuri (cărţi, bingo, table) – ca şi curtea din spate, un loc deosebit de plăcut când era vreme frumoasă. În colţul îndepărtat mai erau şi un teren de crichet, o

plasă de badminton şi o mulțime de balansoare. După orice standard, Casa Woburn era un liman, un refugiu idilic din calea mizeriei şi nenorocirii din jur. Ai zice că oricine avea norocul să petreacă un timp într-un asemenea loc savura fiecare clipă, dar asta nu părea să fie adevărat mereu. Majoritatea erau recunoscători, bineînțeles, majoritatea apreciau tot ce se făcea pentru ei, dar erau şi mulți care se adaptau cu greu. Certurile între locatari izbucneau frecvent şi se părea că cel mai mic gest era de natură să-i stârnească: felul în care cineva mânca sau se scobea în nas, părerea unuia, diferită de a altuia, dacă cineva tuşea sau sforăia când toți ceilalți încercau să doarmă – toate ciorovăielile mărunte care apar când mai mulți oameni se trezesc dintr-odată aruncați sub acelaşi acoperiş. Nu e nimic neobişnuit în asta, presupun, dar întotdeauna mi s-a părut cam jalnic, o mică farsă, tristă şi ridicolă, care se juca la nesfârşit. Aproape toți locatarii Casei Woburn stătuseră multă vreme pe străzi. Contrastul, poate, dintre viața aceea şi aceasta era un şoc prea mare pentru ei. Îți intră în sânge să te protejezi, să te gândeşti la binele tău şi atât, iar apoi vine cineva şi-ți spune că trebuie să cooperezi cu o mână de străini, exact genul de oameni în care te-ai învățat să nu ai încredere. Din moment ce ştii că o să te întorci pe străzi în câteva zile, chiar merită deranjul să-ți deformezi personalitatea pentru atâta lucru?

Alți locatari păreau aproape dezamăgiți de ceea ce găseau la Casa Woburn. Erau cei care aşteptaseră atât de mult să fie primiți, încât îşi exageraseră aşteptările – vorbeau de Casa Woburn ca de un paradis terestru, obiectul tuturor dorințelor care le fuseseră date. Doar gândul că ar putea fi primiți să locuiască aici îi ținuse în viață de pe o zi pe alta, dar odată ajunşi la fața locului, se trezeau cu speranțele spulberate. Nu intrau într-un tărâm de vis, de fapt. Casa Woburn era un loc încântător, dar se afla în lumea reală, iar ce găseai acolo era acelaşi fel de viață – una mai bună, poate, dar tot viața pe care ai ştiut-o mereu. Lucrul remarcabil era cât de repede se adapta toată lumea la confortul material care se oferea acolo – paturile şi du-

şurile, mâncarea bună şi hainele curate, şansa de a nu trebui să faci nimic. După două-trei zile la Casa Woburn, bărbaţii şi femeile care se hrăniseră din conserve aruncate la gunoi puteau sta împreună la o masă mare, aranjată elegant, cu toată încrederea şi aerul paşnic al unor orăşeni graşi, respectabili, din clasa mijlocie. Poate că nu e atât de ciudat cum pare. Luăm totul de-a gata şi când vine vorba de lucruri primare, ca mâncarea şi adăpostul, lucruri care sunt probabil ale noastre printr-un drept natural, nu ne trebuie mult ca să le vedem ca pe o parte integrantă din noi înşine. Numai când le pierdem ne dăm seama de lucrurile pe care le-am avut. Cum le recăpătăm, cum uităm de ele. Asta era problema oamenilor care se simţeau dezamăgiţi de Casa Woburn. Îşi duseseră viaţa printre lipsuri atât de mult timp, încât nu se mai puteau gândi la altceva, dar odată ce îşi recăpătau lucrurile pe care le pierduseră, erau şocaţi să descopere că nu se petrecuse nicio mare schimbare înăuntrul lor. Lumea era exact aşa cum fusese întotdeauna. Acum aveau burta plină, dar nimic altceva nu se clintise cu un fir.

Întotdeauna ne străduiam să-i avertizăm pe toţi despre greutăţile ultimei zile, dar nu cred că sfaturile noastre au ajutat vreodată pe cineva. Nu poţi să te pregăteşti pentru un asemenea lucru, şi nu puteam să intuim cine avea să clacheze la momentul crucial şi cine nu. Unii reuşeau să plece fără traume, alţii însă nu puteau face faţă situaţiei. Sufereau îngrozitor la gândul că aveau să se întoarcă pe stradă – în special cei cumsecade, amabili, cei mai recunoscători pentru ajutorul pe care li-l dădusem – şi de multe ori aveam îndoieli serioase dacă ceva din toată treaba asta merita, dacă nu cumva ar fi fost mai bine să ne lăsăm păgubaşi, decât să momim oamenii cu daruri care să le fie smulse de sub nas în clipa următoare. Era o cruzime de fond în toată povestea asta şi, de cele mai multe ori, mi se părea de nesuportat. Să vezi bărbaţi şi femei în toată firea căzându-ţi în genunchi şi implorându-te pentru încă o zi. Să fii martor la lacrimile, vaietele şi rugăminţile lor fanatice. Unii se prefăceau bolnavi – cădeau în leşinuri de moarte sau simulau

paralizia – iar alții mergeau până la a se răni intenționat: își secționau încheieturile, se crestau pe picioare cu foarfecele, își amputau degetele de la mâini sau de la picioare. Apoi, la limită, erau sinucigașii; pe trei sau patru dintre ei chiar mi-i amintesc. La Casa Woburn trebuia să-i ajutăm pe oameni, dar de multe ori, de fapt, îi distrugeam.

Eram însă în fața unei dileme uriașe. În clipa în care accepți ideea că un asemenea loc poate să aducă și ceva bun, te afunzi într-o mlaștină de contradicții. Nu ajunge să susții, pur și simplu, că locatarii ar trebui să fie găzduiți un timp mai îndelungat – mai ales dacă vrei să fii corect. Cui îi lași pe toți ceilalți, care stau aliniați afară, așteptând o ocazie să intre? Pentru fiecare persoană care ocupa un pat în Casa Woburn, erau alte câteva zeci care implorau să fie admise. Ce e mai bine – să ajuți mai mulți oameni mai puțin, sau să ajuți mai puțini oameni mai mult? Nu prea cred că există un răspuns la această întrebare. Doctorul Woburn pornise proiectul într-un anume sens, iar Victoria era hotărâtă să-l ducă așa până la sfârșit. Asta nu îndrepta neapărat lucrurile. Dar nici nu le agrava. Problema nu consta în metodă, ci în simpla ei natură. Erau prea mulți oameni care aveau nevoie de ajutor, dar nu suficienți oameni care să-i ajute. Aritmetica era copleșitoare, inexorabilă în ravagiile pe care le făcea. Oricât de mult ai fi muncit, n-aveai cum să nu dai greș. Asta era toată treaba. Dacă nu erai dispus să accepți crunta inutilitate a slujbei, n-avea niciun rost să continui.

Majoritatea timpului eram ocupată cu interviurile candidaților la rezidență: le scriam numele pe listă, făceam orarul cu cine avea să se mute înăuntru și când.

Interviurile se țineau de la nouă dimineața la unu ziua și, în medie, discutam cu douăzeci sau douăzeci și cinci de oameni pe zi. Stăteam de vorbă cu ei separat, pe rând, în holul din față al casei. Se pare că avuseseră loc câteva incidente urâte în trecut – atacuri violente, grupuri de oameni care încercaseră să ia

uşa cu asalt – aşa că întotdeauna era de serviciu un gardian înarmat, în timp ce ţineam interviurile. Frick stătea afară cu o puşcă, pe scările de la intrare, observând mulţimea, ca să se asigure că rândul avansa uşurel şi lucrurile nu scăpau de sub control. Uneori, numărul oamenilor care aşteptau afară îţi tăia respiraţia, mai ales în lunile calde. Nu era ceva neobişnuit ca vreo cincizeci sau chiar şaptezeci şi cinci de oameni să stea acolo, pe stradă, zi lumină. Asta însemna că cei mai mulţi dintre oamenii cu care mă întâlneam aşteptaseră între trei şi şase zile doar ca să aibă şansa unui interviu – dormind pe trotuar, avansând centimetru cu centimetru ca să ajungă în faţă, rezistând cu încăpăţânare până când le venea în sfârşit rândul. Unul câte unul, se împleticeau până ajungeau la mine – un fluviu nesfârşit şi asiduu de oameni. Se aşezau pe scaunul de piele roşie de cealaltă parte a mesei, iar eu le puneam toate întrebările necesare. Numele, vârsta, starea civilă, fosta ocupaţie, ultima adresă permanentă şi aşa mai departe. Asta nu dura niciodată mai mult de câteva minute, dar foarte rar interviul se oprea aici.

Toţi voiau să-mi spună povestea lor, iar eu trebuia să-i ascult. De fiecare dată era altă poveste, şi totuşi fiecare se dovedea în final aceeaşi. Ghinioanele care se ţineau lanţ, calculele greşite, greutatea crescândă a circumstanţelor. Vieţile noastre nu sunt decât suma unor întâmplări diverse, care oricât ar fi de diferite în detaliu, cultivă acelaşi gen aleatoriu: una şi apoi cealaltă, iar din cauza cutărui lucru, următorul. Într-o bună zi m-am trezit şi am văzut. Mă lovisem la picior, aşa că n-am mai putut să alerg destul de repede. Soţia mea a zis, mama mea a căzut, bărbatul meu a uitat. Am auzit sute de poveşti, iar uneori n-am crezut c-o să mai suport. Trebuia să par plină de înţelegere, să dau din cap la momentul potrivit, dar maniera placidă, profesorală pe care încercasem să mi-o impun era o slabă apărare în faţa lucrurilor pe care le auzeam. Nu eram făcută să ascult poveştile fetelor care lucraseră ca prostituate în Clinicile de Eutanasiere. Nu aveam talentul de a le asculta pe mamele care

îmi povesteau cum muriseră copiii lor. Prea îţi îngheţa sângele în vine, prea era neiertător, şi tot ce puteam să fac era să mă ascund în spatele măştii pe care mi-o dădea slujba. Treceam numele persoanei respective pe listă şi îi dădeam o dată – peste două, trei sau chiar patru luni. Ar trebui să avem ceva liber pentru dumneavoastră până atunci, le spuneam. Când venea timpul să se mute în Casa Woburn, eu eram cea care îi caza. Asta era principala mea treabă după-amiaza: le arătam nou-veniţilor rosturile casei, le explicam regulile, îi ajutam să se instaleze. Cei mai mulţi reuşeau să ajungă la întâlnirile pe care le stabilisem cu atâtea săptămâni în urmă, dar erau câţiva care nu mai apăreau. Nu era prea greu să ghiceşti de ce. Politica era să păstrezi patul acelei persoane liber o zi întreagă. Dacă nu apărea nici atunci, îi tăiam numele de pe listă.

Furnizorul Casei Woburn era un om pe nume Boris Stepanovich. El ne aducea mâncarea de care aveam nevoie, bucăţile de săpun, prosoapele, tot ce ne lipsea din dotare. Venea chiar de patru sau cinci ori pe săptămână, aducându-ne lucrurile pe care le ceruserăm şi luând cu el mereu altă comoară a averii Woburn: un ceainic chinezesc, un set de feţe de masă, o vioară sau o ramă de fotografii – toate obiectele care fuseseră păstrate în camerele de la etajul cinci şi care continuau să producă banii ce ţineau Casa Woburn în funcţiune. Boris Stepanovich era de mult în peisaj, îmi spusese Victoria, chiar din perioada primelor adăposturi ale doctorului Woburn. Se pare că cei doi se cunoscuseră cu mulţi ani înainte şi, ştiind tot ce ştiam despre doctor, m-a uimit că fusese prieten, chipurile, cu un personaj atât de dubios ca Boris Stepanovich. Cred că avea o legătură cu faptul că doctorul îi salvase o dată viaţa lui Boris, dar putea fi la fel de bine şi invers. Auzisem mai multe versiuni ale poveştii şi niciodată n-am fost sigură care era cea adevărată.

Boris Stepanovich era un bărbat îndesat, de vârstă medie, care părea aproape gras judecând după standardele oraşului. Avea un gust pentru îmbrăcămintea excentrică (bastoane, că-

ciuli de blană, butoniere), iar pe fața lui rotundă şi tăbăcită exista ceva care îmi amintea de un şef de trib indian sau de un monarh oriental. Tot ce făcea avea un farmec anume, chiar şi felul în care îşi fuma țigările – ținându-le strâns între degetul mare şi arătător, inhalând fumul cu o nonşalanță elegantă, nestudiată, şi apoi suflându-l pe nările groase, ca aburul scos de un ceainic fierbinte. Era însă adeseori foarte greu să-l urmăreşti în conversații şi, când am ajuns să-l cunosc mai bine, m-am obişnuit să fiu pusă în încurcătură ori de câte ori Boris Stepanovich deschidea gura. Îi plăceau dictoanele obscure sau aluziile eliptice şi decora simple remarci cu o imagistică atât de bogată, încât te pierdeai imediat încercând să-l înțelegi. Boris ura să fie țintuit într-un singur loc şi folosea limbajul ca pe un mijloc de transport – mereu în mişcare, țâşnind şi fandând, mergând în cercuri, dispărând, apărând brusc din nou în alt loc. La un moment dat îmi spusese atât de multe poveşti despre el, îmi făcuse atâtea istorisiri ale vieții lui, care se băteau cap în cap, încât renunțasem să încerc să cred vreuna dintre ele. Într-o zi mă asigura că se născuse în oraş şi că trăise aici toată viața. În ziua următoare, ca şi cum ar fi uitat povestea de dinainte, îmi spunea că se născuse la Paris şi că era fiul cel mai mare al unor imigranți ruşi. Apoi, schimbând din nou macazul, îmi destăinuia că Boris Stepanovich nu era numele lui adevărat. Din cauza unor neplăceri avute cu poliția turcă în tinerețe, îşi luase o altă identitate. De atunci, îşi schimbase numele de atâtea ori, că nu şi-l mai amintea pe cel adevărat. Nicio pagubă, spunea. Un om trăieşte de la o clipă la alta, şi cui îi pasă ce erai luna trecută, dacă ştii cine eşti astăzi? La origine, spunea el, era indian algonquin, dar după ce îi murise tatăl, mama lui se căsătorise cu un conte rus. El nu se însurase nicio dată, sau fusese căsătorit de trei ori – în funcție de versiunea care îi venea pe moment. Când Boris Stepanovich se lansa într-una dintre istoriile sale personale, întotdeauna o făcea ca să demonstreze câte ceva – ca şi cum, scoțând în față propria experiență, era îndreptățit să aibă autoritate deplină în orice subiect. Din acest motiv

şi avusese toate slujbele imaginabile, de la munca manuală cea mai umilă până la cele mai înalte poziţii de conducere. Fusese spălător de vase, jongler, vânzător de maşini, profesor de literatură, hoţ de buzunare, agent imobiliar, editor de ziar şi manager al unui mare magazin specializat în modă pentru femei. Fără îndoială că am lăsat deoparte multe altele, dar cred că începi să-ţi faci o idee. Boris Stepanovich nu se aştepta cu adevărat să crezi ce-ţi spunea, dar în acelaşi timp nu-şi privea invenţiile ca pe nişte minciuni. Ele făceau parte dintr-un plan aproape conştient de a-şi născoci o lume mai plăcută – o lume care se putea schimba după capriciile lui, nesupusă aceloraşi legi şi trebuinţe sumbre care ne târau în urma lor pe noi ceilalţi. Dacă asta nu-l făcea un realist în sensul strict al cuvântului, nu era nici omul care să se înşele pe sine. Boris Stepanovich nu era chiar un gură-spartă care închidea ochii la lumea din jur, aşa cum părea, iar dedesubtul mascaradei şi veseliei sale era întotdeauna o umbră de altceva – o pătrundere în miezul lucrurilor, poate, sentimentul unei înţelegeri mai adânci. N-aş merge atât de departe încât să sugerez că Boris era un om bun (nu în sensul în care spuneam asta despre Isabel sau Victoria), dar avea regulile lui, de care nu se dezlipea. Ca nimeni altul dintre cei pe care-i întâlnisem, reuşea să plutească deasupra circumstanţelor. Foamea, omorul, cele mai cumplite forme de cruzime – trecea pe lângă ele, chiar prin miezul lor, şi totuşi scăpa întotdeauna neatins. Părea că îşi imaginase dinainte toate posibilităţile, aşa că nimic din ce se întâmpla nu-l mai putea surprinde. În atitudinea lui era înrădăcinat un pesimism atât de profund, de devastator, de perfect rezonant cu faptele, încât în cele din urmă ajungea să-l înveselească.

O dată sau de două ori pe săptămână, Victoria îmi cerea să-l însoţesc pe Boris Stepanovich în vizitele lui prin oraş – „expediţiile de vânzare-cumpărare”, cum le numea el. Nu puteam să-l ajut prea mult, dar eram întotdeauna recunoscătoare pentru orice şansă de a-mi întrerupe lucrul, fie şi pentru câteva ore. Victoria înţelegea asta, cred, şi avea grijă să nu mă solicite prea

tare. Dispoziția mea rămânea sumbră şi în cea mai mare parte a timpului mă găseam într-o stare de spirit foarte fragilă – mă necăjeam uşor, eram morocănoasă şi mă închideam în mine fără vreun motiv aparent. Boris Stepanovich era, probabil, un medicament bun pentru mine şi începusem să aştept cu nerăbdare micile noastre incursiuni ca pe nişte evadări din monotonia propriilor gânduri.

Nu-l însoțeam niciodată pe Boris în drumurile de după cumpărături (nu ştiu de unde făcea rost de mâncare pentru Casa Woburn sau cum reuşea să găsească lucrurile pe care i le ceream), dar îl asistam adeseori când se ocupa de vânzarea obiectelor pe care Victoria alesese să le lichideze. Îşi oprea zece procente din târguieli, dar privindu-l în acțiune ai fi zis că lucra numai pentru el. Boris îşi făcuse o regulă din a nu se duce la acelaşi Agent al Renaşterii mai des de o dată pe lună. În consecință, străbăteam oraşul nebuneşte, încolo şi-ncoace, de fiecare dată într-o nouă direcție, rătăcind adeseori prin zone în care nu mai fusesem niciodată. Boris avusese cândva o maşină – un Stutz Bearcat, spunea el – dar starea străzilor ajunsese prea nesigură, aşa că acum îşi făcea toate drumurile pe jos. Ținând cu străşnicie sub braț obiectul pe care i-l dăduse Victoria, improviza tot felul de rute, pe măsură ce înaintam, având întotdeauna grijă să evităm mulțimile. Mă purta pe alei dosnice şi cărări părăsite, păşind cu grijă pe asfaltul pustiu, navigând printre o mie de pericole şi gropi, cotind când la stânga, când la dreapta, fără să-şi întrerupă vreo clipă cadența. Avea nişte mişcări surprinzător de agile pentru un om de talia lui şi adeseori mi-era greu să țin pasul cu el. Fredonând cântece de unul singur, trăncănind mereu despre una sau alta, Boris dansa pe drum, într-o bună dispoziție fără astâmpăr, pe când eu mergeam agale în spatele lui.

Părea să-i cunoască pe toți Agenții Renaşterii, şi pentru fiecare avea pregătit un număr special: la unii dădea buzna să-i întâmpine cu brațele deschise, la alții se strecura într-o linişte desăvârşită. Fiecare personalitate avea punctul ei vulnerabil,

iar Boris ţintea întotdeauna drept în inimă cu scamatoriile lui. Dacă un agent avea o slăbiciune pentru linguşeli, Boris îl linguşea; dacă unui agent îi plăcea culoarea albastră, Boris îi dăruia ceva albastru. Unii preferau să se comporte reţinut, alţii simulau camaraderia, iar alţii nu ieşeau din tonul de afaceri. Boris le făcea pe plac tuturor, minţind printre dinţi fără cea mai mică mustrare de conştiinţă. Dar totul făcea parte din joc, iar Boris nu se îndoia nicio clipă de asta. Poveştile lui erau ridicole, dar le inventa atât de rapid, venea cu nişte detalii atât de elaborate, vorbea întruna, cu un aer de o asemenea convingere, încât era greu să nu te laşi dus de val.

— Omule bun, începea el, de pildă. Uită-te bine la ceaşca asta de ceai. Ţine-o în mână, dacă vrei. Închide ochii, du-o la buze şi imaginează-ţi că îţi sorbi ceaiul din ea – aşa cum făceam şi eu acum treizeci şi unu de ani, în saloanele contesei Oblomov. Eram tânăr pe atunci, studiam literatura la universitate, şi zvelt, dacă-ţi vine să crezi, zvelt şi frumos, cu o coamă de păr ondulat. Contesa era cea mai atrăgătoare femeie din Minsk, o tânără văduvă de un farmec ireal. Contele, urmaş al marii averi Oblomov, fusese ucis într-un duel – o chestiune de onoare, pe care n-am s-o discut aici – şi îţi imaginezi ce efect a avut acest lucru asupra bărbaţilor care o înconjurau. Avea o armată de peţitori; saloanele ei erau invidiate de tot Minskul. Ce femeie, prietene, imaginea frumuseţii ei nu m-a părăsit niciodată: părul roşu, strălucitor; pieptul alb, tresăltând; ochii sclipind de vioiciune şi, da, de o umbră de viclenie, ca o părere. Era destul să te înnebunească. Ne luptam între noi pentru atenţiile ei, o veneram, îi scriam poezii, eram cu toţii îndrăgostiţi ca într-un delir. Şi totuşi, eu am fost acela, tânărul Boris Stepanovich, eu am fost acela care a cucerit favorurile acestei seducătoare fără seamăn. Ţi-o spun cu toată modestia. Dacă m-ai fi văzut atunci, ai fi înţeles cum era posibil. Ne dădeam întâlniri în colţurile cele mai ferite ale oraşului, rendez-vous-uri la miezul nopţii, vizite secrete la mine în mansardă (călătorea pe străzi deghizată) şi apoi a venit acea lungă vară frenetică, pe care am

petrecut-o invitat la moşia ei de la țară. Contesa mă copleşea cu generozitatea ei, dar nu numai a persoanei ei, ceea ce ar fi fost de ajuns, te asigur, mai mult decât de ajuns, ci şi cu darurile pe care le aducea cu ea, în bunătatea nesfârşită cu care mă fericea mereu. Un set Puşkin legat în piele. Un ceainic de argint. Un ceas aurit. Atât de multe lucruri, încât n-aş putea să le înşir vreodată pe toate. Printre ele se afla şi un minunat serviciu de ceai, care aparținuse cândva unui curtean al regelui Franței (ducele de Fantomas, parcă), pe care îl foloseam numai când venea să mă viziteze, păstrându-l pentru clipele când pasiunea o purta pe străzile acoperite de zăpadă ale Minskului, în brațele mele. Vai mie, timpurile au fost crude. Serviciul poartă şi el amprenta anilor: farfuriile au crăpat, ceştile s-au spart, o lume întreagă s-a pierdut. Şi totuşi, în ciuda tuturor, o singură rămăşiță a supraviețuit, o ultimă verigă a trecutului. Poartă-te blând cu ea, prietene. Îmi ții în mână toate amintirile.

Trucul era, cred eu, felul în care făcea lucrurile inerte să prindă viață. Boris Stepanovich îi ademenea pe oamenii Renaşterii departe de obiectele în sine, conducându-i pe un teren unde lucrul de vânzare nu mai era ceaşca de ceai, ci contesa Oblomov însăşi. Nu conta dacă poveştile erau sau nu adevărate. Odată ce vocea lui Boris începea să lucreze, era de-ajuns ca să încâlcească toate ițele. Vocea aceea era, probabil, arma lui cea mai puternică. Dispunea de o splendidă gamă de modulații şi timbruri, iar în discursurile lui glisa întotdeauna înainte şi în urmă, între sunete apăsate sau moi, lăsând cuvintele să se înalțe şi să cadă, pe când se revărsau într-o densă şi încâlcită încrengătură de silabe. Boris avea o slăbiciune pentru expresiile tocite şi sentimentele livreşti, dar cu tot limbajul acela de lemn, poveştile erau uluitor de vii. Felul în care le spunea făcea toți banii, iar Boris nu ezita să se coboare până la trucurile cele mai ieftine. Dacă trebuia, plângea de-adevăratelea. Dacă situația o cerea, spărgea un obiect de podea. O dată, ca să-şi arate încrederea într-un set de pahare foarte fragile în aparență, le-a jonglat în aer mai bine de cinci minute. Eram întotdeauna uşor

jenată de spectacolele pe care le dădea, dar, fără îndoială, aveau mare succes. Valoarea e determinată de cerere şi ofertă, în definitiv, iar cererea pentru antichităţile preţioase nu era prea mare. Numai bogaţii şi le puteau permite – profitorii de pe piaţa neagră, agenţii de gunoi, Agenţii Renaşterii înşişi – şi ar fi fost o greşeală din partea lui Boris să insiste asupra menirii acestor obiecte. Erau simple extravaganţe, ăsta era şpilul – lucruri pe care era bine să le ai pentru că simbolizau bogăţia şi puterea. Aşa se năşteau poveştile despre contesa Oblomov şi tot soiul de duci din secolul al optsprezecelea. Când cumpărai o vază antică de la Boris Stepanovich, nu te alegeai doar cu o vază, ci cu o întreagă lume asortată la ea.

Apartamentul lui Boris se afla într-o clădire scundă de pe Bulevardul Turcoaz, la mai puţin de zece minute de Casa Woburn. După ce ne terminam treaba cu Agenţii Renaşterii, ne întorceam adeseori la el să bem o ceaşcă de ceai. Lui Boris îi plăcea foarte mult ceaiul şi, de obicei, mai punea alături şi ceva produse de patiserie – delicii scandaloase de la Casa Prăjiturilor de pe Bulevardul Windsor: plăcintele cu cremă, chec cu scorţişoară, ecler cu ciocolată, toate cumpărate cu o cheltuială uriaşă. Boris nu rezista însă în faţa acestor mici răsfăţuri şi le savura încet, mestecând acompaniat de un murmur uşor, muzical, pe care îl scotea din fundul gâtlejului – un curent subteran constant, sonor, care sfârşea undeva între râs şi un oftat prelungit. Şi mie îmi făceau plăcere partidele noastre de ceai, dar nu atât pentru mâncare, cât pentru insistenţa lui Boris de a le împărţi cu mine.

Tânăra mea prietenă rămasă văduvă e prea palidă, îmi spunea el. *Trebuie să mai punem nişte cărniţă pe oasele ei, să-i aducem bujorii înapoi în obraji, strălucirea din ochii domnişoarei Anna Blume.*

Mi-ar fi fost greu să nu mă bucur de un asemenea tratament, iar uneori simţeam că toată efervescenţa lui Boris nu era decât o şaradă pusă la cale pentru binele meu. Unul câte unul, juca roluri de clovn, de ticălos, de filosof, dar cu cât îl cunoşteam

mai bine, cu atât vedeam toate astea ca pe aspecte ale unei personalităţi unitare – mânuindu-şi diversele arme în efortul de a mă readuce la viaţă. Am devenit prieteni foarte apropiaţi şi îi sunt datoare lui Boris pentru toată grija lui, pentru atacul persistent şi diabolic pe care l-a lansat asupra redutei tristeţii mele.

Apartamentul era o locuinţă ponosită, de trei camere, înghesuită din cauza anilor lungi de adunat provizii – vase de lut, îmbrăcăminte, geamantane, pături, covoare, un *bric-à-brac*[5] în toată regula. De cum intra, Boris se retrăgea în dormitor şi îşi schimba costumul, agăţându-l grijuliu în dulap şi punându-şi o pereche de pantaloni mai vechi, papuci şi un halat de casă. Acest ultim obiect era un suvenir oarecum fantastic al zilelor de altădată – o născocire în toată regula, din catifea roşie, cu guler şi manşete de hermină, cu totul zdrenţuite acum, cu mânecile mâncate de molii şi materialul ros la spate – dar Boris îl purta cu împăunarea lui obişnuită. După ce îşi pieptăna pe spate şuviţele rebele din părul rar şi se parfuma pe gât cu apă de colonie, se repezea înapoi în sufrageria înghesuită şi prăfuită ca să pregătească ceaiul.

De obicei, mă desfăta cu poveştile vieţii lui, însă alteori îmi arăta obiectele din jur şi îmi vorbea despre ele – cutiile cu rarităţi, micile comori ciudate, sedimentele a o mie de expediţii de vânzare şi cumpărare. Boris era mândru mai ales de colecţia lui de pălării, pe care o ţinea într-un cufăr mare, de lemn, lângă fereastră. Nu ştiu câte pălării avea acolo, dar cred că douăzeci-treizeci, poate chiar mai multe. Uneori, alegea două dintre ele ca să le purtăm cât ne beam ceaiul. Jocul ăsta îl amuza nespus, şi recunosc că şi pe mine, cu toate că mi-ar fi greu să explic de ce. Ţinea acolo pălării de cowboy şi melonuri, fesuri şi coifuri cu prestanţă, toci de absolvent şi şepci – toate accesorii-

---

[5](franţuzism) Adunătură de lucruri vechi, puse alandala

le imaginabile. De câte ori îl întrebam pe Boris de ce le colecționa, îmi dădea un alt răspuns. O dată mi-a spus că religia sa îl obliga să poarte pălării. Altă dată mi-a explicat că fiecare pălărie aparținuse cândva unei rude şi le purta ca să comunice cu sufletele înaintaşilor lui morți. Purtând o anume pălărie, îşi putea însuşi calitățile spirituale ale fostului ei posesor. E drept că dăduse fiecărei pălării un nume propriu, dar eu priveam acest lucru mai mult ca pe o proiecție a propriilor lui sentimente asupra pălăriilor decât ca reprezentând oameni în carne şi oase. Fesul, spre exemplu, era unchiul Abdul. Melonul era Sir Charles. Toca de absolvent era profesorul Solomon. Altă dată, însă, când am adus din nou vorba, Boris mi-a explicat că îi plăcea să poarte pălării pentru că nu-i lăsau gândurile să-i zboare din cap. Şi dacă le purtam amândoi în timp ce ne beam ceaiul, atunci în mod sigur conversația urma să fie mult mai sclipitoare şi incitantă. „Le chapeau influence le cerveau”, îmi spunea el, alunecând brusc în franceză. „Si on protège la tête, la pensée n'est plus bête[6]”.

O singură dată a părut Boris că lasă garda jos, şi asta e discuția pe care mi-o amintesc cel mai bine, cea care mi-a rămas cel mai viu în minte până azi.

Ploua în după-amiaza aceea – o stropeală măruntă, care nu contenise toată ziua – iar eu mă întinsesem la vorbă mai mult decât de obicei, neavând poftă să plec din apartamentul cald şi să mă întorc la Casa Woburn. Boris era într-o dispoziție ciudat de gânditoare şi în cea mai mare parte a vizitei eu susținusem conversația. Tocmai când îmi luasem inima-n dinți să-mi pun haina şi să-mi iau la revedere (îmi amintesc mirosul de lână umedă, imaginea lumânărilor în fereastră, lumina ca de peşteră care invadase interiorul în acel moment), Boris mi-a luat mâna şi mi-a strâns-o într-a lui, privindu-mă cu un zâmbet sinistru,

---

[6]„Pălăria lucrează asupra creierului. Dacă ne acoperim capetele, gândirea nu mai e îngrădită” (n.tr.).

enigmatic.

— Trebuie să înțelegi că totul e o iluzie, draga mea, mi-a zis el.

— Nu cred că ştiu ce vrei să spui, Boris.

— Casa Woburn. E clădită pe nori, asta îi e fundația.

— Mie mi se pare perfect solidă. Sunt acolo în fiecare zi, să ştii, şi nu s-a mişcat niciodată din loc. Nici măcar nu s-a clintit.

— Deocamdată. Dar dă-i puțin timp şi o să înțelegi ce vreau să spun.

— Cât de „puțin timp”?

— Cât o mai dura. Camerele de la etajul cinci nu mai rezistă mult, să ştii, şi mai devreme sau mai târziu n-o să mai rămână nimic de vândut. Stocul e deja cam străveziu – şi odată ce un lucru dispare, n-ai cum să-l mai iei înapoi.

— Şi ce e atât de şocant? Totul e pe sfârşite, Boris. Nu văd de ce Casa Woburn ar face excepție.

— Ție ți-e uşor să spui asta. Dar ce-o să se întâmple cu biata Victoria?

— Victoria nu e proastă. Sunt sigură că s-a gândit şi ea la toate astea.

— Victoria e şi încăpățânată. O să tragă şi de ultimul glot, iar apoi o să ajungă la fel de lefteră ca oamenii pe care încearcă acum să-i ajute.

— Şi nu e asta treaba ei?

— Şi da, şi nu. I-am promis tatălui ei că o s-o protejez şi n-am de gând să-mi calc cuvântul. Dacă ai fi văzut-o când era tânără – cu nişte ani în urmă, înaintea crizei. Atât de frumoasă, de plină de viață. Gândul că i s-ar putea întâmpla ceva rău e o tortură pentru sufletul meu.

— Mă mir de tine, Boris. Vorbeşti ca un sentimental de rând.

— Toți vorbim o limbă a fantomelor numai a noastră, mă tem. Am citit înscrisul de pe zid[7] şi nimic nu-mi dă curaj. În scurt

[7]În engleză, în original: the writing on the wall, de profeţie (n.tr.).

timp, fondurile Casei Woburn or să se termine. Mai am nişte rezerve în apartament, desigur – şi aici Boris a măturat cu un gest toate obiectele din cameră – dar şi ele or să dispară foarte repede. Dacă nu începem să privim înainte, n-o să prea mai avem parte de viitor.

— Ce vrei să spui?

— Fă-ți planuri. Gândeşte-te la toate posibilitățile. Acționează.

— Şi te aştepți ca Victoria să vină cu tine?

— Nu neapărat. Dar dacă te am pe tine de partea mea, măcar am o şansă.

— Ce te face să crezi că aş avea vreo influență asupra ei?

— Ochii din cap. Văd şi eu ce se întâmplă acolo, Anna. Victoria n-a mai răspuns nimănui aşa ca ție. E pur şi simplu vrăjită.

— Suntem doar prietene.

— E mai mult de-atât, draga mea. Mult mai mult.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

— O să înțelegi. Mai devreme sau mai târziu, o să înțelegi fiecare cuvânt. Ți-o garantez.

Boris avea dreptate. La final, am înțeles totul. La final, toate lucrurile care stăteau să se întâmple chiar s-au întâmplat. Totuşi, mi-a luat mult să mă prind în joc. De fapt, nu am văzut nimic cu adevărat până nu m-a izbit în față – dar asta e poate scuzabil, dat fiind că sunt cea mai ignorantă ființă de pe pământ. Ai răbdare cu mine. Ştiu că încep să mă bâlbâi, dar nu-i uşor să găseşti cuvintele cu care să spui ce am eu de spus. Încearcă să-ți imaginezi cum era pentru noi atunci – sentimentul de sfârşit al lumii apăsându-ne pe umeri, atmosfera ireală planând asupra noastră în fiecare moment. Lesbianismul e doar un termen clinic şi nu spune tot adevărul. Victoria şi cu mine nu am devenit un cuplu în înțelesul obişnuit al cuvântului. Mai degrabă am devenit un refugiu una pentru cealaltă, locul în care fiecare dintre noi îşi putea găsi o mângâiere în singurătatea ei. Pe termen lung, sexul a fost cea mai puțin importantă parte a poveştii. Trupul e doar trup, în definitiv, şi nu prea contează

dacă mâna care te atinge e a unui bărbat sau a unei femei. Să fiu cu Victoria îmi dăruia plăcere, dar îmi dădea şi curajul de a trăi din nou în prezent. Ăsta era lucrul cel mai important. Nu mai priveam tot timpul înapoi, şi încetul cu încetul, o parte din rănile nenumărate pe care le purtam peste tot înăuntrul meu au început să se vindece. Nu eram din nou întreagă, dar cel puțin nu-mi mai uram viața. O femeie se îndrăgostise de mine, iar eu descoperisem că puteam la rândul meu s-o iubesc. Nu-ți cer să înțelegi, ci doar să o iei ca atare. Sunt multe lucruri din viața mea pe care le regret, dar povestea cu Victoria nu e unul dintre ele.

A început spre sfârşitul verii, la trei sau patru luni după sosirea mea la Casa Woburn. Victoria a urcat la mine în cameră pentru una dintre conversațiile noastre nocturne, şi îmi amintesc că eram frântă de oboseală, aveam dureri în fiecare oscior al spinării şi mă simțeam chiar mai abătută decât de obicei. A început să-mi maseze spatele prieteneşte, încercând să-mi relaxeze muşchii, cu aceleaşi gesturi binevoitoare şi familiare pe care le-ar fi făcut oricine în aceeaşi situație. Nu mă mai atinsese nimeni de luni de zile – din ultima noapte pe care o petrecusem cu Sam – şi aproape că uitasem cât de bine era să ți se facă un asemenea masaj. Victoria îşi plimba mâinile în sus şi în jos pe şira spinării, iar în cele din urmă şi le-a strecurat pe sub tricoul pe care-l purtam, atingându-mă cu degetele pe pielea goală. Senzația era extraordinară, şi în scurt timp am început să plutesc de plăcere, simțindu-mi tot corpul ca şi cum ar fi fost pe cale să se destrame. Nici măcar atunci însă nu cred că vreuna dintre noi ştia ce era pe cale să se întâmple. Era un proces lent, şerpuitor, care aluneca de la o etapă la alta fără să avem în minte vreo idee clară. La un moment dat, cearşaful mi-a alunecat de pe coapse şi nu m-am obosit să mă acopăr la loc. Mâinile Victoriei îmi înghițeau tot mai mult din trup, se plimbau peste pulpele şi fesele mele, rătăceau de-a lungul coastelor şi umerilor mei, iar în final nu mai rămăsese niciun loc pe care

să nu-mi doresc să-l atingă. M-am întors cu faţa şi am văzut-o pe Victoria aplecată spre mine, goală pe sub halatul de baie, cu unul dintre sâni ivindu-i-se prin despărţitura materialului.

Eşti atât de frumoasă, i-am spus, *încât aş putea muri*.

M-am ridicat uşor şi am început să-i sărut sânul, sânul ei rotund şi frumos, mult mai plin decât al meu, urmărind cu buzele areola maronie şi catifelată, haşurând cu limba careul de vinişoare albăstrii care se zăreau chiar sub suprafaţa pielii. Mi se părea că trăiesc o grozăvie, un lucru teribil, iar în primele câteva clipe am simţit că deschisesem porţile unei dorinţe care nu putea fi găsită decât în întunecimea viselor – dar acest sentiment n-a durat mai deloc şi imediat m-am lăsat în voia valului, m-am abandonat cu totul.

Am continuat să dormim împreună în următoarele câteva luni, iar la final am început să mă simt în largul meu la Casa Woburn. Natura acelei munci era prea demoralizantă fără cineva pe care să te sprijini, fără un loc permanent în care să-ţi ancorezi sentimentele. Prea mulţi oameni veneau şi plecau, prea multe vieţi pendulau în jurul tău, şi până când ajungeai să cunoşti pe cineva, acel cineva îşi făcea deja bagajele ca să plece mai departe. Apoi venea altcineva, dormea în patul pe care îl ocupase cel dinainte, stătea pe acelaşi scaun, se plimba în acelaşi petic de curte, iar apoi venea timpul să plece şi el, iar procesul începea de la capăt. Din contră, eu şi Victoria ne aveam una pe alta – la bine şi la rău, cum spuneam noi – şi ăsta era singurul lucru rămas la fel, în ciuda schimbărilor din jur. Prin legătura mea cu ea, am putut să mă împac cu munca de acolo, iar acest lucru a avut, la rândul lui, un efect calmant asupra stărilor mele. Apoi s-au întâmplat mai multe lucruri şi a devenit imposibil ca povestea să continue în acelaşi fel. O să vorbesc îndată despre asta, dar lucrul esenţial e că nu s-a schimbat nimic cu adevărat. Veriga era neatinsă, şi încă o dată, pentru totdeauna, mi-am dat seama ce om minunat putea să fie Victoria.

Era pe la mijlocul lui decembrie, cam în vremea primului val serios de frig. Iarna nu avea să fie la fel de afurisită ca cealaltă, dar nimeni nu putea şti asta dinainte. Frigul învia toate amintirile de rău augur din anul precedent şi simțeai cum creşte panica pe străzi, disperarea oamenilor care încercau să se îmbărbăteze în fața măcelului. Cozile din jurul Casei Woburn se lungiseră mai mult decât oricând în lunile de pe urmă, iar eu m-am văzut nevoită să lucrez peste program ca să țin pasul cu şirul nesfârşit. În dimineața despre care îți spun, îmi amintesc că am stat de vorbă cu zece sau unsprezece oameni, unul după altul, pe fugă, fiecare cu povestea lui înspăimântătoare. Una dintre ei – Melissa Reilly o chema, o femeie de vreo şaizeci de ani – era atât de înnebunită de durere, încât s-a aruncat la picioarele mele şi a început să plângă, trăgându-mă de mână şi rugându-mă s-o ajut să-şi găsească soțul pierdut, care dispăruse în iunie şi nu mai dăduse niciun semn de atunci. Şi ce-ai vrea să fac eu? i-am zis. Nu-mi pot părăsi slujba ca să bântui cu tine pe străzi, e prea multă treabă de făcut aici. Ea a continuat totuşi să se dea în spectacol, iar eu am început să mă înfurii din cauza că era atât de insistentă. Uite ce e, i-am spus, nu eşti singura femeie din oraşul ăsta care şi-a pierdut bărbatul. Soțul meu e plecat de tot atâta timp ca al tău, şi din câte ştiu, e la fel de mort ca al tău, dacă te interesează. Mă vezi pe mine plângând şi smulgându-mi părul din cap? Toți trecem prin asta.

Mă uram pentru că debitam astfel de platitudini, pentru că o tratam cu atâta sălbăticie, dar îmi venea din ce în ce mai greu să gândesc, cu toate istericalele ei, cu bălmăjeala incoerentă despre domnul Reilly, şi copiii lor, şi călătoria din luna de miere pe care o făcuseră acum treizeci şi şapte de ani. Nu dau doi bani pe tine, mi-a spus ea la sfârşit. O cățea fără inimă ca tine nu merită să aibă un soț, aşa că poți să-ți iei mascarada asta de Casă Woburn şi să te speli cu ea pe cap. Dacă bunul doctor te-ar auzi, s-ar răsuci în mormânt. Ceva de genul ăsta, deşi nu-mi aduc aminte exact cuvintele ei. Apoi doamna Reilly s-a ridi-

cat şi a ieşit, într-un ultim acces de indignare. În clipa în care s-a făcut nevăzută, mi-am culcat capul pe birou şi am închis ochii, gândindu-mă dacă nu eram prea obosită ca să mai văd şi alţi oameni în acea zi. Interviul fusese un dezastru, şi era vina mea că mă lăsasem dusă de val. Nu aveam nicio scuză, nicio justificare pentru felul cum îmi vărsasem necazurile pe o biată femeie care, în mod evident, îşi ieşise din minţi de durere. Probabil că tocmai atunci am aţipit, poate pentru cinci minute, poate numai pentru câteva clipe – nu ştiu sigur. Tot ce ştiu este că mi s-a părut o distanţă infinită între acel moment şi următorul, între clipa în care am închis ochii şi cea în care i-am deschis din nou. Mi-am ridicat ochii şi l-am văzut pe Sam, aşezat în scaunul din faţa mea, pentru următorul interviu. La început am crezut că încă dorm.

E o plăsmuire, mi-am zis. *E unul dintre visele în care îţi imaginezi că te trezeşti, dar trezitul e doar o parte din vis.*

Apoi mi-am spus: *Sam* – şi imediat am înţeles că n-avea cum să fie altcineva.

Era şi nu era Sam. Era Sam în alt trup, cu părul grizonat şi vânătăi pe un obraz, cu degetele negre, rupte, şi hainele zdrenţuite. Stătea acolo cu o privire moartă, cu totul absentă – scufundat în el însuşi, mi se părea, cu desăvârşire pierdut. Atunci am înţeles totul într-o secundă, ca într-un vârtej, ca prin fulger. Era Sam, dar nu mă recunoştea, habar n-avea cine sunt. Mi-am simţit inima zvâcnindu-mi nebuneşte în piept şi pentru o clipă am crezut că o să leşin. Apoi, foarte încet, două lacrimi au început să curgă pe obrajii lui Sam. Îşi muşca buza de jos, iar bărbia îi tremura incontrolabil. Dintr-odată, a început să tremure din tot corpul, aerul a început să-i ţâşnească pe gură, iar suspinele pe care se străduia să le înăbuşe au izbucnit. Şi-a întors faţa de la mine, încercând încă să se controleze, dar trupul îi era scuturat de spasme şi un zgomot gâfâit, aspru, îi scăpa de pe buzele strânse. M-am ridicat din scaun, m-am împleticit până la cealaltă parte a mesei şi l-am înconjurat cu braţele. În clipa în care l-am atins, am auzit foşnetul de ziare mototolite

din haină. În clipa următoare am început să plâng şi apoi nu m-am mai putut opri. L-am strâns din toate puterile, îngropându-mi fața în stofa hainei lui, şi nu m-am mai putut opri.

Asta a fost cu mai bine de un an în urmă. Au trecut săptămâni bune înainte ca Sam să fie în stare să vorbească despre lucrurile care i se întâmplaseră, dar chiar şi atunci poveştile lui erau vagi, pline de inconsecvențe şi de spații albe. Totul părea să fi curs laolaltă, îmi spunea el, şi îi era greu să distingă contururile evenimentelor, să deosebească o zi de alta. Îşi amintea cum mă aşteptase să apar, fără să se mişte din cameră, până la şase sau şapte în dimineața zilei următoare, iar apoi pornise în sfârşit în căutarea mea. Era trecut de miezul nopții când revenise, şi până atunci biblioteca era deja în flăcări. Stătuse apoi în mijlocul mulțimii strânse în jurul focului şi, pe când acoperişul se prăbuşea, văzuse cartea noastră arzând împreună cu tot ce se mai afla în clădire. Spunea că văzuse totul cu ochii minții, că ştia momentul precis în care flăcările pătrunseseră în camera noastră şi înghițiseră paginile manuscrisului.

După asta, totul şi-a pierdut însemnătatea pentru el. Avea banii din buzunar, hainele de pe el şi asta era tot. Timp de două luni n-a făcut altceva decât să mă caute – dormind pe unde apuca, mâncând doar când nu mai avea încotro. În acest fel reuşise să se țină pe linia de plutire, dar spre sfârşitul verii ajunsese aproape la ultimul bănuț. Mai rău, mi-a spus el, renunțase într-un târziu să mă caute. Era convins că murisem şi nu mai suporta să se tortureze cu false speranțe. S-a retras într-un colț al Terminalului Diogene – vechea stație din partea de nord-vest a oraşului – şi trăia împreună cu epavele şi nebunii, cu oamenii ca nişte umbre care bântuiau pe coridoarele lungi şi în sălile de aşteptare abandonate. Era ca şi cum te-ai fi transformat într-un animal, mi-a zis el, o creatură subpământeană care intrase în hibernare. O dată sau de două ori pe săptămână, se angaja să transporte încărcături grele pentru colec-

tori, muncind pentru plata derizorie pe care i-o dădeau, dar în cea mai mare parte a timpului nu făcea nimic, refuzând să se mişte dacă nu era forţat.

— Am renunţat să mai fiu o persoană, mi-a spus el. Ţinta vieţii mele era să mă desprind de tot ce mă înconjura, să trăiesc într-un loc unde nimic nu mă mai putea răni. Una câte una, am încercat să-mi tai toate legăturile, să abandonez toate lucrurile la care ţinusem vreodată. Ideea era să ajung la indiferenţă, la o indiferenţă atât de puternică şi sublimă, încât să mă protejeze de atacurile viitoare. Mi-am luat la revedere de la tine, Anna; mi-am luat la revedere de la carte; mi-am luat la revedere de la gândul de a pleca acasă. Chiar am încercat să-mi iau la revedere şi de la mine. Încetul cu încetul, am devenit la fel de senin ca Buddha, stând în colţul meu şi nedând nicio atenţie lumii din jur. Dacă n-ar fi fost trupul – cererile ocazionale ale stomacului, ale intestinelor mele – nu m-aş mai fi mişcat, poate, niciodată. Să nu doresc nimic, îmi spuneam întruna, să nu am nimic, să nu fiu nimic. Nici nu-mi puteam imagina o soluţie mai fericită. La final, ajunsesem să duc viaţa unei pietre.

I-am dat lui Sam camera de la etajul doi în care stătusem şi eu mai demult. Era într-o stare groaznică şi în primele zece zile viaţa lui a fost pe muchie de cuţit, îmi petreceam aproape tot timpul eu el, chiulind de la celelalte îndatoriri pe cât puteam, iar Victoria nu s-a arătat nicio clipă nemulţumită. De-asta mi s-a părut un om remarcabil. Nu numai că n-a obiectat, dar a făcut tot posibilul să ne încurajeze. Era ceva supranatural în felul în care găsea înţelegere pentru tot, în capacitatea ei de a absorbi sfârşitul brusc şi aproape violent al felului în care trăiserăm. Am tot aşteptat să se demaşte, să erupă în vreo izbucnire de dezamăgire sau de gelozie, dar nu s-a întâmplat nimic de acest fel. Prima ei reacţie la auzul veştii a fost de bucurie – bucurie pentru mine, bucurie pentru că Sam trăia – iar apoi s-a străduit din răsputeri, la fel ca mine, să-l vadă sănătos. Suferise o pierdere personală, dar ştia de asemenea că prezenţa lui acolo era un câştig pentru Casa Woburn. Gândul că va mai

avea un bărbat în subordine, şi mai ales unul ca Sam – care nu era nici bătrân ca Frick, nici încet la minte şi nepriceput ca Willie – era suficient ca să regleze conturile în ceea ce o privea. Obsesia asta putea deveni chiar înspăimântătoare, mi se părea mie, dar pentru Victoria nimic nu era mai important decât Casa Woburn – nici măcar eu, nici măcar ea însăşi, dacă poți să-ți imaginezi aşa ceva. Nu vreau să simplific prea tare lucrurile, dar pe măsură ce trecea timpul, mi se părea că mă lăsase să mă îndrăgostesc de ea ca să prind puteri. Acum că îmi venisem în fire, îşi fixase ținta asupra lui Sam. Casa Woburn era singura ei realitate, înțelegi, iar la final totul se dărâma în fața ei.

În cele din urmă, Sam s-a mutat cu mine sus, la etajul patru. A mai câştigat încet-încet în greutate şi, treptat, a început să semene din nou cu cel care fusese cândva, dar pentru el multe lucruri nu mai puteau fi ca înainte – nici acum, nici altă dată. Nu vorbesc numai de mizeriile prin care trecuse trupul lui – părul albit înainte de vreme, dinții lipsă, mâinile care îi tremurau uşor, dar stăruitor – vorbesc şi despre evenimentele interioare. Sam nu mai era tânărul arogant de pe vremea când locuiam în bibliotecă. Îl schimbaseră experiențele trăite, îl umiliseră, iar acum avea un ritm mai molcom, mai paşnic în tot ce făcea. Vorbea din când în când de ideea de a lua cartea de la capăt, dar era limpede că nu o spunea din suflet. Cartea nu mai era o soluție pentru el, şi odată ce pierduse acea ancoră fixă, părea mai capabil să înțeleagă lucrurile care i se întâmplaseră, care ni se întâmplau tuturor. Puterile i-au revenit şi, treptat, ne-am obişnuit din nou unul cu altul, însă de data asta mi se părea mai degrabă că ne aflam pe picior de egalitate, față de cum fusese cândva. Poate că şi eu mă schimbasem de-a lungul acelor luni, dar simțeam foarte clar că Sam avea nevoie de mine mai mult decât în trecut, şi îmi plăcea la nebunie acea senzație de a fi indispensabilă, îmi plăcea mai mult decât orice pe lume.

Sam a început să lucreze pe la începutul lui februarie. La început, am fost total împotriva slujbei pe care i-o pregătise Vic-

toria. Cântărise mult variantele, a spus ea, şi la final hotărâse că Sam putea servi cel mai bine interesele Casei Woburn dacă accepta să devină noul doctor.

— S-ar putea ca ideea să ți se pară ciudată, a continuat, dar de la moartea tatălui meu ne zbatem ca peştele pe uscat. Locul nu mai are unitate, nu mai ştii pentru ce lupți. Le dăm oamenilor mâncare şi adăpost pentru scurtă vreme, şi asta-i tot – un fel de minimă subzistență care aproape că nu ajută pe nimeni. Mai demult, oamenii veneau aici ca să fie în preajma tatălui meu. Chiar şi când nu putea să-i ajute ca doctor, stătea lângă ei, le vorbea şi le asculta necazurile. Ăsta era lucrul cel mai important. Îi făcea pe oameni să se simtă mai bine doar fiind cine era. Oamenilor li se dădea mâncare, dar şi speranță. Dacă ar veni acum un alt doctor la Casa Woburn, poate că ne-am apropia de spiritul pe care l-a avut locul ăsta în trecut.

— Dar Sam nu e doctor, i-am spus. Ar fi o minciună, şi nu văd cum îi poți ajuta pe oameni dacă primul lucru pe care-l faci e să-i minți.

— Nu e o minciună, mi-a răspuns Victoria. E o mascaradă. Minciunile le spui din motive egoiste, dar în cazul ăsta nu am lua nimic pentru noi. Am face-o pentru alții, ca un mod de a le da speranță. Atâta timp cât or să fie convinşi că Sam e doctor, or să creadă şi ce-o să le spună.

— Dar dacă ne descoperă cineva? Atunci s-a zis cu noi. Nimeni n-o să mai aibă încredere în noi după aceea – nici măcar când am spune adevărul.

— N-o să afle nimeni. Sam n-are cum să se dea de gol, pentru că n-o să practice medicina. Chiar dacă ar vrea, n-a mai rămas niciun medicament cu care să încerce. Avem câteva sticluțe de aspirină, o cutie sau două de bandaje, şi cam asta-i tot. Doar pentru că o să-şi spună doctorul Farr, asta nu înseamnă că o să facă de-adevăratelea ce face un doctor. El o să vorbească, iar oamenii or să-l asculte. Asta-i tot ce are de făcut. Să le dea oamenilor o şansă de a-şi găsi forța în ei înşişi.

— Şi dacă n-o să se descurce?

— Atunci, nu se poate şi gata. Dar nu putem şti dacă nu încercăm, nu-i aşa?

La final, Sam a fost de acord să încerce.

— Nu m-aş fi gândit de unul singur la asta, a zis el, nici dacă aş mai fi trăit o sută de ani. Anna găseşte că e cinic, iar pe termen lung cred că are dreptate. Dar cine ştie dacă nu cumva faptele în sine sunt la fel de cinice? Oamenii mor acolo, şi chiar dacă le dăm o cană de supă sau le salvăm sufletele, tot or să moară. Nu văd cum se poate evita asta. Dacă Victoria crede că a avea un doctor închipuit cu care să vorbească o să le uşureze viața, cine sunt eu să spun că se înşală? Mă îndoiesc că o să facă foarte mult bine, dar nici nu pare să aibă cum să facă rău. E o încercare cu un scop, şi pentru asta sunt dispus să-i fac jocul.

Nu îl condamn pe Sam că a spus „da”, dar câtva timp am fost supărată pe Victoria. Eram şocată s-o văd justificându-şi fanatismul cu argumente atât de elaborate despre bine şi rău. Oricum voiai să-i spui – minciună, mascaradă, un mijloc către un scop – planul acesta mi se părea o trădare a principiilor tatălui ei. Avusesem deja destule îndoieli despre Casa Woburn, şi dacă ceva mă convinsese măcar să accept existența locului, aceea fusese Victoria. Sinceritatea ei, limpezimea motivelor, rigoarea morală pe care o găsisem la ea – lucrurile astea fuseseră un exemplu pentru mine şi îmi dăduseră puterea să merg mai departe. Acum, dintr-odată, descopeream în ea un teritoriu întunecos, pe care nu-l cunoscusem înainte. A fost o deziluzie, cred, şi pentru o vreme chiar i-am purtat pică, am fost indignată de felul în care se dovedise a fi la fel ca toți ceilalți. Apoi însă, când am început să văd lucrurile mai clar, mi-a trecut furia. Victoria reuşise să-mi ascundă adevărul, dar Casa Woburn se îndrepta cu paşi repezi înspre dezintegrare. Toată mascarada cu Sam nu era decât o încercare de a mai salva câte ceva de la dezastru, o

scurtă coda[8] excentrică, alipită unei bucăţi muzicale care deja se încheiase. Totul se terminase. Numai că nu ştiam încă.

Culmea ironiei a fost că Sam şi-a intrat perfect în rolul de doctor. Avea toată recuzita la îndemână – halatul alb, geanta neagră, stetoscopul, termometrul – şi le folosea cu maximum de efect. Arăta ca un doctor, fără doar şi poate, dar după o vreme a început să se poarte ca atare. Asta era partea incredibilă.

La început, am tot bombănit transformarea asta, nevrând să admit că Victoria avusese dreptate.În cele din urmă însă a trebuit să cedez în faţa faptelor. Oamenii se deschideau în faţa lui Sam. Avea un fel de a-i asculta care le trezea dorinţa să vorbească, iar cuvintele se revărsau ca un şuvoi din momentul în care se aşeza lângă ei. Antrenamentul lui de ziarist îl ajuta, fără îndoială, dar acum absorbise parcă o doză sporită de demnitate, o persona a bunăvoinţei, aş putea spune, şi pentru că oamenii credeau în acea persona, îi spuneau lucruri pe care nu le mai auzise nicicând de la nimeni. Era ca şi cum ar fi fost duhovnic, spunea el, şi încetul cu încetul începuse să se bucure de binele care venea atunci când oamenii erau lăsaţi să-şi verse povara – efectul salutar al rostirii cuvintelor, al eliberării cuvintelor care spun povestea, cu tot ce s-a întâmplat. Exista tentaţia ca Sam să înceapă să creadă în rol, mi-am spus, dar a reuşit să păstreze distanţa. Glumea pe seama lui când eram doar noi doi, şi în cele din urmă îşi inventase o serie de noi nume – doctorul Şarlatanel Farr, doctorul Farsă Sinistră, doctorul Gogoriţă. În spatele hazului pe care îl făcea, însă, simţeam că slujba asta însemna pentru el mai mult decât era dispus să recunoască. Felul în care poza în doctor îi dăduse brusc acces la gândurile cele mai intime ale celorlalţi, iar aceste gânduri deveniseră acum parte din el însuşi. Lumea lui interioară se lărgise, crescuse mai puternică, mai capabilă să absoarbă lucrurile ca-

[8] Parte finală a unei compoziţii muzicale.

re îi ieşeau în cale.

— E mai bine când nu trebuie să fiu eu însumi, mi-a spus el o dată. Dacă n-aş avea cealaltă persoană în spatele căreia să mă ascund – cea care poartă halatul alb şi expresia compătimitoare pe chip – nu cred că aş suporta. Poveştile m-ar zdrobi. Aşa însă am găsit un mod de a le asculta, de a le pune la locul lor – lângă povestea mea, lângă povestea eului care nu mai sunt eu, atâta timp cât ascult alte poveşti.

Primăvara a venit devreme în acel an şi, pe la jumătatea lui martie, şofranul înflorise în grădina din spate – cu lujeri galbeni şi purpurii ivindu-se din hăţişul de culoarea ierbii, cu verdele înmugurit amestecat cu petice de noroi uscat. Chiar şi nopţile erau calde, iar eu şi Sam făceam uneori câte o scurtă plimbare prin împrejurimi înainte de culcare. Ne simţeam bine acolo, afară, timp de câteva clipe, cu ferestrele întunecate ale casei în spatele nostru şi cu stelele arzând palid deasupra capetelor. De fiecare dată când făceam aceste mici plimbări, simţeam că mă îndrăgostesc de el din nou, de fiecare dată îl iubeam în întunericul acela, mă agăţam de braţul lui şi îmi aminteam cum era la început, în zilele Iernii Cumplite, când locuiam în bibliotecă şi priveam în fiecare noapte pe fereastra mare, în formă de evantai. Nu mai vorbeam despre viitor. Nu mai făceam planuri şi nu mai pomeneam de întoarcerea acasă. Prezentul ne consuma acum cu totul, şi din cauza muncii de fiecare zi, a extenuării care urma, nu mai aveam timp să ne gândim la nimic altceva. Viaţa pe care o duceam avea un echilibru fantomatic, dar asta nu înseamnă că era neapărat o viaţă nefericită, ba chiar uneori aproape că mă bucuram s-o trăiesc, să mă las în voia lucrurilor aşa cum mergeau.

Dar lucrurile nu mai puteau continua, bineînţeles. Era o iluzie, cum spusese şi Boris Stepanovich, şi nimic nu putea opri schimbările care se anunţau. Pe la sfârşitul lui aprilie, am început să simţim primii colţi. Victoria a cedat în cele din urmă şi ne-a explicat situaţia, iar apoi, una câte una, am început să

facem economiile necesare. Turele de miercuri după-amiază au fost primele la rând. Nu avea rost să mai cheltuim bani pe maşină, am hotărât. Carburantul era prea scump şi erau destui oameni care ne aşteptau chiar în faţa uşii. Nu avea niciun rost să ieşim noi să-i căutăm, a decis Victoria, şi nici măcar Frick nu a avut vreo obiecţie la asta. În aceeaşi după-amiază, am pornit într-un ultim tur prin oraş – Frick la volan, Willie lângă el, Sam şi cu mine în spate. Am mers pe bulevardele de la periferie, ne-am oprit ocazional ca să aruncăm câte-o privire către un cartier sau altul, am tresărit la toate denivelările drumului, pe când Frick manevra maşina peste şanţuri şi hopuri. Nu prea vorbeam. Priveam pur şi simplu lucrurile care alunecau pe lângă noi, oarecum înfioraţi că nu avea să se mai întâmple vreodată, cred, că asta era ultima oară şi în scurt timp parcă nici măcar nu mai priveam, stăteam pur şi simplu pe locurile noastre şi simţeam disperarea stranie de a ne învârti în cerc. Apoi Frick a dus maşina în garaj şi a încuiat uşa, iar de atunci încolo nu cred că a mai deschis-o vreodată.Într-o zi, când eram cu toţii în grădină, a arătat spre garajul de vizavi şi faţa i s-a lăţit brusc, într-un zâmbet larg şi ştirb.

— Astea luc'uri pe ca'e le vezi când se te'mină, a spus el. Îţi iei 'ămas-bun şi uiţi. Un fulge' p'ân minte acum. Vuuuum s-a dus, vezi tu, şi dus e. Numai st'ălu-cire şi apoi uita'e.

Au urmat hainele – toate obiectele pe care le dădeam gratuit rezidenţilor, cămăşile şi pantofii, jachetele şi puloverele, pantalonii, pălăriile, vechile perechi de mănuşi. Boris Stepanovich cumpărase toate aceste lucruri la grămadă, de la un furnizor din a Patra Zonă de Recensământ, dar omul acela dăduse faliment, de fapt, fusese scos din afaceri de un consorţiu de bătăuşi şi Agenţi ai Renaşterii, iar noi nu mai aveam mijloacele de a păstra în funcţiune şi acest pol al operaţiunii. Chiar şi în vremurile bune, achiziţionarea hainelor înghiţea cam treizeci sau patruzeci la sută din bugetul Casei Woburn. Acum, când într-un târziu veniseră şi vremuri grele, nu puteam decât să tăiem aceste cheltuieli din registre. Fără înjumătăţiri, fără diminuări

treptate – totul dintr-odată, dintr-o singură lovitură.

Victoria a început o campanie pentru ceea ce ea numea „îmbunătățiri mărunte”, adunând tot felul de instrumente de cusut – ace, papiote, petice de material, degetare, ciuperci de țesut şi aşa mai departe – şi făcând tot ce se pricepea ca să repare hainele cu care oamenii soseau la Casa Woburn. Ideea era să economisim cât mai mulți bani pentru mâncare şi, dat fiind că asta era cel mai important, lucrul care făcea cel mai mare bine rezidenților, cu toții am căzut de acord asupra justeții acestei hotărâri. Totuşi, cum camerele de la etajul cinci continuau să se golească, nici măcar proviziile de mâncare nu au supraviețuit atacului. Unul câte unul, diverse produse au fost eliminate – zahărul, sarea, untul, fructele, porțiile mici de carne pe care ni le permiteam din când în când, paharele ocazionale de lapte. De câte ori Victoria anunța încă una dintre aceste economii mărunte, Maggie Vine făcea o criză – se lansa într-o pantomimă sălbatică, imitând ca un bufon pe cineva care izbucneşte în lacrimi, lovindu-se cu capul de zid, fluturându-şi brațele pe lângă picioare, de parcă ar fi vrut să-şi ia zborul. Nu era floare la ureche pentru niciunul dintre noi, însă.

Toți ne obişnuiserăm să avem parte de mâncare îndestulătoare, iar aceste lipsuri au provocat un şoc dureros organismelor noastre. A trebuit să analizez din nou în mintea mea toată povestea – ce înseamnă să fii flămând, cum să separi ideea de mâncare de ideea de plăcere, cum să accepți ce ți se dă şi să nu tânjeşti la mai mult. Pe la mijlocul verii, dieta noastră ajunsese deja la câteva feluri de grăunțe, amidon şi rădăcinoase – napi, sfeclă, morcovi. Am încercat să cultivăm o grădină în spate, dar aveam foarte puține semințe şi n-am reuşit să creştem decât câteva lăptuci. Maggie improviza pe cât putea, fierbând tot soiul de supe străvezii, preparând furioasă fierturi de fasole cu tăiței, tăvălind găluşte printr-o mare albă de făină – biluțe cleioase de cocă înecăcioasă. Fată de ce mâncam înainte, erau nişte lucruri îngrozitoare, care însă ne țineau în viață. Partea cea mai urâtă nu era calitatea hranei, ci certitudinea că lucrurile nu aveau

cum să meargă decât mai rău. Încetul cu încetul, distanța dintre Casa Woburn şi restul oraşului devenea tot mai mică. Eram pe cale să fim înghițiți, şi niciunul dintre noi nu ştia cum să împiedice asta.

Apoi a dispărut Maggie. Într-o zi pur şi simplu n-am mai găsit-o, nici pe ea, nici vreun indiciu care să ne spună încotro o apucase. Probabil că plecase în timp ce noi toți dormeam, la etaj, dar asta nu explica de ce îşi lăsase toate lucrurile de izbelişte. Dacă ar fi vrut să fugă, era logic să-şi fi făcut un bagaj pentru drum. Willie a petrecut două sau trei zile căutând-o prin împrejurimi, dar nu a găsit nicio urmă, şi niciunul dintre oamenii cu care a stat de vorbă nu o văzuse vreodată. Apoi Willie şi cu mine i-am preluat îndatoririle din bucătărie. Însă chiar când începeam să ne simțim în largul nostru în noua postură, s-a întâmplat altceva. Brusc şi cu totul pe neaşteptate, bunicul lui Willie a murit. Am încercat cu toții să ne consolăm cu gândul că Frick era bătrân – avea aproape optzeci de ani, după spusele Victoriei – dar asta nu ne-a ajutat cine ştie ce. Murise în somn, într-o noapte, pe la începutul lui octombrie, şi Willie fusese cel care descoperise cadavrul: se trezise dimineața şi văzuse că bunicul lui nu se ridicase din pat, iar apoi, când încercase să-l trezească, privise îngrozit cum trupul bătrânului se prăbuşise pe podea. Cel mai greu a fost pentru Willie, desigur, dar cu toții am suferit în urma morții lui în felul nostru. Sam a plâns cu lacrimi amare când s-a întâmplat, iar Boris Stepanovich n-a vorbit cu nimeni patru ore după ce a primit vestea, lucru care trebuie să fi fost un record pentru el. Victoria nu a lăsat prea multe să iasă la suprafață, dar apoi ne-a luat-o înainte şi s-a repezit să facă un lucru necugetat, şi atunci am înțeles cât de aproape ajunsese de disperarea cea mai neagră.

Este absolut ilegal să îngropi morții. Toate cadavrele trebuie duse la unul dintre Centrele de Transformare, şi cine nu se supune acestei reguli are parte de cea mai aspră pedeapsă: o amendă de două sute cincizeci de gloți, care trebuie plătită

chiar la eliberarea citației, sau, în caz contrar, exilul imediat într-unul dintre lagărele de muncă din sud-vestul țării. În pofida tuturor lucrurilor, la mai puțin de o oră de când aflase de moartea lui Frick, Victoria a anunțat că avea de gând să-ițină ceremonia de înmormântare în grădină, în acea după-amiază. Sam a încercat să o convingă să se răzgândească, dar a rămas neclintită.

— N-o să afle nimeni niciodată, a spus ea. Iar dacă se întâmplă să afle poliția, tot nu contează. Trebuie să facem ce e drept. Dacă lăsăm o lege stupidă să ne stea în cale înseamnă că nu valorăm nimic.

Era un gest nesăbuit, cu totul iresponsabil, dar în fond cred că o făcea de dragul lui Willie. Acesta nu era un băiat cu inteligența dezvoltată normal, iar la şaptesprezece ani era captiv încă în violența unui eu care nu înțelegea aproape nimic din lumea din jur. Frick avusese grijă de el, gândise pentru el, îl dusese de mână la propriu prin toate etapele vieții. Cu bunicul său dintr-odată absent, nimeni nu ştia ce avea să se întâmple cu el. Willie avea acum nevoie de un gest din partea noastră – o afirmare limpede şi dramatică a loialității noastre, dovada că aveam să fim lângă el, indiferent de consecințe. Înmormântarea era un risc enorm, însă chiar şi în lumina celor ce s-au întâmplat apoi, nu cred că Victoria a greşit când şi l-a asumat.

Înaintea ceremoniei, Willie a intrat în garaj, a deşurubat claxonul maşinii şi a stat aproape o oră să-l lustruiască. Era un claxon de modă veche, din acelea care se mai puneau şi la bicicletele copiilor – mai mare însă şi mai impresionant, cu trompetă de alamă şi un mâner de cauciuc negru, aproape de mărimea unui grepfrut. Apoi el şi Sam au săpat o groapă lângă tufişurile de păducel din spate. Şase rezidenți au purtat trupul lui Frick din casă până la groapă şi, pe când îl coborau în pământ, Willie a aşezat claxonul pe pieptul bunicului său, ca să fie sigur că avea să fie îngropat cu el. Boris Stepanovich a citit apoi un scurt poem pe care îl scrisese pentru acea ocazie, iar Sam şi Willie au luat din nou lopețile şi au acoperit groapa la loc cu

pământ. A fost o ceremonie primitivă în cel mai bun caz – fără rugăciuni şi fără cântece – dar simplul fapt că o ţineam era semnificativ. Eram cu toţii împreună – toţi rezidenţii, toţi membrii personalului – şi când totul s-a terminat, cei mai mulţi dintre noi aveam lacrimi în ochi. O mică piatră a fost aşezată pe mormânt ca să marcheze locul, iar apoi toţi ne-am întors în casă. După aceea, am încercat să-i uşurăm viaţa lui Willie. Victoria i-a dat noi responsabilităţi, lăsându-l chiar să stea de gardă cu puşca pe când eu luam interviurile în hol, iar Sam se străduia să-l ia sub aripa lui – învăţându-l să se radă corect, să-şi scrie numele cu litere de tipar, să adune şi să scadă. Willie răspundea bine acestor atenţii. Dacă n-ar fi existat o întâmplare nefericită, cred că s-ar fi dat binişor pe brazdă.

Cam la două săptămâni după înmormântarea lui Frick însă am primit vizita unui poliţist de la Sediul Central. Era un personaj cu înfăţişare ridicolă, durduliu şi roşu la faţă, arborând una dintre noile uniforme care le fuseseră date recent funcţionarilor din branşă – o tunică roşu aprins, pantaloni de călărie albi şi cizme din piele adevărată, neagră, cu un chipiu asortat. Costumul ăsta absurd scârţâia uşor la fiecare mişcare, şi pentru că tot insista să-şi scoată pieptul înainte, aveam senzaţia că or să-i plesnească nasturii. Şi-a lovit călcâiele şi m-a salutat când am deschis uşa, şi dacă n-ar fi fost mitraliera care-i atârna pe umăr, i-aş fi spus, probabil, să plece.

— Aceasta este locuinţa Victoriei Woburn? m-a întrebat.

— Da, am zis. Printre altele.

— Atunci daţi-vă la o parte, duduie, a zis bărbatul, împingându-mă din drum şi intrând în hol. Investigaţia e pe cale să înceapă.

N-am să te plictisesc cu detaliile. Pe scurt, cineva raportase înmormântarea la poliţie, iar ei veniseră să verifice plângerea. Trebuie să fi fost unul dintre rezidenţi, dar era un act de trădare atât de şocant, încât niciunul dintre noi n-a avut inima să afle cine era vinovatul. Cineva care fusese prezent la înmormântare, fără îndoială, care fusese nevoit să plece de la Casa

Woburn după şederea cuvenită şi ne purta pică fiindcă fusese aruncat din nou în stradă. Era o presupunere logică, dar acum nu prea mai conta. Poate că poliția îl plătise pe acest om, sau poate că el o făcuse pur şi simplu din duşmănie. În orice caz, informația fusese dată cu o precizie fatală. Polițistul s-a îndreptat cu paşi hotărâți înspre grădina din spate, cu două ajutoare târşâindu-şi picioarele în urma lui, a cercetat împrejurimile timp de câteva clipe, iar apoi a arătat fix spre locul unde fusese săpat mormântul. A cerut lopeți, iar cele două ajutoare au trecut îndată la lucru, căutând cadavrul pe care ştiau deja că îl vor găsi.

— Toată treaba asta e foarte la nelalocul ei, a spus polițistul. Egoismul înmormântărilor în ziua şi vremurile de azi – imaginați-vă ce tupeu. Fără corpuri bune de ars, ne-am duce la fund repede, asta-i sigur, am fi cu toții terminați. De unde am mai avea combustibil, cum am mai reuşi să trăim? În această stare de alertă națională, trebuie să fim cu toții vigilenți. Niciun corp nu trebuie cruțat, iar cei care submineză această lege cu buna ştiință nu trebuie lăsați să scape. Sunt răufăcători de cea mai joasă spéță, criminali perfizi, scursuri şi trădători. Trebuie smulşi din rădăcină şi pedepsiți.

Deja eram cu toții în grădină, îngrămădindu-ne în jurul mormântului, pe când idiotul ăsta clămpănea întruna aceleaşi remarci răutăcioase, fără cap şi coadă. Victoria se albise la față, şi dacă n-aş fi fost acolo s-o sprijin, cred că s-ar fi prăbuşit. De cealaltă parte a gropii care se lărgea, Sam nu-şi lua ochii de la Willie. Băiatul plângea, şi pe când ajutoarele sergentului continuau să sape şi să arunce neglijent pământul în tufişuri, a început să țipe cu un glas tremurând de panică:

— Ăsta e pământu' lu' bunicu'. Să nu-l aruncați. Pământu' ăsta e al lu' bunicu'.

Țipătul era atât de strident, că sergentul s-a văzut nevoit să se oprească în mijlocul tiradei. I-a aruncat lui Willie o privire disprețuitoare, iar apoi, chiar când începea să-şi ducă brațul în direcția mitralierei, Sam i-a astupat gura lui Willie cu palma şi

a început să-l tragă spre casă – luptându-se să-l țină în timp ce băiatul se zbătea şi lovea în toate părțile, tot drumul cât au traversat peluza. Între timp, câțiva rezidenți căzuseră în genunchi şi îl implorau pe sergent să creadă în nevinovăția lor. Nu ştiau nimic despre această nelegiuire atroce; nu se aflau aici când se întâmplase; dacă le-ar fi spus cineva de asemenea mârşăvii, n-ar fi acceptat niciodată să rămână aici; toți erau ținuți prizonieri împotriva voinței lor. O declarație mai înjositoare decât alta, o erupție de laşitate în masă. Am simțit atâta dezgust, că mi-a venit să scuip. O bătrână – Beulah Stansky o chema – chiar a apucat cizma sergentului şi a început s-o sărute. El a încercat s-o scuture, dar cum ea nu-i dădea drumul, i-a înfipt vârful cizmei drept în burtă, proiectând-o lată de partea cealaltă, gemând şi schelălăind ca un câine bătut. Din fericire pentru noi toți, Boris Stepanovich a ales în sfârşit să îşi facă intrarea. A deschis ferestrele franțuzeşti din spatele casei, a ieşit precaut pe peluză şi s-a îndreptat spre tot tărăboiul în paşi ca de plimbare, cu o expresie calmă, aproape uluită pe față. Se purta de parcă mai văzuse această scenă de o sută de ori înainte şi nimic nu avea să-i tulbure liniştea – nici poliția, nici armele, nimeni şi nimic. Tocmai scoteau trupul din groapă când ni s-a alăturat, şi l-am văzut pe bietul Frick întins pe iarbă, cu ochii dispăruți din orbite, cu fața mânjită toată de noroi şi o sumedenie de viermi albi zvârcolindu-i-se în gură. Boris nici măcar nu s-a obosit să-i arunce o privire. S-a dus direct la sergentul îmbrăcat în haină roşie, i s-a adresat ca unui general, iar apoi a început să-l tragă deoparte. Nu auzeam ce-şi spuneau, dar vedeam că Boris nu încetase o clipă să rânjească şi să ridice din sprânceană, tot timpul cât a durat discuția, în cele din urmă, a scos din buzunar un teanc de bani, a numărat bancnotele una câte una, iar apoi a pus recolta în mâna sergentului. Nu ştiam ce însemna asta – dacă Boris plătise amenda sau ajunseseră la vreun fel de mică înțelegere – dar tocmai asistasem la tranzacție: un schimb scurt şi rapid de bancnote şi afacerea era încheiată. Ajutoarele au purtat trupul lui Frick peste pajişte, prin

casă şi apoi până în faţă, unde l-au aruncat în spatele unui camion care aştepta parcat pe stradă. Sergentul ne-a mai ținut o predică pe trepte – foarte aspru, cu aceleaşi cuvinte pe care le folosise şi în grădină – iar apoi ne-a adresat un ultim salut, a pocnit din călcâie şi a pornit-o spre maşină, gonindu-i din calea lui pe privitorii soioşi cu gesturi scurte ale mâinii. Imediat cum l-am văzut plecat cu toți oamenii săi, am alergat înapoi în grădină ca să caut claxonul de la maşină. M-am gândit că puteam să-l lustruiesc din nou şi să i-l dau lui Willie, dar nu l-am mai găsit. Am coborât chiar în mormântul gol, ca să văd dacă nu rămăsese pe acolo, dar nu era. Ca atâtea alte lucruri înaintea iui, claxonul dispăruse fără urmă.

Ne puseserăm pielea la adăpost pentru o vreme. Nimeni nu avea să meargă la închisoare, asta era clar, dar mâna de bani pe care i-o îndesase Boris sergentului ne cam epuizase rezervele. La trei zile de la exhumarea lui Frick, am vândut ultimele lucruri de la etajul cinci: un deschizător de scrisori placat cu aur, o măsuță de noptieră din lemn de mahon şi draperiile de catifea albastră de la ferestre. Apoi am mai încropit câte ceva din vânzarea cărților din biblioteca de la parter – două rafturi de Dickens, cinci ediții din Shakespeare (una dintre ele în treizeci şi opt de volume în miniatură, nu mai mari decât palma), un Jane Austen, un Schopenhauer, un Don Quijote cu ilustrații – dar pe atunci piața de cărți era deja terminată, iar lucrurile astea ne-au adus doar un fleac. De atunci încolo, am rămas în grija lui Boris. Stocul lui de obiecte era însă departe de a fi nelimitat, şi nu ne păcăleam cu gândul că avea să țină prea mult. Ne-am dat trei sau patru luni în cel mai bun caz. Cu iarna care se anunța, ştiam că va fi, probabil, mai puțin de-atât.

Lucrul cel mai înțelept ar fi fost să închidem Casa Woburn chiar atunci. Am încercat s-o convingem pe Victoria, dar ei îi era greu să facă acest pas, aşa că au urmat câteva săptămâni de nesiguranță. Apoi, tocmai când Boris aproape că reuşise s-o convingă, hotărârea n-a mai stat în puterea ei, n-a mai stat în puterea nimănui. E vorba despre Willie. Privind în urmă, felul

în care au evoluat lucrurile pare absolut inevitabil, dar aş minţi să-ţi spun că vreunul dintre noi a prevăzut ce avea să vină. Eram toţi prea cufundaţi în treburile noastre, şi când la final s-a întâmplat totul, a fost ca un trăsnet din senin, ca o explozie din măruntaiele pământului.

După ce a fost dezgropat trupul lui Frick, Willie n-a mai fost niciodată cel de dinainte. Îşi făcea în continuare treaba, dar mereu în tăcere, într-o singurătate plină de priviri în gol şi ridicări din umeri. Cum te apropiai de el, ochii îi ardeau de duşmănie şi ranchiună, iar o dată mi-a aruncat mâna pe care i-o pusesem pe umăr, de parcă ar fi fost gata să mă lovească dacă mai încercam vreodată. Trebăluind împreună prin bucătărie în fiecare zi, probabil că petreceam cu el mai mult timp decât oricine altcineva. Făceam tot ce-mi stătea în puteri ca să-l ajut, dar nu cred că vreun cuvânt al meu a ajuns vreodată până la el. Bunicul tău e teafăr, Willie, îi spuneam. Acum e în rai, iar ce se întâmplă cu trupul lui nu mai contează. Sufletul lui trăieşte, şi el n-ar vrea să-ţi faci atâtea griji. Nimic nu-l mai poate răni. E fericit unde e acum, şi vrea ca şi tu să fii fericit. Mă simţeam ca un părinte încercând să-i explice unui copil mic ce înseamnă moartea, turuind aceleaşi stupizenii ipocrite pe care le auzisem de la părinţii mei. Nu conta însă ce spuneam, pentru că Willie nu-şi pleca urechea la nimic. Era un om preistoric, şi singurul fel în care putea răspunde morţii era să îşi venereze strămoşul pierdut, să se gândească la el ca la un zeu. Victoria înţelesese lucrul ăsta instinctiv. Locul de îngropăciune al lui Frick devenise un pământ sfânt pentru Willie, iar acum fusese profanat. Ordinea lucrurilor fusese călcată în picioare, şi nimic din ceea ce i-aş fi spus eu nu avea cum s-o îndrepte vreodată.

Willie a început să dispară după cină, rareori întorcându-se mai devreme de două sau trei noaptea. Era imposibil de ştiut ce făcea pe străzi, din moment ce nu vorbea niciodată despre asta, şi nu avea niciun rost să-l iei la întrebări.

Într-o dimineaţă n-a mai venit deloc. Am crezut că plecase pentru totdeauna, însă ceva mai târziu, chiar după prânz, m-

am trezit că intră în bucătărie fără un cuvânt şi începe să mărunțească legume, aproape provocându-mă să mă arăt impresionată de aroganța lui. Era sfârşitul lui noiembrie, iar Willie se învârtea din ce în ce mai repede pe orbita lui, o stea călătoare fără o traiectorie clară. Am renunțat să contez pe el să-şi facă treaba. Când era acolo, îi primeam ajutorul; când dispărea, făceam totul singură. O dată a stat pe străzi două zile înainte să se întoarcă; altă dată, trei zile. Absențele lui din ce în ce mai lungi ne-au făcut să credem că, într-un fel, Willie se rupea de noi. Mai devreme sau mai târziu, ne gândeam, va veni timpul în care nu va mai fi aici, poate în acelaşi fel în care nici Maggie Vine nu mai era aici. Aveam atât de multe de făcut pe atunci, iar lupta de a ține epava pe linia de plutire era atât de extenuantă, încât aveai tendința să nu te gândeşti la Willie atunci când nu era acolo. Următoarea dată a fost plecat şase zile, şi atunci cred că toți am fost siguri că îl văzuserăm pentru ultima oară. Şi apoi, într-o noapte foarte târzie din prima săptămână a lui decembrie, am fost treziți din somn, într-o spaimă cumplită, de nişte bufnituri şi bubuituri îngrozitoare, venind din camerele de jos. În primul moment mi-am închipuit că oamenii care stăteau la rând afară dăduseră buzna înăuntru, dar apoi, chiar pe când Sam sărea din pat ca să apuce puşca pe care o țineam în cameră, am auzit un zgomot de mitralieră dedesubt, o explozie uriaşă şi un potop de gloanțe din ce în ce mai dese. Auzeam oamenii țipând, simțeam casa zguduindu-se sub paşii lor, auzeam mitraliera rupând din pereți, din ferestre, din podelele crăpate. Am aprins o lumânare şi l-am urmat pe Sam în capul scărilor, aşteptându-mă în fiecare clipă să apară sergentul sau unul dintre oamenii lui, îmbărbătându-mă pentru momentul în care aveam să fiu făcută bucăți. Victoria alerga deja pe scări în fața noastră, şi din câte îmi dădeam seama, era neînarmată. Nu era sergentul, bineînțeles, deşi n-am niciun dubiu că mitraliera era a lui. Willie era pe palierul de la etajul doi, croindu-şi drum spre noi cu arma în mâini. Lumânarea mea era prea departe ca să-i văd fața, dar l-am văzut oprindu-se la vederea Victoriei,

care cobora spre el.

— Ajunge, Willie, i-a spus ea. Lasă arma. Pune-o jos în clipa asta.

Nu ştiu dacă avea de gând să tragă în ea, dar cert e că n-a lăsat arma jos. Sam se afla chiar lângă Victoria în acel moment şi, la o clipă după ce ea a terminat de rostit aceste cuvinte, a apăsat pe trăgaci. Glonţul l-a lovit pe Willie în piept, proiectându-l brusc în spate şi dându-l de-a dura pe scări până jos. A murit înainte să ajungă jos, cred, chiar înainte să-şi dea seama că fusese împuşcat.

Asta a fost acum şase sau şapte săptămâni. Din cei optsprezece rezidenţi care locuiau atunci la Casa Woburn, şapte au fost ucişi, cinci au reuşit să scape, trei au fost răniţi şi trei au scăpat nevătămaţi. Domnul Hsia, un nou-venit care făcuse scamatorii cu nişte cărţi de joc în noaptea de dinainte, a murit în urma rănilor de glonţ la ora unsprezece în dimineaţa următoare.

Domnul Rosenberg şi doamna Rudniki şi-au revenit amândoi. I-am îngrijit mai bine de o săptămână şi, odată ce i-am văzut din nou pe picioare, le-am dat drumul. Erau ultimii rezidenţi ai Casei Woburn. În dimineaţa de după dezastru, Sam a făcut o pancartă pe care a bătut-o în cuie pe uşa de la intrare:

CASA WOBURN S-A ÎNCHIS.

Oamenii de dincolo de gard nu au plecat imediat, dar apoi a venit gerul, şi cum zilele treceau şi uşa nu se deschidea, mulţimea a început să se împrăştie. De atunci, încercăm să rezistăm, făcând planuri în legătură cu următoarea mişcare, străduindu-ne să supravieţuim încă unei ierni. Sam şi Boris îşi petrec câteva ore pe zi în garaj, verificând maşina, asigurându-se că încă merge. Planul e să plecăm de aici de îndată ce se încălzeşte vremea. Chiar şi Victoria spune că vrea să plece, dar nu sunt sigură că vorbeşte serios. O să aflăm când o să vină vremea, presupun. După cum s-a comportat cerul în ultimele

şaptezeci şi două de ore, nu cred că mai avem mult de aşteptat.

Am făcut tot posibilul să ne îngrijim de cadavre, să înlăturăm stricăciunile, să curăţăm sângele. Mai mult de-atât nu vreau să spun. Când am terminat, era deja după-amiaza următoare. Sam şi cu mine ne-am dus sus să tragem un pui de somn, dar eu n-am putut să adorm. Sam a adormit aproape instantaneu. Nevrând să-l deranjez, m-am ridicat din pat şi m-am aşezat pe podea, într-un colţ al camerei. Am dat din întâmplare peste vechea mea geantă şi, fără un motiv anume, m-am apucat să cotrobăi prin ea. Arunci am redescoperit caietul albastru pe care îl cumpărasem pentru Isabel. Primele câteva pagini erau acoperite cu mesajele ei, frânturi de notiţe pe care mi le scrisese în ultimele zile ale bolii. Cele mai multe erau foarte simple – lucruri de genul „mulţumesc" sau „apă" sau „draga mea Anna" – dar când priveam scrisul tremurat şi supradimensionat de pe acele pagini şi îmi aminteam cât de tare se străduise să-l facă limpede, mesajele acelea simple nu mai păreau simple deloc. O mie de lucruri m-au năpădit în acelaşi timp. Fără să mă gândesc vreo clipă, am rupt fără zgomot paginile din caiet, le-am împăturit într-un pătrat perfect şi le-am pus la loc în geantă. Apoi, luând unul dintre creioanele pe care le cumpărasem de la domnul Gambino cu atâta vreme în urmă, mi-am sprijinit caietul pe genunchi şi am început să scriu scrisoarea asta.

De atunci scriu la ea mereu, adăugând câteva pagini în fiecare zi, încercând să pun totul pe hârtie pentru tine. Uneori mă întreb câte lucruri am omis, câte lucruri am pierdut, câte au trecut pe lângă mine şi nu le voi mai găsi niciodată, dar astea sunt întrebări fără răspuns. Acum nu mai e timp şi nu trebuie să risipesc mai multe cuvinte decât e nevoie. La început, nu credeam că o să-mi ia prea mult – câteva zile în care să-ţi spun esenţialul şi atât. Acum am umplut aproape tot caietul şi deabia am trecut de suprafaţa lucrurilor. Aşa se explică de ce scrisul meu se micşorează pe măsură ce avansez. Am încercat să înghesui totul în paginile astea, să ajung la sfârşit până nu e prea târziu, dar acum înţeleg cât de tare m-am înşelat. Cuvinte-

le nu permit asemenea lucruri. Cu cât eşti mai aproape de final, cu atât ai mai multe de spus. Sfârşitul e doar imaginar, o destinaţie pe care o inventezi ca să te menţii în mişcare, dar vine un moment în care îţi dai seama că nu vei ajunge niciodată acolo. S-ar putea să fii nevoit să te opreşti, dar asta numai pentru că ţi s-a scurs timpul. Te opreşti, însă asta nu înseamnă că ai ajuns la sfârşit.

Cuvintele devin din ce în ce mai mici, atât de mici, că poate nu mai sunt nici măcar lizibile. Lucrul ăsta îmi aduce aminte de Ferdinand şi de bărcuţele lui, de flota lui liliputană de vapoare şi goelete. Dumnezeu ştie de ce mă încăpăţânez. Nu cred că există vreo cale ca scrisoarea asta să ajungă la tine. E ca şi cum aş striga în gol, ca şi cum aş urla într-un pustiu imens şi înfiorător. Apoi, când mă las pradă câte unui moment de optimism, tremur gândindu-mă la ce se va întâmpla dacă totuşi scrisoarea va ajunge în mâinile tale. Vei fi uluit de lucrurile pe care le-am scris, te vei îngrijora de moarte şi apoi vei face aceeaşi greşeală prostească pe care am făcut-o şi eu.

Te rog să nu faci asta, te implor. Te cunosc îndeajuns cât să ştiu că ai fi în stare de aşa ceva. Dacă mă mai iubeşti cât de puţin, te rog să nu te laşi prins în capcana asta. N-aş suporta gândul că trebuie să-mi fac griji pentru tine, că ai putea să rătăceşti pe străzile astea. Ajunge că s-a pierdut unul dintre noi. Lucrul important este ca tu să rămâi unde eşti, să rămâi lângă mine, în mintea mea. Eu sunt aici, iar tu eşti acolo. Asta e singura mea consolare, şi nu trebuie să faci nimic din ce ar putea s-o spulbere.

Pe de altă parte, chiar dacă acest caiet va ajunge în cele din urmă la tine, nimeni nu spune că trebuie să-l citeşti. Nu ai nicio obligaţie faţă de mine şi n-aş vrea să cred că te-am forţat să faci ceva împotriva voinţei tale. Uneori chiar mă trezesc sperând că aşa o să se întâmple – că pur şi simplu n-o să ai curajul de a începe, înţeleg contradicţia, dar aşa mă simt câteodată. În cazul ăsta, cuvintele pe care ţi le scriu acum sunt deja invizibile pentru tine. Ochii tăi n-or să le vadă niciodată, creierul

tău n-o să fie nicicând împovărat de cea mai mică particulă din cele ce-am spus aici. Cu atât mai bine, poate. Nu cred însă că aş vrea să distrugi această scrisoare sau s-o arunci. Dacă alegi să n-o citeşti, poate că ar trebui să le-o dai în schimb părinților mei. Sunt sigură că ar vrea să aibă acest caiet, chiar dacă nici ei nu vor reuşi să-l citească. Ar putea să-l pună undeva în camera mea de acasă. Cred că mi-ar plăcea asta, să ştiu că a ajuns în acea cameră. Pe unul dintre rafturile de deasupra patului meu, de pildă, lângă păpuşile vechi şi costumul de balerină de la şapte ani – un ultim lucru care să vă amintească de mine.

Nu prea mai ies din casă. Numai când îmi vine rândul să fac cumpărăturile, însă chiar şi atunci Sam se oferă de obicei în locul meu. Mi-am pierdut obişnuința străzilor, iar excursiile au devenit un mare efort. Asta are legătură cu echilibrul, cred. Durerile mele de cap s-au agravat din nou iarna asta, şi de câte ori trebuie să merg pe jos mai mult de cincizeci sau o sută de metri, simt că încep să mă clatin. La fiecare pas, am impresia că o să mă prăbuşesc. Nu mi-e atât de greu să stau în casă. Mă îngrijesc în continuare de aproape toate treburile din bucătărie, iar după ce ai pregătit mese pentru douăzeci sau treizeci de oameni la un loc, să găteşti pentru patru e aproape un mizilic. Nu mâncăm mult, oricum. Destul cât să ne potolim junghiurile, dar nu mai mult de-atât. Încercăm să punem bani deoparte pentru călătorie şi nu trebuie să abdicăm de la acest regim. Iarna a fost destul de geroasă, aproape la fel de grea ca Iarna Cumplită, însă fără ninsorile nesfârşite şi vânturile puternice. Ne-am încălzit demontând tot felul de bucăți din clădire şi aruncându-le în foc. A fost propunerea Victoriei, dar nu ştiu dacă asta înseamnă că priveşte înainte, spre viitor, sau că pur şi simplu a încetat să-i pese. Am făcut bucăți balustradele, cadrele uşilor, pereții despărțitori. La început a fost un fel de plăcere anarhică în toată treaba asta – să ciopârțeşti casa ca s-o transformi în combustibil – dar acum a devenit doar un lucru macabru. Cele mai multe camere au rămas goale-goluțe şi par-

că locuim într-un depou de autobuze abandonat, o epavă de clădire pusă pe lista demolărilor.

În ultimele două săptămâni, Sam a ieşit aproape în fiecare zi să cerceteze graniţele oraşului, să estimeze situaţia din zona bastioanelor, pândind atent sosirea sau plecarea trupelor din zonă. Asemenea date ar putea schimba totul când va veni vremea. De-a cum, Bastionul Scripcarului pare a fi alegerea firească. E bariera cea mai vestică şi duce direct la un drum care se deschide în câmpie. Ne-am gândit însă şi la Poarta Milenară dinspre sud. Traficul e mai dens de partea cealaltă, ni s-a spus, dar Poarta în sine nu e păzită la fel de strict. Singura opţiune pe care am eliminat-o cu certitudine până acum e nordul. S-ar părea că sunt pericole şi fierberi mari în acea regiune, şi de ceva vreme oamenii vorbesc de o invazie, de armate străine adunându-se în păduri şi pregătindu-se să atace oraşul la topirea zăpezii. Asemenea zvonuri au mai fost şi înainte, desigur, şi e greu să ştii ce să mai crezi. Boris Stepanovich ne-a obţinut deja permise de călătorie mituind un funcţionar, dar încă petrece câteva ore pe zi la pândă prin clădirile municipale din centrul oraşului, sperând să culeagă orice fărâmă de informaţie ce ne-ar putea fi de folos. Suntem norocoşi că avem permise de călătorie, dar asta nu înseamnă neapărat că vor şi funcţiona. Ar putea fi falsuri, caz în care riscăm să fim arestaţi în momentul în care le prezentăm Inspectorului pentru Plecări. Sau ar putea să ni le confişte fără niciun motiv, ordonându-ne să ne întoarcem din drum. Se ştie că s-au mai întâmplat asemenea lucruri şi trebuie să fim pregătiţi pentru orice. Aşa că Boris continuă să se furişeze şi să tragă cu urechea, dar vorbele pe care le aude sunt prea încâlcite şi discordante ca să aibă vreo valoare concretă. Asta înseamnă, crede el, că guvernul va pierde din nou puterea în curând. Dacă e adevărat, am putea să profităm de confuzia de moment, dar deocamdată nimic nu e clar. Nimic nu e clar şi continuăm să aşteptăm. Între timp, maşina stă în garaj, încărcată cu valizele noastre şi cu nouă canistre de combustibil suplimentar.

Boris s-a mutat la noi cam acum o lună. E mult mai slab decât era şi din când în când îl găsesc foarte tras la faţă, ca şi cum ar suferi de vreo boală. Nu se plânge niciodată însă, aşa că e imposibil să ştii ce-l supără. Fizic, şi-a pierdut fără îndoială ceva din avânt, dar nu cred că asta i-a afectat şi personalitatea, cel puţin nu în vreun fel evident. Obsesia lui majoră zilele astea e să-şi dea seama ce vom face odată ce vom fi părăsit oraşul. Vine cu câte un plan nou în fiecare dimineaţă, unul mai absurd ca celălalt. Cel mai recent le întrece pe toate, dar cred că, în secret, e preferatul lui. Vrea ca toţi patru să punem în scenă un spectacol de magie. Putem să facem un tur cu maşina prin ţară, spune el, şi să dăm spectacole, cerând în schimb mâncare şi un acoperiş. El va fi magicianul, desigur, purtând un frac negru şi un joben de mătase. Sam va fi răspândacul, iar Victoria impresarul trupei. Eu voi fi asistenta – tânăra seducătoare străbătând scena în paşi de dans, într-o rochie mititică, plină de paiete. Îi voi înmâna maestrului instrumentele în timpul numărului nostru, iar la finalul apoteotic mă voi aşeza într-o cutie de lemn şi mă voi lăsa tăiată în două. O lungă pauză va însoţi acest moment ca de transă, iar apoi, exact în momentul în care s-a pierdut orice speranţă, voi ieşi din cutie cu toate mădularele intacte, salutând triumfător, trimiţând sărutări mulţimii cu un surâs strălucitor şi artificial zugrăvit pe faţă.

Având în vedere perspectivele, e plăcut să mai visezi la asemenea absurdităţi.

Dezgheţul e deja iminent şi s-ar putea să plecăm chiar mâine dimineaţă. Aşa ne-am despărţit înainte să mergem la culcare: dacă cerul pare promiţător, plecăm fără niciun cuvânt. E noaptea târziu acum şi vântul suflă prin crăpăturile casei. Toţi ceilalţi au adormit, iar eu stau jos în bucătărie, încercând să-mi imaginez ce mă aşteaptă. Nu-mi pot imagina. Nici măcar nu pot începe să-mi închipui ce se va întâmpla cu noi afară. Orice e posibil, iar asta e egal cu nimic, e aproape la fel cu a te naşte într-o lume care n-a mai existat niciodată. Poate că o să-l găsim pe William după ce plecăm din oraş, dar încerc să nu sper prea

mult. Singurul lucru pe care îl cer acum e şansa de a trăi încă o zi. Sunt Anna Blume, vechea ta prietenă din altă lume. După ce o să ajungem în locul spre care ne îndreptăm, o să încerc să-ți scriu din nou, îți promit.